

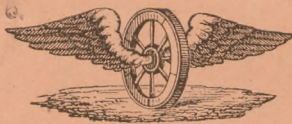
775.

Sakala K a l e n d e r 1879

a a s t a p ä ä l e .

Viltidega.

Keiserliku Amaliku
Lyn-kogu kink. 1976.

Carlus.

Schnakenburgi trükk ja kulu.

Sakala
K a l e n d e r
1879.

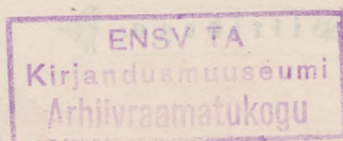
Wiltidega.

Carlus.

Schnakenburgi trüff ja kulu.

Benfuri poolest lubatud. — Tallinnas, 10. Oktobril 1878.

38773

Märkide ja lühenduste seletused.

☉ Noorkuu.	e. l. = enne lõunat.
☺ Täiskuu.	p. l. = pärast lõunat.
☾ Esimene weerand.	n. = nädal.
☾ Viimane weerand.	P. = pühapäew.
** Kiriku- ja kroonu-pühad.	E. = esmaspäew.
* Mälestuse päewad, mill kooli	T. = teisipäew.
ega kohut ei peeta.	K. = kolmapäew.
T. = tund.	N. = neljapäew.
min. = minut.	R. = reede.
sek. = sekund.	L. = laupäew.

Warjutamised.

Aastal 1879 on kolm päewa warjutamist ja üks kuu warjutamine.

- 1) Täieline päewa warjutus on 30. Detsembril, ei ole meie juures näha.
- 2) ja 3) Ringkumbelised päewa warjutamised on 10. Jaanuaril ja 7. Juulil, mõlemad ei ole meie juures näha.
- 4) Kuu warjutus on 16. Detsembril meie juures näha ja hakkab l. 5, 24 min. p. l., lõpeb l. 7, 2 min. p. l.

Aasta-ajad.

Kewade algab 9. Märtsil kellu 2 e. l.

Sui algab 9. Juunil kellu 10 p. l.

Sügis algab 11. Septembril kellu 12 l.

Talwe algab 10. Detsembril kellu 6 e. l.

Kwatembrid.

1. Kwatember on 21. Febbruaril.
2. Kwatember on 23. Mail.
3. Kwatember on 19. Septembril.
4. Kwatember on 19. Detsembril.

Kuu - muutmised.

			E.	Min.		
Jaauar	3.	Wiimane weerand	12	49	pärast	Idunat.
	10.	Noorkuu	1	38	"	"
	18.	Esimene weerand	1	32	"	"
Febbruar	26.	Täiskuu	3	29	enne	"
	1.	Wiimane weerand	8	40	pärast	"
	9.	Noorkuu	5	50	enne	"
	17.	Esimene weerand	9	45	"	"
	24.	Täiskuu	2	56	pärast	"
	3.	Wiimane weerand	5	28	enne	"
Märts	10.	Noorkuu	10	51	pärast	"
	19.	Esimene weerand	2	52	enne	"
	26.	Täiskuu	12	11	"	"
April	1.	Wiimane weerand	3	56	pärast	"
	9.	Noorkuu	3	43	"	"
	17.	Esimene weerand	4	3	"	"
	24.	Täiskuu	7	59	enne	"
	1.	Wiimane weerand	4	23	"	"
	9.	Noorkuu	7	37	"	"
Mai	17.	Esimene weerand	1	14	"	"
	23.	Täiskuu	3	23	pärast	"
	30.	Wiimane weerand	6	43	"	"
Juuni	7.	Noorkuu	10	7	"	"
	15.	Esimene weerand	7	43	enne	"
	21.	Täiskuu	11	25	pärast	"
	29.	Wiimane weerand	10	41	enne	"
	7.	Noorkuu	10	53	"	"
	14.	Esimene weerand	12	23	pärast	"
Juuli	21.	Täiskuu	8	59	enne	"
	29.	Wiimane weerand	3	56	"	"
	5.	Noorkuu	9	58	pärast	"
August	12.	Esimene weerand	4	59	"	"
	19.	Täiskuu	8	45	"	"
	27.	Wiimane weerand	9	51	"	"
Septemb.	4.	Noorkuu	7	44	enne	"
	10.	Esimene weerand	11	6	pärast	"
	18.	Täiskuu	11	4	enne	"
	26.	Wiimane weerand	3	30	pärast	"
	3.	Noorkuu	4	56	"	"
	10.	Esimene weerand	8	5	enne	"
Oktoober	18.	Täiskuu	3	57	"	"
	26.	Wiimane weerand	7	42	"	"
	2.	Noorkuu	2	25	"	"
Novemb.	8.	Esimene weerand	8	42	pärast	"
	16.	Täiskuu	10	44	"	"
	24.	Wiimane weerand	9	30	"	"
Detsemb.	1.	Noorkuu	12	51	"	"
	8.	Esimene weerand	1	3	"	"
	16.	Täiskuu	6	3	"	"
	24.	Wiimane weerand	8	36	enne	"
	31.	Noorkuu	12	27	"	"

Päewa ja kuu tõus ja loojaminek.

1879.	P ä e w a				Päewa pikkus.	K ja ühe- tafandus.			K u u			
	tõus.		loojami- nef.			tõus.		loojaminef.				
	h.	m.	h.	m.	h.	Min.	Sec.	h.	Min.	h.	Min.	
Jaauuar . .	1	8 41	3 36	6 55	+	8 53	11 8	p.l.	9 51	e.l.		
"	6	8 35	3 47	7 12	+	10 37	5 37	e.l.	10 53	e.l.		
"	11	8 27	3 58	7 31	+	12 4	8 47	e.l.	5 24	p.l.		
"	16	8 18	4 10	7 52	+	13 11	9 11	e.l.				
"	21	8 7	4 22	8 15	+	13 57	10 33	e.l.	5 42	e.l.		
"	26	7 56	4 34	8 38	+	14 22	5 32	p.l.	7 49	e.l.		
"	31	7 44	4 46	9 2	+	14 28	12 3	e.l.	8 22	e.l.		
Febbruar . .	5	7 31	4 59	9 28	+	14 15	6 24	e.l.	12 0	p.l.		
"	10	7 18	5 11	9 53	+	13 45	7 13	e.l.	7 11	p.l.		
"	15	7 5	5 22	10 17	+	12 58	7 45	e.l.	12 29	e.l.		
"	20	6 51	5 34	10 43	+	11 58	11 44	e.l.	5 25	e.l.		
"	25	6 36	5 46	11 10	+	10 46	7 50	p.l.	6 17	e.l.		
Märts . . .	2	6 22	5 58	11 36	+	9 25	2 33	e.l.	7 35	e.l.		
"	7	6 8	6 9	12 1	+	7 58	5 13	e.l.	2 14	p.l.		
"	12	5 54	6 20	12 26	+	6 28	5 38	e.l.	8 51	p.l.		
"	17	5 39	6 32	12 53	+	4 56	7 10	e.l.	1 55	p.l.		
"	22	5 25	6 43	13 18	+	3 25	1 55	p.l.	4 11	e.l.		
"	27	5 11	6 54	13 43	+	1 57	10 23	p.l.	4 50	e.l.		
April	1	4 57	7 5	14 8	+	0 36	2 53	e.l.	9 2	e.l.		
"	6	4 42	7 17	14 35	—	0 37	3 39	e.l.	4 2	p.l.		
"	11	4 29	7 28	14 59	—	1 41	4 18	e.l.	10 34	p.l.		
"	16	4 17	7 40	15 23	—	2 33	8 30	e.l.	1 49	e.l.		
"	21	4 5	7 51	15 46	—	3 12	4 10	p.l.	2 39	e.l.		
"	26	3 52	8 2	16 10	—	3 39			4 10	e.l.		
Mai	1	3 41	8 13	16 32	—	3 51	1 37	e.l.	11 10	e.l.		
"	6	3 30	8 23	16 53	—	3 48	2 5	e.l.	5 34	p.l.		
"	11	3 21	8 34	17 12	—	3 31	3 58	e.l.	11 23	p.l.		
"	16	3 13	8 42	17 29	—	3 1	10 40	e.l.	12 33	e.l.		
"	21	3 6	8 50	17 44	—	2 20	6 42	p.l.	1 12	e.l.		
"	26	3 1	8 57	17 56	—	1 30	11 33	p.l.	5 41	e.l.		
"	31	2 57	9 2	18 5	—	0 32	12 4	e.l.	12 53	p.l.		
Juuni	5	2 55	9 6	18 11	+	0 32	12 48	e.l.	7 24	p.l.		
"	10	2 56	9 7	18 11	+	1 37	5 30	e.l.	10 32	p.l.		
"	15	2 58	9 7	18 9	+	2 41	12 56	p.l.	11 10	p.l.		
"	20	3 1	9 5	18 4	+	3 41	8 30	p.l.	12 34	e.l.		
"	25	3 7	9 1	17 54	+	4 33	10 6	p.l.	7 47	e.l.		
"	30	3 14	8 54	17 40	+	5 17	10 39	p.l.	2 32	p.l.		
Juuli	5	3 21	8 48	17 27	+	5 50	12 39	e.l.	7 57	p.l.		
"	10	3 31	8 39	17 8	+	6 11	7 40	e.l.	9 7	p.l.		
"	15	3 42	8 30	16 48	+	6 16	3 31	p.l.	9 58	p.l.		
"	20	3 52	8 19	16 27	+	6 7	7 57	p.l.	2 11	e.l.		
"	25	4 3	8 8	16 5	+	5 42	8 33	p.l.	9 32	e.l.		
"	30	4 14	7 55	15 41	+	5 3	9 45	p.l.	4 3	p.l.		
August . . .	4	4 25	7 42	15 17	+	4 10	2 14	e.l.	7 0	p.l.		
"	9	4 35	7 29	14 54	+	3 4	9 57	e.l.	7 39	p.l.		
"	14	4 47	7 16	14 29	+	1 46	5 8	p.l.	10 24	p.l.		
"	19	4 58	7 2	14 4	+	0 18	6 32	p.l.	4 23	e.l.		
"	24	5 9	6 48	13 39	—	1 18	7 8	p.l.	11 9	e.l.		
"	29	5 19	6 34	13 15	—	3 0	10 25	p.l.	4 24	p.l.		

1879.	P ä e w a		Päewa pikkus.	Aja ühe- tandus.		R u u	
	tõus.	loojam- inef.		tõus.	loojaminef.		
	T. M.	T. M.	T. Min	Min. Sek.	T. Min.	T. Min.	
September.	3 5 30	6 19	12 49	— 4 44	4 18 e. l.	5 33 p. l.	
"	8 5 41	6 5	12 24	— 6 0	12 29 p. l.	6 36 p. l.	
"	13 5 52	5 50	11 58	— 8 14	4 24 p. l.		
"	18 6 3	5 36	11 33	— 9 55	6 0 p. l.	6 11 e. l.	
"	23 6 14	5 22	11 8	— 11 29	6 22 p. l.	12 38 p. l.	
"	28 6 25	5 8	10 43	— 12 54		3 22 p. l.	
Oktoober . .	3 6 37	4 54	10 17	— 14 6	6 29 e. l.	4 5 p. l.	
"	8 6 58	4 41	9 53	— 15 5	1 43 p. l.	7 25 p. l.	
"	13 7 0	4 27	9 27	— 15 48	2 57 p. l.	1 18 e. l.	
"	18 7 12	4 15	9 3	— 16 13	3 39 p. l.	7 54 e. l.	
"	23 7 24	4 3	8 39	— 16 19	7 11 p. l.	12 49 p. l.	
"	28 7 36	3 51	8 15	— 16 4	12 46 e. l.	1 54 p. l.	
November .	2 7 48	3 41	7 53	— 15 28	8 54 e. l.	3 6 p. l.	
"	7 7 59	3 31	7 32	— 14 31	12 48 p. l.	9 38 p. l.	
"	12 8 10	3 22	7 12	— 13 13	1 26 p. l.	3 5 e. l.	
"	17 8 21	3 15	6 54	— 11 37	3 4 p. l.	9 20 e. l.	
"	22 8 30	3 10	6 40	— 9 43	9 3 p. l.	11 45 e. l.	
"	27 8 39	3 6	6 27	— 7 35	2 53 e. l.	12 27 p. l.	
Detsember .	2 8 45	3 5	6 20	— 5 15	10 3 e. l.	3 55 p. l.	
"	7 8 49	3 5	6 16	— 2 48	11 21 e. l.	11 31 p. l.	
"	12 8 52	3 7	6 15	— 0 19	12 8 p. l.	4 47 e. l.	
"	17 8 52	3 12	6 20	— 2 10	4 6 p. l.	9 21 e. l.	
"	22 8 51	3 18	6 27	— 4 32	11 4 p. l.	10 19 e. l.	
"	27 8 48	3 26	6 38	— 6 46	5 18 e. l.	11 27 e. l.	

Aja ja pühade arwamised.

Kuldne arw	
Epaktid	
Päewa ring	
Rooma kohtuarw	
Pühapäewa täht	
9. p. e. Kr. ül. p.	
Tuha päew	
1. Kwatember	
1. Lihawõtte püha	
Taewaminemise püha	
1. Kesk-pühi p.	
2. Kwatember	
3. Kwatember	
1. Kristuse tulem. p.	
4. Kwatember	

Juliaanuse
Kalender.

18.
XVIII.
12.
7.
G.
28. Jaanuar.
14. Febbruar.
21. Febbruar.
1. April.
10. Mai.
20. Mai.
23. Mai.
19. September.
2. Detsember.
19. Detsember.

Gregoriaanuse
Kalender.

18.
VII.
12.
7.
E.
9. Febbruar.
26. Febbruar.
5. Märts.
13. April.
22. Mai.
1. Juuni.
4. Juuni
17. September.
30. November.
17. Detsember.

Kunapäewade näitaja aastal 1879.

Pühapäew.	Õmasp.	Teisipäew.	Reinädal.	Neljapäew.	Reede.	Laupäew.	Pühapäew.	Õmasp.	Teisipäew.	Reinädal.	Neljapäew.	Reede.	Laupäew.	Pühapäew.	Õmasp.	Teisipäew.	Reinädal.	Neljapäew.	Reede.	Laupäew.
Jaauuar.							Mai.							September.						
—	1	2	3	4	5	6	—	—	1	2	3	4	5	—	—	—	—	—	—	1
7	8	9	10	11	12	13	6	7	8	9	10	11	12	2	3	4	5	6	7	8
14	15	16	17	18	19	20	13	14	15	16	17	18	19	9	10	11	12	13	14	15
21	22	23	24	25	26	27	20	21	22	23	24	25	26	16	17	18	19	20	21	22
28	29	30	31	—	—	—	27	28	29	30	31	—	—	23	24	25	26	27	28	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—
Febbruuar.							Juuni.							Oktoober.						
—	—	—	—	1	2	3	—	—	—	—	—	1	2	—	1	2	3	4	5	6
4	5	6	7	8	9	10	3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12	13
11	12	13	14	15	16	17	10	11	12	13	14	15	16	14	15	16	17	18	19	20
18	19	20	21	22	23	24	17	18	19	20	21	22	23	21	22	23	24	25	26	27
25	26	27	28	—	—	—	24	25	26	27	28	29	30	28	29	30	31	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Märts.							Juuli.							November.						
—	—	—	—	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	29	30	31	—	—	—	—	25	26	27	28	29	30	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
April.							August.							Detsember.						
1	2	3	4	5	6	7	—	—	—	1	2	3	4	—	—	—	—	—	—	1
8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8
15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15
22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22
29	30	—	—	—	—	—	26	27	28	29	30	31	—	23	24	25	26	27	28	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	31	—	—	—	—	—

Kuupäev.	Nädala- päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1. nädal.					
**1	E.	Uus aasta. Määri p.	Kristuse ümberl.	13	Gilaarius
2	T.	Nabel ja Set	Silvester	14	Jeeliks
3	R.	Genof	P. Malatia	15	Traugot
4	N.	Metuusala	70. apostli püha	16	Erdmann
5	R.	Siimeon	M. Teopempt.	17	Antoonius
**6	L.	Kolme kuninga päew.	Kolme kuninga p.	18	Jeeliitsitas
2. nädal. Room. 12, 1—6. Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41—52.					
7	P.	1. p. p. R. k. p.	Kristija Joannes	19	Prista
8	E.	Errat	Georg Hosebita	20	Waab. Sebast.
9	T.	Kaspar	M. Polieift	21	Agnes
10	R.	Paawli päew	Gregoorius	22	Wintjentsius
11	N.	Higiinus	Teodoosius	23	Kaaritas
12	R.	Reinhold	M. Tatjaana	24	Timoteus
13	L.	Gilaarius	M. Jermilus	25	Pauluse ümb.
3. nädal. Room. 12, 7—16. Pulmad Kaana linnas. Joh. 2, 1—11.					
14	P.	2. p. p. R. k. p.	J. Siinai m.	26	Polikarpus
15	E.	Jeeliks	Paulus Teebenist	27	Joh. Krisostom.
16	T.	Erdmann	Petruse ahel. p.	28	Karoliine
17	R.	Tõnise päew	Antoonius	29	Teobald
18	N.	Cefraim	Atanaasius	30	Adelgunde
19	R.	Saara	Makaarius	31	Bergiilius
20	L.	Waab. Seebast.	Eütüümion	1	Brigita
4. nädal. Room. 12, 17—21. Pühalitõbine ja päämehe sulane. Matt. 8, 1—13.					
21	P.	3. p. p. R. k. p.	Maksimus	2	Maarja puh. p.
22	E.	Wintjent	M. Timoteus	3	Alaasius
23	T.	Emerentsia	M. Klemens	4	Weroonika
24	R.	Gerih	Eüfeebia	5	Algaate
25	N.	Pauluse ümb.	Gregoorius t.	6	Dorotea
26	R.	Jans	Kleenofon	7	Rihard
27	L.	Krisostomus	Joh. Krisost.	8	Honoraatus
5. nädal. 1. Kor. 9, 24—10, 5. Tõotegijad wiinamäel. Matt. 20, 1—16.					
28	P.	9. p. e. Kr. üf. p.	Cefraim	9	Apoloonia
29	E.	Saamucl	Ignaatius	10	Pauline
30	T.	Ludoowika	3 kiriku õpetaj.	11	Eüfrosiine
31	R.	Tella	Küüros	12	Jordan

L ä h e n d u s e d.

Küünla - kuu. (28 päewa.)

T ä h e n d u f e d.

Kuupäev.	Äädala- päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 N.		Brigitta	M. Triifon	13	Sülaalia
*2 N.		Küünla päev. M. p.	Krist. wastuw. p.	14	Walentin
3 L.		Jida	Siimeon, Anna	15	Faustinus
6. nädal. 2. Kor. 11, 19—12, 9. Küllwajast. Luuk. 8, 4—15.					
4 P.		8. p. e. Kr. ülest. p.	Jisidor	16	Oneesius
5 C.		Ugaate	M. Ugaata	17	Konstantin
6 L.		Doora	M. Buksalius	18	Konfordia
7 R.		Rihard	Parteenius	19	Sufanna
8 N.		Saalomoni	S. m. Teodor	20	Leebreht
*9 N.		Apoloonia	Nikeeforos	21	Leonora
*10 L.		Pauliine	Haralamp.	22	Peetri päev
7. nädal. 1. Kor. 13. Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31—43.					
11 P.		Paastu püha	M. Blaasius	23	Laatfarus
12 C.		Karoliine	Meel. Aleksius	24	Mattias
*13 L.		Wastla päev	J. Martin	25	Wastla päev
14 R.		Tuha päev	Auksentios	26	Nestor
15 N.		Gothilf	N. Oneesimus	27	Wolbreht
16 R.		Juula	M. Pamfilius	28	Makaarius
17 L.		Konstantia	M. Theodor	1	Albiinus
8. nädal. 2. Kor. 6, 1—10. Kristust kuusataks kuradist. Matt. 4, 1—11.					
18 P.		1. püha paastus	P. Leo	2	Amalie
*19 C.		Sufanna. Keisri tr. p.	N. Arhippus	3	Rinigunde
20 L.		Sülaarius	Leo Katan.	4	Adrian
*21 R.		Palwe päev (Kwat.)	Timoteus	5	Friidrih
22 N.		Peetri päev	Eügenia	6	Friidolin
23 R.		Klotilde	M. Polikarpus	7	Perpeetia
24 L.		Madise päev	Joannese pää m.	8	Jüilemon
9. nädal. 1. Tesl. 4, 1—7. Kananea maa naise usk. Matt. 15, 21—28.					
25 P.		2. püha paastus	C. Tarsasius	9	Nebekka
*26 C.		Nestor. Tr. pär. sünd. p.	C. Porfüürios	10	Aleksander
27 L.		Klaudius	Protopius	11	Rosiina
28 R.		Justus	J. Basilius	12	Gregorius

Ruupäev.	Nädala-päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Ruupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 N.		Albiinus	M. Südoofia	13	Saalomoni
2 N.		Lotwiisa	M. Teodoot	14	Palwe päev
3 L.		Ruintigunda	☾ Citroopios	15	Kristof
10. nädal. Eweef. 5, 1—9. Kristus ajab kuradit wälja. Luuf. 11, 14—28.					
4 P.		3. püha paastus	Geraafimus	16	Henriette
5 E.		Meeta	M. Kaanon	17	Gertrud
6 L.		Gottfriid	42 martrit	18	Anselmus
7 R.		Ella	M. Basilius	19	Joosep
8 N.		Dagmar	Teofilakt.	20	Joachim
9 N.		Prudentius	40 martrit	21	Benedikt
10 L.		Shenni	☉ M. Kodraatus	22	Raafael
11. nädal. Kal. 4, 21—31. Kristus jõudab 5000 meest. Joh. 6, 1—15.					
11 P.		4. püha paastus	P. Sofroonius	23	Teodoorih
12 E.		Gregor	J. Teofilakt.	24	Raafimir
13 L.		Ernst	Nikeeforos	25	Maarja kuulut.
14 R.		Matilde	J. Benediktus	26	Samuel
15 N.		Ulrike	M. Agaapius	27	Gustaw
16 R.		Gaabel	M. Sabiinus	28	Siideon
17 L.		Gertrud	J. Aleksei	29	Eustachius
12. nädal. Eebr. 9, 11—15. Kristust wiisatakse kiiwidega. Joh. 8, 46—59.					
18 P.		5. püha paastus	P. Kirillus	30	Abdonius
19 E.		Joosep	☿ Krüfant	31	Detlaus
20 L.		Rupert	Johann	1	Teodoora
21 R.		Benedikt	Jakob	2	Teodoofia
22 N.		Raafael	M. Basilius	3	Ferdinand
23 R.		Longiinus	M. Niifon	4	Ambroosius
24 L.		Raafimir	M. Sahariias	5	Maksim
13. nädal. Wilipp. 2, 5—10. Kristus jõidab Jeruusalemma. Matt. 21, 1—9.					
** 25 P.		Palmi p. p. P. Maarja p.	☉ Palmi puude püha	6	Palmi puude p.
26 E.		Emaaniel	P. Gaabel	7	Sifstus
27 L.		Gustaw	M. Matroona	8	Liborius
28 R.		Eugeenia	J. Hilaarion	9	Boogislaus
** 29 N.		Suur Neljapäev	Martus	10	Geikiel
** 30 N.		Suur Neede	Joann	11	Leo
31 L.		Detlaus	Hüpaatios	12	Juulius

Paastu - kuu. (31 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Jüri-kun. (30 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Jüri-kun.		T ä h e n d u s e d.	
Jüri-kun.		T ä h e n d u s e d.	
1. Jüri-kun.	1. Jüri-kun.	1. Jüri-kun.	1. Jüri-kun.
2. Jüri-kun.	2. Jüri-kun.	2. Jüri-kun.	2. Jüri-kun.
3. Jüri-kun.	3. Jüri-kun.	3. Jüri-kun.	3. Jüri-kun.
4. Jüri-kun.	4. Jüri-kun.	4. Jüri-kun.	4. Jüri-kun.
5. Jüri-kun.	5. Jüri-kun.	5. Jüri-kun.	5. Jüri-kun.
6. Jüri-kun.	6. Jüri-kun.	6. Jüri-kun.	6. Jüri-kun.
7. Jüri-kun.	7. Jüri-kun.	7. Jüri-kun.	7. Jüri-kun.
8. Jüri-kun.	8. Jüri-kun.	8. Jüri-kun.	8. Jüri-kun.
9. Jüri-kun.	9. Jüri-kun.	9. Jüri-kun.	9. Jüri-kun.
10. Jüri-kun.	10. Jüri-kun.	10. Jüri-kun.	10. Jüri-kun.
11. Jüri-kun.	11. Jüri-kun.	11. Jüri-kun.	11. Jüri-kun.
12. Jüri-kun.	12. Jüri-kun.	12. Jüri-kun.	12. Jüri-kun.
13. Jüri-kun.	13. Jüri-kun.	13. Jüri-kun.	13. Jüri-kun.
14. Jüri-kun.	14. Jüri-kun.	14. Jüri-kun.	14. Jüri-kun.
15. Jüri-kun.	15. Jüri-kun.	15. Jüri-kun.	15. Jüri-kun.
16. Jüri-kun.	16. Jüri-kun.	16. Jüri-kun.	16. Jüri-kun.
17. Jüri-kun.	17. Jüri-kun.	17. Jüri-kun.	17. Jüri-kun.
18. Jüri-kun.	18. Jüri-kun.	18. Jüri-kun.	18. Jüri-kun.
19. Jüri-kun.	19. Jüri-kun.	19. Jüri-kun.	19. Jüri-kun.
20. Jüri-kun.	20. Jüri-kun.	20. Jüri-kun.	20. Jüri-kun.
21. Jüri-kun.	21. Jüri-kun.	21. Jüri-kun.	21. Jüri-kun.
22. Jüri-kun.	22. Jüri-kun.	22. Jüri-kun.	22. Jüri-kun.
23. Jüri-kun.	23. Jüri-kun.	23. Jüri-kun.	23. Jüri-kun.
24. Jüri-kun.	24. Jüri-kun.	24. Jüri-kun.	24. Jüri-kun.
25. Jüri-kun.	25. Jüri-kun.	25. Jüri-kun.	25. Jüri-kun.
26. Jüri-kun.	26. Jüri-kun.	26. Jüri-kun.	26. Jüri-kun.
27. Jüri-kun.	27. Jüri-kun.	27. Jüri-kun.	27. Jüri-kun.
28. Jüri-kun.	28. Jüri-kun.	28. Jüri-kun.	28. Jüri-kun.
29. Jüri-kun.	29. Jüri-kun.	29. Jüri-kun.	29. Jüri-kun.
30. Jüri-kun.	30. Jüri-kun.	30. Jüri-kun.	30. Jüri-kun.

Kuupäev.	Mäda- päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
14. nädal. 1. Kor. 5, 6—8. Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.					
** 1 P.		Esim. Lihavõtte p.	Esim. Lihavõtte p.	13	1. Lihavõtte p.
** 2 E.		Teine Lihavõtte p.	Teine Lihavõtte p.	14	2. Lihavõtte p.
* 3 L.		Ferdinand	Niketas	15	Adolfsine
* 4 R.		Ambroosius	Joosep	16	Haritsius
* 5 N.		Berthold	M. Teodüulos	17	Rudolf
* 6 N.		Sikstus	Siltühios	18	Kristostomus
* 7 L.		Aaron	Georgius	19	Hermogenes
15. nädal. 1. Joh. 5, 4—10. Kristus näitab ennast Jügridbele. Joh. 20, 19—31.					
8 P.		1. p. p. Ü. t. p.	N. Heroodian	20	Sulpiitsius
9 E.		Boogislaus	Siipfihios	21	Abolaarius
10 L.		Eseiel	M. Terentsius	22	Aarend
11 R.		Hermann	M. Antiipas	23	Georg
12 N.		Juulius	Basilius Par.	24	Albreht
13 N.		Justinus	M. Artemon	25	En. Markus
14 L.		Liburtius	Paawst Martin	26	Ellis
16. nädal. 1. Peetr. 2, 21—25. Kristus hää karjus. Joh. 10, 12—16.					
15 P.		2. p. p. Ü. t. p.	N. Aristarhos	27	Klement
16 E.		Kariisius	M. Agaapia	28	Tereesia
** 17 L.		Rudolf. Keisri sünd. p.	Siimeon	29	Raimund
18 R.		Walerian	E. Johannes	30	Lilli
19 N.		Fanni	E. Joh. koop.	1	Filip
20 N.		Jakobiina	E. L. Trih.	2	Sigismund
21 L.		Engeliine	Januarius	3	+ leidmise p.
17. nädal. 1. Peetr. 2, 11—20. Üüritse aja pärast. Joh. 16, 16—23.					
22 P.		3. p. p. Ü. t. p.	Teodooros	4	Florentiine
23 E.		Jüri päew	E. M. Georg	5	Gottbard
24 L.		Albert	M. Sabas	6	Sufanna
25 R.		Markuse päew	N. E. Markus	7	Gottfriid
26 N.		Raimund	M. Basilius	8	Stanislaus
27 N.		Klementiine	Siimeon	9	St. Nikolaus
28 L.		Tereesia	N. Jaason	10	Gordian
18. nädal. Jaak. 1, 16—21. Kristuse ära minemisest. Joh. 16, 5—15.					
29 P.		4. p. p. Ü. t. p.	9 mart. Rifikos	11	Pankraatsius
30 E.		Lilli	N. Jaakob	12	Henriette

Kuupäev.	Mäda- päev.	Juliaanuse Kalender.		Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 L.		Bolbri päew	6	P. Jeremias	13	Serwaasius
2 R.		Sigismund		P. Atanaasius	14	Kristjan
3 R.		Risti leidmise p.		M. Timoteus	15	Sofie
4 R.		Florentiine		M. Pelaagia	16	Peregrinus
5 L.		Gottbard	8. süüvi näd.	M. Irene	17	Anton
19. nädal. Jaak. 1, 22—27. Öigest palvepidamistest. Joh. 16, 23—30.						
6 P.		5. p. p. Ü. t. p.		Kan. Jioh	18	Grifus
7 E.		Ulrika		Kristuse rist	19	Agens
8 L.		Stanislaus		A. G. Johannes	20	Sibilla
*9 R.		Rigula päew	7. süüvi nädal.	P. Nikolai	21	Prudentius
**10 R.		Taewaminemise p.		Wee pühitsimine	22	Taewaminem. p.
11 R.		Panfraatsius		Tsargradi im.	23	Desideerius
12 L.		Henriette		Piis. Epif.	24	Ester
20. nädal. 1. Peetr. 4, 8—11. Rõõmustajast. Joh. 15, 26—16, 4.						
13 P.		6. p. p. Ü. t. p.		M. Olüfeeria	25	Urban
14 E.		Kristjan		M. Jisidor	26	Ceduard
15 L.		Sofie		Paom. J.	27	Ludolf
16 R.		Peregrinus		Teodor suur	28	Wilhelm
17 R.		Anton	6. süüvi nädal.	A. Andronikos	29	Maksimilian
18 R.		Jaak		M. Teodoot	30	Wigand
19 L.		Saara		M. Patriki	31	Petronella
21. nädal. Apost. 2, 1—13. Waimu wäljakaldamine. Joh. 14, 23—31.						
**20 P.		Esim. Nelipühi p.		M. Taleleus	1	1. Nelipühi p.
**21 E.		Teine Nelipühi p.		Konst. ja Helena	2	2. Nelipühi p.
22 L.		Emiilie		M. Basilios	3	Grasmus
23 R.		Desideerius (Kw.)		Piis. Mihael	4	Karpaasius
24 R.		Ester		Siimeon Dion.	5	Bonifaatsius
25 R.		Urbani päew	5. süüvi nädal.	Joannese pää ü.	6	Artemius
26 L.		Ceduard		A. Karpos	7	Lukreetia
22. nädal. Room. 11, 33—36. Jeesus ja Nikodeemus. Joh. 3, 1—15.						
27 P.		Kolmainu Jum. p.		Terapont	8	Medardus
28 E.		Willem		Niketas	9	Bertram
29 L.		Maksimilian		M. Teodoosia	10	Flaawius
30 R.		Wigand		Jaak Dalm.	11	Parnabas
31 R.		Alide	4. süüvi näd.	A. Hermias	12	Basilides

Pehe-knn. (31 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Jaani - kuu. (30 päewa.)

T ä h e n d u f e d.

kuupäev.	nädala- päev.	Juliaanuse Kalender.		Wene Kalender.		kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 N.		Nikodeemus	4. n.	M. Justiinus	13	Tobias	
2 L.		Emma	4. n.	Nikeeforus	14	Walerius	
nädal. 1. Joh. 4, 16—21. Riikas mees ja Laatsarus. Luuk. 16, 19—31.							
3 P.	1. p. p. R. J. p.			M. Lutfilian	15	Witus	
4 C.		Darius		J. Mitrof.	16	Justiina	
5 L.		Bonifaatius		M. Dorot.	17	Nikander	
6 R.		Adalbert		Besaarion, imet.	18	Albert	
7 N.		Lufreetfia	3. k.	M. Teodoot	19	Gerwaafius	
8 N.		Auguste		S. m. Teod.	20	Florentin	
9 L.		Vertram		C. Kirillus	21	Rael	
nädal. 1. Joh. 3, 13—18. Suur õhtu-söömaaeg. Luuk. 14, 16—24.							
10 P.	2. p. p. R. J. p.			M. Timot.	22	Karoliine	
11 C.		Barnabas		N. Bartolomeus	23	Basilius	
12 L.		Blandiina		J. Onufr.	24	Jaani päev	
13 R.		Alfred		M. Atfil.	25	Gloogius	
14 N.		Balerius		Pr. Elija	26	Jeremias	
15 N.		Josepiine		Pr. Amos	27	7 magajat	
16 L.		Justiina		Jmet. Tihon	28	Joosua	
nädal. 1. Peetr. 5, 6—11. Kratadunud lambast. Luuk. 15, 1—10.							
17 P.	3. p. p. R. J. p.			M. Emaaniel	29	Peetri Pauli p.	
18 C.		Homeerus		M. Leontsius	30	Lutsiina	
19 L.		Wiktör		N. Juudas	1	Teodoorih	
20 R.		Florian		M. Metoodius	2	J. Maarja päev	
21 N.		Rael		M. Juliaanus	3	Korneelius	
22 N.		Karoliine		M. Eusebius	4	Urih	
23 L.		Basilius		M. Agrippiina	5	Anselm	
nädal. Room. 8, 18—23. Olge armulised. Luuk. 6, 36—42.							
24 P.	Jaani päev			N. Joan. sünd.	6	Sektor	
25 C.	Milli			M. Febroonia	7	Demeetrius	
26 L.	Jeremias			J. Daawid	8	Kilian	
27 R.	7. magaja päev			J. Samjon	9	Kirillus	
28 N.	Joosua			Jmet. Kiiüros	10	7 wenda	
29 N.	Peetri Pauli päev			N. Peetr. ja Paul.	11	Gleonoora	
30 L.	Lutsiina			12. apostlite p.	12	Heinrih	

Kuupäev.	Nädala- päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
27. nädal. 1. Peetr. 3, 8—15. Rohkest kalajaagist. Luul. 5, 1—11.					
1 P.	5. p. p. K. T. p.	M. Kosm. ja Dam.	13	Margareeta	
2 E.	Heina=Maarja päev	S. Maarja p.	14	Bonaiventuuro	
3 T.	Korneelius	M. Hüatsint	15	Ap. Teol.	
4 K.	Ulrih	E. Andr. Kreet.	16	Raafael	
5 N.	Anselmus	Atanaasius	17	Aleksius	
6 R.	Hektor	Siijoas Suur	18	Kosina	
7 L.	Demeetrius	J. Toomas	19	Frideriika	
28. nädal. Room. 6, 3—11. Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.					
8 P.	6. p. p. K. T. p.	M. Prokoopius	20	Eliias	
9 E.	Kirillus	M. Pantraatsius	21	Daaniel	
10 T.	7 wenda	45 martrit	22	Mar. Magdal.	
11 K.	Cleonoora	M. Cüsemiia	23	Apollinaris	
12 N.	Heinrih	M. Proklos	24	Kristiina	
13 R.	Mareti päev	Pää=ingel Gaabriel	25	Jaakobi päev	
14 L.	Oskar	A. Alilas	26	Anna	
29. nädal. Room. 6, 19—23. Kristus jõudab 4000 meest. Mark. 8, 1—9.					
15 P.	7. p. p. K. T. p.	M. Kiriks	27	Marta	
16 E.	August	M. Atenog.	28	Pantaleon	
17 T.	Aleksius	M. Mariina	29	Beatriks	
18 K.	Rosine	M. Hiakint	30	Rut	
19 N.	Ramilla	Maatriina	31	Kristfriid	
20 R.	Eliias	P. Eliias	1	Peetr. ah. p.	
21 L.	Daaniel	J. Siimeon	2	Hannibal	
30. nädal. Room. 8, 11—17. Wale prohwetidest. Matt. 7, 15—23.					
** 22 P.	8.p.p.K.T.p. Keiser.n.p.	Mar. Magdaleena	3	Cleajar	
23 E.	Nadelsheid	M. Trofimoz	4	Dominiikus	
24 T.	Kristiine	M. Kristiine	5	Oswald	
25 K.	Jaakobi päev	P. Anna o.	6	Kristuse ära.	
26 N.	Anna	M. Hermolaoz	7	Alaine	
** 27 R.	Marta. Keiserina sünd.p.	M. Pantelemon	8	Gerhard	
28 L.	Pantaleon	A. Prohor	9	Romaanus	
31. nädal. 1. Kor. 10, 6—13. Ülekohutusest majapidajast. Luul. 16, 1—9.					
29 P.	9. p. p. K. T. p.	M. Kallinikos	10	Laurentsius	
30 E.	Germaanuz	A. Silas	11	Hermann	
31 T.	Hermann	Eudokimos	12	Klaara	

Heina-kuu. (31 päewa.)

Täheendused.

Arv	Arv	Arv
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
6	6	6
7	7	7
8	8	8
9	9	9
10	10	10
11	11	11
12	12	12
13	13	13
14	14	14
15	15	15
16	16	16
17	17	17
18	18	18
19	19	19
20	20	20
21	21	21
22	22	22
23	23	23
24	24	24
25	25	25
26	26	26
27	27	27
28	28	28
29	29	29
30	30	30
31	31	31

Lõikuse - kuu. (31 päeva.)

T ä h e n d u s e d.

Kuupäev.	Nädala pä	Juliaanuse Kalender.	Bene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 R.		Peetruse ahel. p.	Kristuse risti puu	13	Auroora
2 N.		Hannibal	E. Steefan	14	Eiſeebiuſ
3 R.		August	J. Iſaak	15	Mariia taew.
4 L.		Dominiikuſ	7 pois. Eſeef.	16	Iſaak
2. nädal. 1. Kor. 12, 1—11. Jeruſalema ärarikkumiseft. Luuk. 19, 41—48.					
5 R.		10. p. p. R. J. p. ☉	M. Eüſigniuſ	17	Willibald
*6 E.		Kristuse är. ſelet. p.	Kristuse är. ſ.	18	Seleena
7 L.		Alfred	M. Domeetſiuſ	19	Sebalduſ
8 R.		Gottliib	Emilian	20	Bernhard
9 N.		Romaanuſ	M. Matteuſ	21	Rut
10 R.		Lauritſa päew	M. Laurent.	22	Filibert
11 L.		Diga	M. Eüpluſ	23	Satteuſ
3. nädal. 1. Kor. 15, 1—10. Bariſeer ja Tölnar. Luuk. 18, 9—14.					
12 P.		11. p. p. R. J. p. ☽	M. Footſ.	24	Pärtli päew
13 E.		Hildebert	J. Matſim.	25	Ludwig
14 L.		Selma	Miitha	26	Tireneuſ
*15 R.		Muffi Maarja p.	Maarja taewam.	27	Gebhard
16 N.		Anaſtaafia	Kristuse pilt	28	Augustiinuſ
17 R.		Wdeele	M. Miiron	29	Joan. pää m.
18 L.		Seleena	M. Flooruſ	30	Benjamin
4. nädal. 2. Kor. 3, 4—11. Kurbist ja keeletuſt. Mark. 7, 31—37.					
19 P.		12. p. p. R. J. p. ☼	M. Andr. Stratil	31	Rebekka
20 E.		Bernhard	Pr. Saamucl	1	Egiitſiuſ
21 L.		Sigismund	M. Tabbuſ	2	Eliſe
22 R.		Eleaſar	M. Agatoonikoſ	3	Berta
23 N.		Benjamin	M. Luupuſ	4	Teodoofia
24 R.		Pärtli päew	M. Eütüh.	5	Moofeſ
25 L.		Ludwig	Bartolomeuſ	6	Magnuſ
5. nädal. Raal. 3, 15—22. Halastaja Samaaria mees. Luuk. 10, 23—37.					
*26 P.		13. p. p. R. J. p. Keisrikr. p. ☾	M. Adriaanuſ	7	Regiina
27 E.		Gebhard	J. Piimen	8	Mariia ſünd.
28 L.		Augustiinuſ	Moofeſ Mur.	9	Brunno
*29 R.		Joanneſe pää m. ſ.	Joanneſe pää m.	10	Pulheria
*30 N.		Alekſander. Keisri n. p.	Alekſander Newſki	11	Sobal
31 R.		Rebekka	Maarja w. p.	12	Siiruſ

Ruupäev.	Nädalpäev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Ruupäev.	Gregoriaanu Kalender.
1 L.		Egiibius	Siimeon ja Marta	13	Umaatus
36. nädal. Kaal. 5, 16—24. Kümnest pidali-tõbifest. Luul. 17, 11—19.					
2 P.	14. p. p. K. J. p.	M. Maamas	14	+ ülendamine	
3 E.	Berta	M. Antoni	15	Nikodeemus	
4 L.	Teodoosius	M. Babilas	16	Leontiine	
5 K.	Raatanael	Saf. ja Elii.	17	Lambertus	
6 N.	Magnus	Vää-ingel Mihael	18	Gottlob	
7 R.	Regina	M. Sootson	19	Wärner	
*8 L.	Maarja sündim. p.	Maarja sünd. p.	20	Kalikstus	
37. nädal. Kaal. 5, 25—6, 10. Mammonast. Matt. 6, 24—34.					
9 P.	15. p. p. K. J. p.	E. Joah. Anna	21	Matteus	
10 E.	Albertiine	M. Minod.	22	Moortits	
11 L.	Gerhard	M. Teodoora	23	Hoseas	
12 K.	Erna	M. Autonom.	24	Joann. saam.	
13 N.	Umaatus	Templi pühitsej.	25	Kleofas	
*14 R.	Kristi ülendamise päev	Kristi ülend. p.	26	Joann. õpet.	
15 L.	Hedwig	S. m. Niketas	27	Adolf	
38. nädal. Eweef. 3, 13—21. Raini linna surnust. Luul. 7, 11—17.					
16 P.	16. p. p. K. J. p.	S. m. Güseemia	28	Wentjeslaus	
17 E.	Josepiine	M. Sofia	29	Mihkli päev	
18 L.	Gottlob	E. Gümeenios	30	Hironimos	
19 K.	Wärner	M. Trofimios	1	Keemiigius	
20 N.	Jaana	S. m. Güstat.	2	Woldemar	
21 R.	Matteuse päev	M. Rodraatus	3	Jairus	
22 L.	Moortits	M. Joofas	4	Frantsiskus	
39. nädal. Eweef. 4, 1—6. Wee-tõbifest. Luul. 14, 1—11.					
23 P.	17. p. p. K. J. p.	Joann. f. p.	5	Plaatsidus	
24 E.	Joann. saamis. p.	M. Tekla	6	Luiſe	
25 L.	Adolf	Güfros. ja Ser.	7	Amalie	
*26 K.	Joann. õpetam. p.	Joann. õpet. p.	8	Cefraim	
27 N.	Juudit	M. Kallistratos	9	Dioniisios	
28 R.	Wentjeslaus	Haareton	10	Melchior	
29 L.	Mihkli päev	J. Kiriaakus	11	Burhard	
40. nädal. Lõikuse püha ewangeelium muudab ennast iga aasta.					
**30 P.	Lõikuse püha	Gregor	12	Wallfriid	

Alhikli-knn. (30 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Wiina-kuu. (31 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

1. p.	1. p.
2. p.	2. p.
3. p.	3. p.
4. p.	4. p.
5. p.	5. p.
6. p.	6. p.
7. p.	7. p.
8. p.	8. p.
9. p.	9. p.
10. p.	10. p.
11. p.	11. p.
12. p.	12. p.
13. p.	13. p.
14. p.	14. p.
15. p.	15. p.
16. p.	16. p.
17. p.	17. p.
18. p.	18. p.
19. p.	19. p.
20. p.	20. p.
21. p.	21. p.
22. p.	22. p.
23. p.	23. p.
24. p.	24. p.
25. p.	25. p.
26. p.	26. p.
27. p.	27. p.
28. p.	28. p.
29. p.	29. p.
30. p.	30. p.
31. p.	31. p.

Kuupäev.	Nädala- päev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kuupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
*1 E.		Maarja kaitssem. ja eestp.	Maarja kaits. p.	13	Tereesia
2 T.		Woldemar	M. Kyprian	14	Kalifstus
3 R.		Elisa	M. Dionisios	15	Hedwig
4 N.		Frantsiskus	M. Hürot	16	Gallus
5 N.		Amaalie	Peeter, Alekx. ja J.	17	Leonhard
6 L.		Luije	A. Toomas	18	Luukas
41. nädal. Eweef. 4, 22—28. Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.					
7 P.		19. p. p. R. J. p.	M. Serg. ja Bat.	19	Luutsius
8 E.		Tomaasia	Pelaagia	20	Felitsian
9 T.		Dionisios	A. Jaakob	21	Ursula
10 R.		Arwid	M. Gylampios	22	Rordula
11 N.		Burhard	M. Wilippus	23	Seeverin
12 N.		Wallfriid	Püh. mäl.	24	Saalome
13 L.		Tereesia	M. Karpos	25	Krispin
42. nädal. Eweef. 5, 15—21. Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.					
14 P.		20. p. p. R. J. p.	M. Natsaarius	26	Amandus
15 E.		Hedwig	J. Gusemios	27	Rapitolin
16 T.		Gallus	M. Longinus	28	Siim. Juud.
17 R.		Florentin	Pr. Joseas	29	Martiskus
18 N.		Luukase päew	A. j. e. Luukas	30	Abjalon
19 N.		Luutsius	Pr. Joel	31	Wolfgang
20 L.		Wendelin	M. Artemios	1	Rdif. püh. p.
43. nädal. Eweef. 6, 10—17. Kuninga mehe pojast. Joh. 4, 47—54.					
**21 P.		Luteruse õige usu üh. p.	Gilaarion	2	Rdif. hingede p.
*22 E.		Raafani Maarja päew	Raafani Maarja p.	3	Gottlieb
23 T.		Seeverin	Jaakob R.	4	Otto
24 R.		Saalome	M. Nreetas	5	Wlandiina
25 N.		Nabelheid	M. Martjian	6	Leonhard
26 N.		Amandus	S. m. Demeetrius	7	Baltasar
27 L.		Laura	M. Nestor	8	Klaudius
44. nädal. Wilipp. 1, 3—11. Kavalast sulajest. Matt. 18, 23—35.					
28 P.		22. p. p. R. J. p.	M. Terentius	9	Jobst
29 E.		Engelhard	M. Anastaasia	10	Martin Luterus
30 T.		Abjalon	M. Xenobius	11	Martin piiskopp
31 R.		Wolfgang	A. Stahüs	12	Modestus

Suupäev.	Nädala- päev.	Juliaanuse Kalender.	Vene Kalender.	Suupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 R.	Pühade päev		Rosm. ja Dam.	13	Arkaadius
2 R.	Singede päev	☉	M. Alkindinos	14	Friidrih
3 L.	Gottliib		M. Kseppimas	15	Leopold
45. nädal. Wilipp. 3, 17—21. Kohtu rahast. Matt. 22, 15—22.					
4 P.	23. p. p. R. J. p.		Joannikus	16	Edmund
5 C.	Blandiina		M. Galatt.	17	Alfeus
6 L.	Leonhard		Paulus t.	18	Gelaasius
7 R.	Engelbert		33 martr. Melit.	19	Elisabet
8 R.	Aleksandra	☿	Pää-ingel Mihael	20	Amos
9 R.	Teodor		M. Onesiforos	21	Maarja ohw. p.
10 L.	Mardi päev		N. Graft. Olümp.	22	Tsetsiilie
46. nädal. Kol. 1, 9—14. Jairuse tütrest. Matt. 9, 18—26.					
11 P.	24. p. p. R. J. p.		M. Miinas	23	Kleemens
12 C.	Joonas		Ja Joan. An.	24	Josias
13 L.	Arkaadius		P. Joan. Krüf.	25	Katariina
**14 R.	Friidrih. Tr. pär. sünd. p.		M. Wilippus	26	Konrad
15 R.	Leopold		M. Guurius	27	Shanette
16 R.	Otomar	☼	N. e. Matt.	28	Günter
17 L.	Huugo		Greg. Neof.	29	Geberhard
47. nädal. 1. Tesf. 4, 13—18. Arahawitamiseft. Matt. 24, 15—28.					
18 P.	25. p. p. R. J. p.		M. Maaton	30	Andreas
19 C.	Elisabet		Pr. Dhadja	1	Longtinus
20 L.	Amos		G. Greg. ja Def.	2	Randidus
*21 R.	Maarja ohwri päev		Maarja tem.	3	Agriikola
22 R.	Alfons		M. Jüilemon	4	Barbaara
23 R.	Kleemens		Amfil ja G.	5	Sabiina
24 L.	Josias	☾	S. m. Katar.	6	Nikolaus
48. nädal. Surnute püha ewangeelium muudab ennast iga aasta.					
**25 P.	Surnute p. Kadri p.		M. Kleemens	7	Antoonie
26 C.	Konrad		J. Olümp.	8	Maarja saam.
27 L.	Shanette		S. m. Jaakob	9	Joachim
28 R.	Arnold		M. Steefan	10	Juudit
29 R.	Geberhard		M. Paramon	11	Damaasius
30 R.	Andrese päev		M. Andreas	12	Ottiilie

Talve-kun. (30 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Jõulu-knn. (31 päewa.)

T ä h e n d u s e d.

Kaupäev.	Nädaläpäev.	Juliaanuse Kalender.	Wene Kalender.	Kaupäev.	Gregoriaanuse Kalender.
1 L.	Arnold	☿	Pr. Nahum	13	Luutsia
49. nädal. Room. 13, 11—14. Kristus rahustab Jeruusalema. Matt. 21, 1—9.					
2 P.	☿	Siin. Kristuse tulem. p.	Pr. Saabakuf	14	Nikaasius
3 E.	☿	Nataalie	Pr. Sevanja	15	Johanna
4 L.	☿	Barbaara	S. m. Barbaara	16	Albiina
5 R.	☿	Sabiine	Jsa Sabas	17	Ignaatius
*6 N.	☿	Nigula päev	J. Nikolaus	18	Kristof
7 R.	☿	Antoonie	Ambroosius M.	19	Lot
8 L.	☿	Maarja saamis. p.	J. Pataapios	20	Abraham
50. nädal. Room. 15, 4—13. Wiimse päewa tähtedest. Luuk. 21, 25—36.					
9 P.	☿	☿	Püha Anna s.	21	Toomas
10 E.	☿	Juudit	M. Miinas	22	Beata
11 L.	☿	Daamasus	J. Daaniel	23	Wiktoria
12 R.	☿	Ottiilie	Piis. Spirid.	24	Nadam ja Gewa
13 N.	☿	Luutsia	M. Güstratios	25	1. jõulu püha
14 R.	☿	Nikaasius	M. Tiirius	26	2. jõulu püha
15 L.	☿	Johanna	M. Eleüter	27	Sw. Johannes
51. nädal. 1. Kor. 4, 1—5. Johannes wangitornis. Matt. 11, 2—10.					
16 P.	☿	☿	Pr. Hagai	28	Ilmas. laste p.
17 E.	☿	Ignaatius	Pr. Daaniel	29	Noa
18 L.	☿	Kristof	M. Sebastiaan	30	Daawid
19 R.	☿	Lot	M. Bonifaatius	31	Silvester
20 N.	☿	Abraham	M. Ignaatius	1	Jaauar 1880.
21 R.	☿	Tooma päev	M. Juliaanus	2	Nabel, Set
22 L.	☿	Beata	M. Anastaasius	3	Genof
52. nädal. Wilipp. 4, 4—7. Johanneke tunnistus. Joh. 1, 19—28.					
23 P.	☿	☿	10 martr. Kreetas	4	Metuusala
24 E.	☿	Nadam ja Gewa	M. Gügeenia	5	Siimon
*25 L.	☿	☿	Kristuse sünb. p.	6	3 kuninga p.
*26 R.	☿	☿	P. Jum. em. p.	7	Melhor
*27 N.	☿	☿	Steeфанus	8	Erhard
28 R.	☿	☿	20,000 martrit	9	Raspar
29 L.	☿	☿	14,000 ilmas. l.	10	Pauluse fiskep.
53. nädal. Raal. 4, 1—7. Simeon ja Anna. Luuk. 2, 33—40.					
30 P.	☿	☿	M. Anüüfia	11	Gefrain
31 E.	☿	☿	P. Melaania	12	Reinhold

Kiriku- ja kroonu-pühad,

millal Bene riigi koolid ja kohtud finni on.

1. Jaanuaril	Uue aasta hakatus.
6. "	Kolme kuninga päew.
2. Feebruaril	Küünla päew.
9. ja 10. "	Wõi nädal.
13. "	Wastla päew.
19. "	Keisri Aleksander Nikolajewitschi trooni pääle astumise päew.
21. "	Palwe päew.
26. "	Aaujärje pärija Aleksander Aleksandrowitschi sündimise päew.
25. Märtsil	Maarja kuulutamise päew. Palmi puude püha.
29. "	Suur Neljapäew.
30. "	Suur Reede.
31. "	Pühade laupäew.
1. Aprillil	Eihawõtte esimene püha.
2. "	Eihawõtte teine püha.
3.-7. "	Eihawõtte nädal.
17. "	Keisri Aleksander Nikolajewitschi sündimise päew.
9. Mail	Nigula päew.
10. "	Taewaminemise päew.
20. "	Nelipühi esimene püha.
21. "	Nelipühi teine püha.
24. Juunil	Taani päew.
29. "	Peeter-Pauli päew.
22. Juulil	Keiserina Mariia Aleksandrowna ja suurwirstina Mariia Weodorowna nimepäew.
27. "	Keiserina Mariia Aleksandrowna sündimise päew.
6. Augustil	Kristuse ärjasetamise päew.
15. "	Rukki Maarja päew.
26. "	Keisri Aleksander Nikolajewitschi ja keiserina Mariia Aleksandrowna kroonimise päew.
29. "	Joannese surma päew.
30. "	Keisri Aleksander Nikolajewitschi ja aaujärjepärija Aleksander Aleksandrowitschi nimepäew.
8. Septembril	Maarja sündimise päew.
14. "	Risti ülendamise päew.
26. "	Joannese õpetamise päew.
1. Oktobril	Maarja kaitsemise ja eestpalwe päew.
22. "	Kaasani Maarja päew.
10. Nowembril	Mardi päew (pühitseatakse üksnes Luteruse koolides).
14. "	Suurwirstina Mariia Weodorowna sündimise päew.
21. "	Maarja ohwerdamise päew.

6. Detsembril Nigula päew.
 25. " Esimene jõulu püha.
 26. " Teine jõulu püha.
 27. " Kolmas jõulu püha.

Wene riigi kull (wapp).

Wene keisri suguwõsa.

Aleksander II. Nikolajewitsh, Wene riigi keiser ja isiwalitseja, Poola maa kuningas, Soome maa suurwürlst j. n. e., sündinud 17. Aprillil 1818, walitseb 18. Feebruarist 1855.

Aleksander II. Nikolajewitsh, Wene riigi keiser.

Tema abikaasa:

Mariia Aleksandrowna, Wene riigi keiserina, Hessen-Darmstadt'i suurhertsogi õde, sündinud 27. Juulil 1824, laulatud 16. Aprillil 1841

Nende lapsed:

1. Auujärjepärija ja suurvürst **Aleksander Aleksandrowitsh**, sünd. 26. Febbruari 1845, ealiselt tunnistatud 20. Juulil 1865.

Aleksander Aleksandrowitsh, auujärjepärija.

Tema abikaasa:

Daani printsess Mariia Sofie Frederika Dagmar, suurvürstina **Mariia Weodorowna**, sündinud 14. Novembril 1847, laulatud 28. Oktobril 1866.

Nende lapsed:

- Nikolai Aleksandrowitsh**, sündinud 6. Mail 1868.
Georg Aleksandrowitsh, sündinud 27. Aprillil 1871.
Kseenia Aleksandrowna, sündinud 25. Märtsil 1875.
2. Suurvürst **Wladiimir Aleksandrowitsh**, sünd. 10. Aprillil 1847.

Tema abikaasa:

Meklenburgi suurhertsogi tütar Mariia Pawlowna, sündinud 2. (14.) Mail 1854, laulatud 16. Augustil 1874.

Nende lapsed:

Aleksander Wladimirowitsh, sündinud 19. Augustil 1875.
Kirill Wladimirowitsh, sündinud 30. Septembril 1876.
Boris Wladimirowitsh, sündinud 19. Novembril 1877.

3. Suurwürost Aleksei Aleksandrowitsch, sünd. 2. Jaanuaril 1850.
4. Suurwürostina Mariia Aleksandrowna, sündinud 5. Oktoobril 1853. Laulatud 11. Jaanuaril 1874 Inglise printsi Edinburgi hertsogiga Alfred Ernst Albertiga, sünd. 6. Augustil 1844.
5. Suurwürost Sergei Aleksandrowitsch, sünd. 29. Aprillil 1857.
6. Suurwürost Paawel Aleksandrowitsch, sünd. 21. Sept. 1860.

Keisri wennad ja õed:

- Suurwürost Konstantin Nikolajewitsch, sünd. 9. Septembril 1827. 30. Augustil 1848 laulatud Saksi-Altenburgi printsessi suurwürostina Aleksandra Jofepownaga, sündinud 26. Juunil 1830. Nende lapsed:
- Suurwürost Nikolai Konstantinowitsch, sünd. 2. Febr. 1850.
- Suurwürostina Olga Konstantinowna, sünd. 22. Augustil 1851, laulatud 15. Oktoobril 1867 Greeka kuningaga Georg I., sündinud 12. Detsembril 1845.
- Suurwürostina Beera Konstantinowna, sündinud 4. Febbruaril 1854, Württembergi hertsogi Wilhelm Güşeni lesk, sur. 1877.
- Suurwürost Konstantin Konstantinowitsch, sünd. 10. Aug. 1858.
- Suurwürost Dmitri Konstantinowitsch, sünd. 1. Juunil 1860.
- Suurwürost Wjatscheslaw Konstantinowitsch, sünd. 1. Juulil 1862.
- Suurwürost Nikolai Nikolajewitsch, sündinud 27. Juulil 1831. 25. Jaanuaril 1856 laulatud
- Oldenburgi printsi Peetri tütreaga, suurwürostina Aleksandra Petrow-naga, sündinud 21. Mail 1838. Nende pojad:
- Suurwürost Nikolai Nikolajewitsch, sünd. 6. Novembril 1856.
- Suurwürost Peeter Nikolajewitsch, sünd. 10. Jaanuaril 1864.
- Suurwürost Mihail Nikolajewitsch, sündinud 13. Oktoobril 1832. 16. Augustil 1857 laulatud
- Baadeni printsessiga Olga Weodorownaga, sündinud 8. Septembril 1839. Nende lapsed:
- Suurwürost Nikolai Mihailowitsch, sünd. 14. Aprillil 1859.
- Suurwürostina Anastasia Mihailowna, sünd. 16. Juulil 1860.
- Suurwürost Mihail Mihailowitsch, sünd. 4. Oktoobril 1861.
- Suurwürost Georg Mihailowitsch, sünd. 11. Augustil 1863.
- Suurwürost Aleksander Mihailowitsch, sünd. 1. Aprillil 1866.
- Suurwürost Sergei Mihailowitsch, sünd. 25. Septembril 1869.
- Suurwürost Aleksei Mihailowitsch, sünd. 16. Detsembril 1875.
- Suurwürostina Olga Nikolajewna, sünd. 30. Augustil 1822. 1. Juulil 1846 laulatud Württembergi kuningaga Karl Friidrih Aleksand-riga, sündinud 22. Febbruaril 1823.
- Suurwürostina Katariina Mihailowna, sünd. 16. Augustil 1827, Meklenburg-Strelitsi hertsogi Georg Augusti lesk, surnud 1876.

- Suurwürstina Mariia Nikolajewna (surn. 9. Feebr. 1876) lapsed:
 Printsess Mariia Maksimilianowna, sünd. 4. Oktoobril 1841.
 30. Jaanuaril 1863 laulatud Baadeni printsiga Ludwig Wilhelmiga,
 sündinud 6. Detsembril 1829.
 Prints Nikolai Maksimilianowitsch, sünd. 23. Juulil 1843.
 Printsess Güşeenia Maksimilianowna, sünd. 20. Märtsil 1845.
 7. Jaanuaril 1868 laulatud Oldenburgi printsiga Aleksandriga,
 sündinud 2. Juunil 1844.
 Prints Güşen Maksimilianowitsch, sünd. 27. Jaanuaril 1847.
 Prints Georg Maksimilianowitsch, sünd. 17. Feebruaril 1852.

Wäljamaa tähtsamad walitsejad.

- Austria maa** (Rooma-katoliku usku). Keiser Franz Joosep I., sünd. 18. Augustil 1830, walitseb 2. Detsembrist 1848, laulatud Baieri printsessiga Eliisabet Güşeeniaga, sündinud 24. Detsembril 1837. Auujärjepärija Ruudolf, sünd. 21. Augustil 1858. Päälinn: Wiin.
- Baieri maa** (Katoliku usku). Kuningas Ludwig II., sünd. 25. Aug. 1845, walitseb 10. Märtsist 1864. Päälinn: München.
- Belgia maa** (Katoliku usku). Kuningas Leopold II., sünd. 9. Aprillil 1835, walitseb 10. Detsembrist 1865, laulatud 23. Augustil 1853 päähärtsogi Joosepi tütreaga Mariia Henriettega, sündinud 23. Augustil 1836. Päälinn: Brüssel.
- Brasilia maa**. Keiser Dom Pedro II., sünd. 2. Detsembril 1825, walitseb 23. Juulist 1840, laulatud 4. Septembril 1843 Sitšilia printsessi Tereesaga, sündinud 14. Märtsil 1822. Päälinn: Rio de Janeiro.
- Daani maa** (Euteruse usku). Kuningas Kristjan IX., sünd. 8. Aprillil 1818, walitseb 15. Nowembrist 1863, laulatud Hessen-Kasseli printsessi Luiseaga, sündinud 7. Septembril 1817. Auujärjepärija Friedrich Wilhelm, sündinud 3. Juunil 1843, laulatud 28. Juulil 1869 Rootsi printsessi Luiseaga, sündinud 31. Oktoobril 1851. Päälinn: Kopenhaagen.
- Greeka maa** (Greeka usku). Kuningas Georg I., sünd. 24. Detsembril 1845, walitedud 6. Juunil 1863, laulatud 27. Oktoobril 1867 suurwürstina Olga Konstantinownaga. Auujärjepärija Konstantin Demostenes, sündinud 2. Augustil 1868. Päälinn: Athen.
- Hiina maa**. Keiser Tsai-Tian, 7 aastat wana, astus 12. Jaanuaril 1875 trooni pääle. Päälinn: Peking.
- Hispaania maa** (Katoliku usku). Kuningas Alfons XII., sündinud 28. Nowembril 1857; 31. Detsembril 1874 kuningaks walitetud, 1878 M. Mertsedesega laulatud. Päälinn: Madrid.

- Hollandi maa** (Kalwiini usku). Kuningas Wilhelm III., sündinud 19. Febbruaril 1817, valitseb 17. Märtsist 1849, laulatud Würtembergi printsessi Sofiaga, sündinud 17. Juunil 1818. Auujärjepärija Wilhelm Nikolai, sündinud 4. Septembril 1840. Päälinn: Amsterdam.
- Inglise maa** (Ewangeeliumi usku). Valitseja Viktoria I., Britannia riigi kuninga ja India keiserina, sünd. 24. Mail 1819, valitseb 20. Juunist 1837. Auujärjepärija Albert Eduard, sündinud 9. Novembril 1841, laulatud Daani printsessi Aleksandraga 10. Märtsil 1863. Päälinn: London.
- Itaalia maa** (Katoliku usku). Kuningas Humbert, sünd. 14. Märtsil 1844, valitseb 9. Jaanuarist 1878, laulatud Geenua printsessi Margareetaga 27. Aprillil 1868. Päälinn: Rom.
- Jaapani maa**. Valitseja keiser (Mikado) Mutsuhito, sündinud 3. Novembril 1852, sai 1867 trooni päale. Tema abikaasa Haru. Päälinn: Jedo.
- Persia maa**. Shah Nasr-Eddin, sündinud 1830, valitseb 10. Septembrist 1848. Auujärjepärija Musafar Eddin, sündinud 1851. Päälinn: Teheraan.
- Portugaalia maa** (Katoliku usku). Kuningas Dom Lui I., sünd. 31. Oktobril 1838, sai wenna Dom Pedro V. järele 11. Novembril 1861 valitsejaks, laulatud 27. Septembril 1862 Itaalia printsessi Mariia Piiaga, sündinud 16. Oktobril 1847. Auujärjepärija Karl, sündinud 28. Septembril 1863. Päälinn: Lissabon.
- Preisi maa** (Euteruse usku). Kuningas Wilhelm I. W. Saksa maa. Päälinn: Bärliin.
- Prantsuse maa** (Katoliku usku). Präident Nat Mahon, walitedud 24. Mail 1873. Päälinn: Pariis.
- Rooma paawst** Leo XIII.
- Rootsi ja Norra maa** (Euteruse usku). Kuningas Oskar II., sünd. 21. Jaanuaril 1829, sai wenna Karl XV. järele 18. Septembril 1872 valitsejaks, laulatud 6. Juunil 1857 Nassau printsessi Sofiaga, sündinud 9. Juulil 1836. Auujärjepärija Oskar Gustaw Adolf, sündinud 16. Juunil 1858. Päälinn: Stokholm.
- Saksa maa**. Keiser Wilhelm I., sünd. 22. Märtsil 1797, valitseb 2. Jaanuarist 1861. 18. Jaanuaril 1871 Weisailje linnas Saksa maa keisriks kuulutatud. Laulatud 11. Juunil 1829 Saksi-Weimari printsessi Augustaga, sündinud 30. Septembril 1811. Auujärjepärija Friedrih Wilhelm, sündinud 18. Oktobril 1831, laulatud 25. Jaanuaril 1858 Inglise printsessi Viktoriaaga, sündinud 21. Novembril 1840. Päälinn: Bärliin.

Sakſi maa (Katoliiku usku). Kuningas Albert, ſünd. 23. Aprillil 1828, walitseb 17. Oktobrist 1873, laulatud 18. Juunil 1853. Rootſi printsessi Karoliinaga, ſündinud 5. Auguſtil 1833. Päälinn: Dreesden.

Türgi maa (Muhamedi usku). Walitseja Abdul-Hamid-effendi, ſündinud 22. Septembril 1842, walitseb 31. Auguſtiſt 1876. Päälinn: Konſtantinoopel.

Würtembergi maa (Luteruſe usku). Kuningas Karl I., ſündinud 6. Märtil 1823, walitseb 25. Juunift 1864, laulatud 1. Juulil 1846 Wene ſuurwürſtina Olga Nikolajewnaga, ſündinud 30. Auguſtil 1822. Päälinn: Stuttgart.

Juhataja,

Kui mitu päewa kellegi kuu päewast kellegi teise kuu ſellesama päewani on.

	Jaauar.	Febuar.	Märts.	April.	Mai.	Juuni.	Juuli.	Auguſt.	September.	Oktobor.	November.	Deſtember.
Jaauarift	365	31	59	90	120	151	181	212	243	273	304	334
Febuarift	334	365	28	59	89	120	150	181	212	242	273	303
Märtilift	306	337	365	31	61	92	122	153	184	214	245	275
Aprillift	275	306	334	365	30	61	91	122	153	183	214	244
Maiſt	245	276	304	335	365	31	61	92	123	153	184	214
Juunift	214	245	273	304	334	365	31	61	92	122	153	183
Juulift	184	215	243	274	304	335	365	31	62	92	123	153
Auguſtiſt	153	184	212	243	273	304	335	365	31	61	92	122
Septembrift	122	153	181	212	242	273	303	334	365	30	61	91
Oktobriſt	92	193	151	182	212	243	273	304	335	365	31	61
Nowembrift	61	92	120	151	181	212	242	273	304	334	365	30
Deſtembrift	31	62	90	121	151	182	212	243	274	304	335	365

Piikuwate pühade tabel 1879. kuni 1900.

A s t a.	Käive p.		Palmi punde püha.		Suur Neliapäev.		Suur Reede.		Ehivõtte püha.		Kasvami. püha.		Ketipühi.		Kolmainu Jumala p.		Lõikuse p.		D. üm ül. p.		Surnute p.		1. Kristuse tulel. püha.	
	Febbr.	Märts.	Märts.	April.	Märts.	April.	Märts.	April.	Märts.	April.	Mai.	Juuni.	Mai.	Juuni.	Mai.	Juuni.	Sept.	Oktr.	Decbr.	Nov.	Nov.	Decbr.		
1879	21	—	25	—	29	—	30	—	—	1	10	—	20	—	27	—	30	—	21	25	—	2		
1880*	—	12	—	13	—	17	—	18	—	20	29	—	—	8	—	15	—	5	19	23	30	—		
1881	—	4	—	5	—	9	—	10	—	12	21	—	31	—	—	7	—	4	25	22	29	—		
1882	17	—	21	—	25	—	26	—	28	—	6	—	16	—	23	—	—	3	24	21	28	—		
1883	—	9	—	10	—	14	—	15	—	17	26	—	—	5	—	12	—	2	23	20	27	—		
1884*	29	—	—	1	—	5	—	6	—	8	17	—	27	—	—	3	30	—	21	25	—	2		
1885	13	—	17	—	21	—	22	—	24	—	2	—	12	—	19	—	—	6	20	24	—	1		
1886	—	5	—	6	—	10	—	11	—	13	22	—	—	1	—	8	—	5	19	23	30	—		
1887	25	—	29	—	—	2	—	3	—	5	14	—	24	—	31	—	—	4	25	22	29	—		
1888*	—	16	—	17	—	21	—	22	—	24	—	2	—	12	—	19	—	2	23	20	27	—		
1889	—	1	—	2	—	6	—	7	—	9	18	—	28	—	—	4	—	1	22	26	—	3		
1890	20	—	25	—	29	—	30	—	—	1	10	—	20	—	27	—	30	—	21	25	—	2		
1891	—	13	—	14	—	18	—	19	—	21	30	—	—	9	—	16	—	6	20	24	—	1		
1892*	26	—	29	—	—	2	—	3	—	5	14	—	24	—	31	—	—	4	25	22	29	—		
1893	17	—	21	—	25	—	26	—	28	—	6	—	16	—	23	—	—	3	24	21	28	—		
1894	—	9	—	10	—	14	—	15	—	17	26	—	—	5	—	12	—	2	23	20	27	—		
1895	22	—	26	—	30	—	31	—	—	2	11	—	21	—	28	—	—	1	22	26	—	3		
1896*	14	—	17	—	21	—	22	—	24	—	2	—	12	—	19	—	—	6	20	24	—	1		
1897	—	5	—	6	—	10	—	11	—	13	22	—	—	1	—	8	—	5	19	23	30	—		
1898	25	—	29	—	—	2	—	3	—	5	14	—	24	—	31	—	—	4	25	22	29	—		
1899	—	10	—	11	—	15	—	16	—	18	27	—	—	6	—	13	—	3	24	21	28	—		
1900*	—	1	—	2	—	6	—	7	—	9	18	—	28	—	—	4	—	1	22	26	—	3		

Seletused.

Kõige õigem aja-täadmise mõõt on maatera täieste ühetasane isene selge ümber jooksmine. Kõige ühe tähe kabe pikkuse sihi läbikäigu wahel nimetatakse tähe-päewaks = 24 tundi, a 60 minutit, a 60 sekundi. Nendajama nimetatakse aega päikese kabe pikkuse sihi läbikäigu wahel lõikuse päikese-päewaks, mis mitmesuguse põhjuse pärast igal ajal mitte ühepikkune ei ole. Sellepärast arwatakse teise mõõdu järele, see on: keskmise päikese päewa järele, mis niijama 24 tundi j. n. e. jaetakse. Päikese päewad on natuke pikemad kui tähe päewad, nenda et

keskmine päikese-päew 24 tundi 3 minutit 56,56 sekundi tähe-aega ja tähe-päew 23 tundi 56 minutit 4,09 sekundi keskmiist aega on.

Seit wäikesest wabest sünnib aasta lõpetuses terve päew. Tähe-aeg ja keskmine päikese-eg lähawad üksnes 21. Märtsil lõuna tähe-aja järele ühte; keskmine aeg ja lõikuse päikese aeg selle wastu 24. Detsembri lõuna tähe-aja järele, siis weel 15. Aprillil, 15. Juunil ja 31. Augustil.

Kõige päikese kabe läbikäimise wahel kewade tipust nimetatakse troopi aastaks; selle pikkus on 365 päewa 5 tundi 48 minutit 51 sekundi keskmiist aega. Et see peaaegu 365¼ päewa on ja igapäewases elus pruugitawal aastal üksnes tervet päewad olla wõiwad, tegi Juulius Tšesjar seda maha, et iga kolme 365

päewalise aasta järel neljas 366 päewaline aasta olema pibi. Neid aastaid, kell 366 päewa on, oleme eesfeisawa tabeli pääl *ga tähendanud. Rehkmine Juliaanuse aasta on aga 11 minutit 9 sekundi pikem kui õigus, mis 128 aasta sees terve päewa wälja teeb. Et päikese kewade tipust läbiminemine ifka 21. Märtsi pääle langeks, täskis paawst Gregor XIII. 4. Otktoobril 1582 uut parandadub kalendrit pruufima hakata, kelle järele 400 aasta sees kolmel 366 päewalisel aastal 365 päewa olema pidiwad. Juliaanuse kalendri jäänuse juurde, et need aastad 366 päewalised peawad olema, kelle aasta nummert 4 läbi jagada wõib, ilma et midagi üle jääb, lihas Gregor seda jäänust, et need sajad aastad 365 päewalisteks jääma peawad, kelle ilma nullubeta arwu nenda 4 läbi jagada ei wõi, et midagi üle ei jää. Nenda on siis Gregoriaanuse kalendri järele 1900, 2100, 2200, 2300 365 päewalised, 2000 ja 2400 aga 366 päewalised aastad.

Päikese aasta jaetakse 12 kuusse, mis mitte üsna ühepikkused ei ole ja enne ühest noorest kuust teise arwati, kuna meil nüüd enam kuu muutmiseega midagi tegemist ei ole.

Mistrahwa kiriku pühadest langeb üks jagu kindlate aasta aegade pääle, teine jagu käib aga lihawõtte pühade järele. Need peawad Niteea nõuupidamise järele aastal 325 ifka esimese pühapäewa pääle pärast kewade pööripäewa täiskuud langema. Neg kase täiskuud wahel on 29 päewa 12 tundi 45 minutit kestmist aega ja selle järel aeg 12 kuu loomise wahel 354 päewa 9 tundi, mis peaaegu 11 päewa wahem on kui kestmine päikese aasta. Seft wõib näha, et iga aasta täiskuud 11 päewa enne kätte jõuab kui mööda läinud aastal ja et 19 aasta pärast täiskuud jälle nendefamade kuupäewade pääle langewad. Seda aega nimetatakse fuuringiks. Arw, mis näitab, mitmes fuuringi aasta keegi aasta on, kannab kuldse arwu nime. Selle eest pruugitakse aga ka nenda nimetadud epaktisi, mis näitawad, mitu päewa kellegi aasta 1. Jaanuaril wiimaseft noorest kuust saabif mööda on läinud. On ühe aasta lihawõtte pühade täiskuud aeg tääda, siis wõib kergeste teiste järgmiste lihawõtte pühade täiskuud aega wälja rehkendada. Et lihawõtte pühade aega leida, peab teadma, mis nädala päewa pääle lihawõtte täiskuud langeb. Seks on päikese ring rehkenduses abiks, kus 28 aasta pärast pühapäewad nendefamade kuupäewade pääle langewad. (Gregoriaanuse kalendris tuleb selle läbi wäike wah, et sadade aastate liigpäewad wälja langewad.) Tehakse 1. Jaanuarile A märk, teisele B märk j. n. e. siis nimetatakse seda tähte, mis aasta esimese pühapäewaga ühte lähab, pühapäewa täheks. Et igapäewasel aastal 52 nädalit ja 1 päew, liia-päewaga aastal aga 52 nädalit 2 päewa on, siis lähawad pühapäewa tähed igapäewase aasta järele ühe, liiapäewaga aasta järele kaks päewa tagasi. Kui kellegi aasta pühapäewa täht tääda on, siis wõib selle järele kergeste tulewa aasta pühapäewa tähte rehkendada.

Kergem on lihawõtte pühade aega järgmise wiisi järele arwata:

Tähendab n aasta arwu ja märgitakse diwisiõni resti

n : 19 aga

n : 4 b ga

n : 7 c ga

(19 a + 15) : 15 d ga

(2 b + 4 c + 6 d + 6) : 7 e ga

siis on (22 + d + e) ^{mal} Märtsil ehk (d + e - 9) ^{mal} Aprillil Juliaanuse kalendri lihawõtte pühade pühapäew.

Kudas mõista, ei wõi iga korra lihawõtte pühad esimese pühapäewa pääle pärast kewade pööripäewa täiskuud langeda, kudas Niteea nõuupidamise järele olema pibi. Juliaanuse kalendris lähab see aega mööda ifka wahem kofku.

Eüroopa riikide suurus ja rahwa hulk.

	Ruut- penifoormat.	Snimeft.		
Wene maa	97,000	71,700,000	Peeterburg	700,000
Rootfi maa	13,800	6,000,000	Stoßholm	180,000
Austria maa	11,000	35,900,000	Wiin	580,000
Saksa riik	9,800	42,000,000	Bärliin	1,000,000
Prantsuse maa	9,500	36,000,000	Pariis	1,980,000
Hispaania maa	9,000	16,000,000	Madrid	300,000
Türgi maa	6,000	9,000,000	Konftantinoopol	600,000
Nora maa	5,700	1,700,000	Kristiaana	66,000
Inglise maa	5,700	33,000,000	London	3,500,000
Staaliala maa	5,000	27,000,000	Room	225,000
Rumeenia maa	2,000	4,500,000	Bukarest	150,000
Portugaalia maa	1,600	4,000,000	Lißfabon	225,000
Greeka maa	900	1,500,000	Atteen	50,000
Helweetfia maa	750	2,600,000	Bärn	35,000
Hollandi maa	640	3,800,000	Amfterdam	275,000
Belgia maa	530	5,400,000	Brüßfel	190,000

Wene maa suurus ja rahwa hulk.

	Ruut- penifoormat.	Snimefte arv.
Kubermangud:		
Arhangeli	13,486	276,000
Aftrahani	3,998	573,000
Bessaraabia	695	1,052,000
Dooni Kaffakate maa	2,913	1,010,000
Cesti maa	357	322,000
Grodno	703	958,000
Harkowi	988	1,681,000
Herjoni	1,292	1,497,000
Saroslaawi	647	999,000
Selaterinoslaawi . . .	1,229	1,281,000
Kaalifhi	197	601,000
Kaluuga	558	984,000
Kafaani	1,116	1,670,000
Kjeeletfi	170	470,000
Kijewi	925	2,144,000
Koftromaa	1,449	1,100,000
Kowno	737	1,130,000
Kuura maa	495	600,000
Kurski	886	1,866,000

Rubermangud:	Ruut- penifoormat.	Summe arw.
Piitvi maa	837	990,000
Publiini	294	660,000
Pomsha	207	455,000
Minski	1,659	1,135,000
Mohilewi	872	908,000
Moskwa	601	1,678,000
Mishni-Nomgorodi	923	1,260,000
Nomgorodi	2,178	1,016,000
Nloonetfi	2,376	302,000
Oreli	848	1,578,000
Orenburgi	3,479	840,000
Pensa	707	1,197,000
Pärmi	6,030	2,173,000
Piotrikowi	212	635,000
Plotski	188	442,000
Podoolia	763	1,946,000
Poltaawa	904	2,000,000
Pihkwa	793	717,000
Raadomi	223	498,000
Rjäsani	764	1,438,000
Peeterburgi	802	1,160,000
Samaara	3,056	1,743,000
Saraatowi	1,533	1,725,000
Sedletfi	249	504,000
Simbirski	893	1,192,000
Smolenski	1,013	1,163,000
Suwalki	218	511,000
Tamboowi	1,199	2,055,000
Tauria	1,110	658,000
Tuula	561	1,154,000
Tweeri	1,213	1,521,000
Tshernitigowi	952	1,560,000
Ufaa	2,211	1,297,000
Warschawi	255	925,000
Wilna	771	973,000
Witebski	819	828,000
Wjätka	2,783	2,347,000
Wladiimiri	884	1,239,000
Woologda	7,291	974,000
Wolhüünia	1,303	1,643,000
Worooneshi	1,196	2,068,000

Soome maa kubermangude suurus ja rahwa hulk.

Kubermangud:	Nuut- peni'oorimat.	Snimeste arv.
Uusi maa	210	172,000
Varfinais Suomi . .	467	327,000
Häämen maa	327	172,000
Karjala	634	279,000
Keeki Sawon maa . .	419	163,000
Itä Sawon maa . . .	776	225,000
Pohjan maa	773	314,000
Satakunta	2,798	188,000

Loomade tiinuse kalender.

Tiinuse hätatus.	Hooste	Weiste	Lammaste	Sigade
	T i i n u s e o t s .			
1. Jaanuar.	2. Detsembr.	8. Oktoober.	4. Juuni.	23. April.
8. "	9. "	15. "	11. "	30. "
15. "	16. "	22. "	18. "	7. Mai.
22. "	23. "	29. "	25. "	14. "
29. "	30. "	5. Nowembr.	2. Juuli.	21. "
5. Feebruar.	6. Jaanuar.	12. "	9. "	28. "
12. "	13. "	19. "	16. "	4. Juuni.
19. "	20. "	26. "	23. "	11. "
26. "	27. "	3. Detsembr.	30. "	18. "
4. Märts.	2. Feebruar.	9. "	5. August.	24. "
11. "	9. "	16. "	12. "	1. Juuli.
18. "	16. "	23. "	19. "	8. "
25. "	23. "	30. "	26. "	15. "
1. April.	2. Märts.	6. Jaanuar.	2. Septembr.	22. "
8. "	9. "	13. "	9. "	29. "
15. "	16. "	20. "	16. "	5. August.
22. "	23. "	27. "	23. "	12. "
29. "	30. "	3. Feebruar.	30. "	19. "
6. Mai.	6. April.	10. "	7. Oktoober.	26. "
13. "	13. "	17. "	14. "	2. Septembr.
20. "	20. "	24. "	21. "	9. "
27. "	27. "	3. Märts.	28. "	16. "
3. Juuni.	4. Mai.	10. "	4. Nowembr.	23. "
10. "	11. "	17. "	11. "	30. "
17. "	18. "	24. "	18. "	7. Oktoober.
24. "	25. "	31. "	25. "	14. "
1. Juuli.	1. Juuni.	7. April.	2. Detsembr.	21. "
8. "	8. "	14. "	9. "	28. "
15. "	15. "	21. "	16. "	4. Nowembr.
22. "	22. "	28. "	23. "	11. "
29. "	29. "	5. Mai.	30. "	18. "

Tiinuse hätatus.	Hooste	Weiste	Lammaste	Sigade
T i i n u s e o t s .				
5. August.	6. Juuli.	12. Mai.	6. Jaanuar.	25. Novembr.
12. "	13. "	19. "	13. "	2. Detsembr.
19. "	20. "	26. "	20. "	9. "
26. "	27. "	2. Juuni.	27. "	16. "
2. Septembr.	3. August.	9. "	3. Febbruar.	23. "
9. "	10. "	16. "	10. "	30. "
16. "	17. "	23. "	17. "	6. Jaanuar.
23. "	24. "	30. "	24. "	13. "
30. "	31. "	7. Juuli.	3. Märts.	20. "
7. Oktoober.	7. Septembr.	14. "	10. "	27. "
14. "	14. "	21. "	17. "	3. Febbruar.
21. "	21. "	28. "	23. "	10. "
28. "	28. "	4. August.	31. "	17. "
4. Novembr.	5. Oktoober.	11. "	7. April.	24. "
11. "	12. "	18. "	14. "	3. Märts.
18. "	19. "	25. "	21. "	10. "
25. "	26. "	1. Septembr.	28. "	17. "
2. Detsembr.	2. Novembr.	8. "	5. Mai.	24. "
9. "	9. "	15. "	13. "	31. "
16. "	16. "	22. "	20. "	7. April.
23. "	23. "	29. "	27. "	14. "
30. "	30. "	6. Oktoober.	2. Juuni.	21. "

Piiri ja Eesti maa linnad ja nende inimeste hulk.

I. Piiri maa linnad ja nende inimeste hulk.

1. Riias elavad . . .	102,000 inimest.
2. Tartus . . .	25,000 "
3. Pärnus . . .	10,000 "
4. Valgas . . .	3,500 "
5. Võnnus . . .	3,400 "
6. Kuresaares . . .	3,300 "
7. Wiliandis . . .	3,000 "
8. Võrus . . .	2,000 "
9. Wolmaris . . .	2,000 "
10. Lemsalus . . .	1,200 "
11. Schlofis . . .	750 "

II. Eesti maa linnad ja nende inimeste hulk.

1. Tallinnas . . .	32,000 inimest.
2. Rakweres . . .	3,100 "
3. Haapsalus . . .	2,200 "
4. Paldes . . .	2,000 "
5. Paldiskis . . .	850 "

Intresside rehkendus.

R u u j e e s.

Rapi- tal.	3 0/0		3 1/2 0/0		4 0/0		4 1/2 0/0		5 0/0		6 0/0	
Rbl.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.
1	—	0,25	—	0,291	—	0,33	—	0,375	—	0,416	—	0,458
2	—	0,5	—	0,583	—	0,66	—	0,75	—	0,833	—	0,916
3	—	0,75	—	0,875	—	1	—	1,125	—	1,25	—	1,416
4	—	1	—	1,166	—	1,33	—	1,5	—	1,66	—	1,916
5	—	1,25	—	1,458	—	1,66	—	1,875	—	2,083	—	2,416
6	—	1,5	—	1,75	—	2	—	2,25	—	2,5	—	2,916
7	—	1,75	—	2,041	—	2,33	—	2,625	—	2,916	—	3,416
8	—	2	—	2,33	—	2,66	—	3	—	3,33	—	3,916
9	—	2,25	—	2,625	—	3	—	3,375	—	3,75	—	4,416
10	—	2,5	—	2,916	—	3,33	—	3,75	—	4,166	—	5
20	—	5	—	5,833	—	6,66	—	7,5	—	8,33	—	10
30	—	7,5	—	8,75	—	10	—	11,25	—	12,5	—	15
40	—	10	—	11,66	—	13,33	—	15	—	16,66	—	20
50	—	12,5	—	14,583	—	16,66	—	18,75	—	20,833	—	25
60	—	15	—	17,5	—	20	—	22,5	—	25	—	30
70	—	17,5	—	20,416	—	23,33	—	26,25	—	29,166	—	35
80	—	20	—	23,33	—	26,66	—	30	—	33,33	—	40
90	—	22,5	—	26,25	—	30	—	33,75	—	37,5	—	45
100	—	25	—	29,166	—	33,33	—	37,5	—	41,66	—	50
200	—	50	—	58,33	—	66,66	—	75	—	83,33	—	100
300	—	75	—	87,5	—	100	—	112,5	—	125	—	150
400	1	—	1	16,66	—	33,33	—	50	—	66,66	—	200
500	1	25	1	45,833	—	66,66	—	87,5	—	108,33	—	250
600	1	50	2	75	—	—	—	125	—	150	—	300
700	1	75	2	104,166	—	33,33	—	162,5	—	191,66	—	350
800	2	—	2	33,33	—	66,66	—	—	—	33,33	—	400
900	2	25	2	62,5	—	—	—	37,5	—	75	—	450
1000	2	50	2	91,66	—	33,33	—	75	—	116,66	—	500
2000	5	—	5	83,33	—	66,66	—	150	—	233,33	—	1000
3000	7	50	8	125	—	100	—	225	—	350	—	1500
4000	10	—	11	166,66	—	133,33	—	300	—	466,66	—	2000
5000	12	50	14	208,33	—	166,66	—	375	—	583,33	—	2500

Intresside rehkendus.

N a s t a f e e s .

Rapi- tal.	3 %		4 %		4 1/2 %		5 %		6 %	
R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.	R.
1	—	3	—	4	—	4,5	—	5	—	6
2	—	6	—	8	—	9	—	10	—	12
3	—	9	—	12	—	13,5	—	15	—	18
4	—	12	—	16	—	18	—	20	—	24
5	—	15	—	20	—	22,5	—	25	—	30
6	—	18	—	24	—	27	—	30	—	36
7	—	21	—	28	—	31,5	—	35	—	42
8	—	24	—	32	—	36	—	40	—	48
9	—	27	—	36	—	40,5	—	45	—	54
10	—	30	—	40	—	45	—	50	—	60
20	—	60	—	80	—	90	1	—	1	20
30	—	90	1	20	1	35	1	50	1	80
40	1	20	1	60	1	80	2	—	2	40
50	1	50	2	—	2	25	2	50	3	—
60	1	80	2	40	2	70	3	—	3	60
70	2	10	2	80	3	15	3	50	4	20
80	2	40	3	20	3	60	4	—	4	80
90	2	70	3	60	4	05	4	50	5	40
100	3	—	4	—	4	50	5	—	6	—
200	6	—	8	—	9	—	10	—	12	—
300	9	—	12	—	13	50	15	—	18	—
400	12	—	16	—	18	—	20	—	24	—
500	15	—	20	—	22	50	25	—	30	—
600	18	—	24	—	27	—	30	—	36	—
700	21	—	28	—	31	50	35	—	42	—
800	24	—	32	—	36	—	40	—	48	—
900	27	—	36	—	40	50	45	—	54	—
1000	30	—	40	—	45	—	50	—	60	—
2000	60	—	80	—	90	—	100	—	120	—
3000	90	—	120	—	135	—	150	—	180	—
4000	120	—	160	—	180	—	200	—	240	—
5000	150	—	200	—	225	—	250	—	300	—

Stempelpaberite tabel.

Nummer.	Raha summa.		Lehe hind.		Raha summa.		Lehe hind.	
	Wekslite eest.		R.	R.	Laenukirjade eest.		R.	R.
1	1000	50	—	5	50nest	300	1	—
2	50nest	100	—	10	300	900	2	—
3	100	200	—	15	900	1,500	3	50
4	200	300	—	25	1,500	2,000	4	50
5	300	400	—	35	2,000	3,000	7	—
6	400	500	—	45	3,000	4,500	10	—
7	500	600	—	50	4,500	6,000	13	—
8	600	700	—	60	6,000	7,500	17	—
9	700	800	—	70	7,500	9,000	20	—
10	800	900	—	75	9,000	10,000	23	—
11	900	1,000	—	80	10,000	12,000	26	—
12	1,000	1,500	1	30	12,000	13,000	30	—
13	1,500	2,000	1	70	13,000	15,000	33	—
14	2,000	3,200	2	50	15,000	18,000	40	—
15	3,200	4,000	3	50	18,000	21,000	45	—
16	4,000	6,400	4	50	21,000	30,000	65	—
17	6,400	8,000	6	—	30,000	45,000	100	—
18	8,000	10,000	7	50	45,000	60,000	135	—
19	10,000	12,000	9	—	60,000	90,000	200	—
20	12,000	15,000	10	50	90,000	120,000	265	—
21	15,000	20,000	14	—	120,000	150,000	330	—
22	20,000	25,000	18	—	150,000	225,000	500	—
23	25,000	30,000	22	—	225,000	300,000	660	—
24	30,000	40,000	28	—				
25	40,000	50,000	36	—				

Gesti ajakirjad.

1. „Sakala.“ Redaktor C. R. Jakobson. Lehed trükitakse Wiliandis J. Felbti juures.
2. „Gesti Postimees.“ Redaktor J. W. Jannsen. Lehed trükitakse Tartus H. Laakmanni juures.
3. „Pärnu Postimees.“ Lehed trükitakse Pärnus W. Borni juures.
4. „Gesti Põlumees.“ Redaktor W. Eizenschmidt. Lehed trükitakse Tartus H. Laakmanni juures.
5. „Ristrahwa Pühapäewa Leht.“ Redaktor W. Kentmann. Lehed trükitakse Tallinnas W. Kentmanni juures. Pühapäewa lehe kõrwa käib ka „Missioni Leht.“

Posti säädused.

I. Maks kirjade ja pakside saatmise eest, mis kufagile Wene riiki lähewad.

A. Kaaluraha.

1. Ristpaela all saadetud raamatute eest (kõige suurem raskus 4 loodi) . . . . . 2 kop.
2. Lahtiste kirjade eest . . . . . 4 "
3. Liht kirjade eest:
  - iga loe eest, mis kirjasaatja ära maksab . . . . . 8 "
  - iga loe eest, mis kirjasaatja maksmata jätab, maksab
wastuwõtja . . . . . 16 "
4. Kirjade eest päälkirjaga „заказное“
  - iga loe eest kaaluraha . . . . . 8 "
  - finnitamise eest . . . . . 10 "
  - kwititungi eest . . . . . 5 "
5. Rahakirjade eest, mis raha sisse ei ole ömmeldud, iga loe eest . . . . . 10 "
6. Sinnaliste kirjade eest iga loe eest . . . . . 10 "

B. Sinnitamise ehk asjekurantist raha.

1. Kui kirja sees ühest saja rublani on, kopik iga rubla päält.
2. Kui kirja sees 100—400 rubla on, $\frac{1}{2}$ kop. iga rubla päält ja pääle selle weel 50 kop.
3. Kui kirja sees 400—1600 rubla on, $\frac{1}{4}$ kop. iga rubla päält ja pääle selle weel 1 rubla 50 kop.
4. Kui kirja sees rohkem kui 1600 rubla on, $\frac{1}{3}$ kop. iga rubla päält ja pääle selle weel 3 rubla 50 kop.

D. Maks kirjade ja pakside eest, kui neid posti päält koju kätte wiitakse.

1. Kui kirju, posti täada-andmisi (новетка) ehk ristpaela all saadetud raamatuid posti päält ära tuuakse ehk neid koju kätte wiitakse, ei wõeta selle eest mingisugust isiaralisku maksu.
2. Rubermangu ja maakonna linnades wiitakse, kui ärasaatja soovib, pakisi, mis mitte rohkem kui 10 rubla wäärt ei ole ja üle 4 naela ei kaalu, wastuwõtjale koju kätte, kes selle eest 15 kop. peab maksma.

E. Stempeldadud kuwääride ja lahtiste kirja paberite hind.

1. Stempeldadud kuwäärid maksawad:
  - wie kopikulise stempliga $5\frac{1}{2}$ kop. tüff,
  - kümne kopikulise stempliga $10\frac{1}{2}$ kop. tüff,
  - kahetümne kopikulise stempliga $20\frac{1}{2}$ kop. tüff,
  - kolmekümne kopikulise stempliga $30\frac{1}{2}$ kop. tüff.

2. Ilma stempeldamata lahtiste kirjade paberid maksavad 4 tükki 1 kop.
3. Stempeldatud lahtiste kirjade paberid maksavad 5 kop. tükk.

G. Pileti hind, mis kirjade posti päält aratoomiseks tarvis läheb.

Piletid, kellega ustavad inimesed teiste kirjad posti päält ära tuua võivad, maksavad kubernangu ja maakonna linnades aastas 1 rubl. 50 kop.; muudes linnades ja kohtades 1 rubl. Uue pileti eest, kui esimene täis kirjutatud, maksetakse 25 kop.

H. Kirjade ja pakside raskusest.

Kirjade ja pakside raskus, mis posti pääl vastu võetakse, on nenda äramääratud:

1. Raamatud, mis ristpaela all jaadetakse, ei tohi rohkem kaaluda kui 64 loodi.
2. Kirjad ei tohi rohkem kui 5 naela kaaluda.
3. Hinnalised kirjad, mis kinni pitseeritud posti pääle antakse, ei tohi rohkem kui 10 naela kaaluda.
4. Hinnalised kirjad, mis lahtiselt posti pääle antakse, ei tohi rohkem kui 20 naela kaaluda.
5. Rahakirjad, mis mitte naha sisse õmmeldud ei ole, ei tohi rohkem kui 20 naela kaaluda.
6. Rahapakid, mis mitte naha sisse õmmeldud ei ole, ei tohi rohkem kui 60 naela kaaluda.

I. Kõige suurem rahasumma, mis posti pääle vastu võetakse.

1. Rahakirjade kõige suurem summa kumääride sees on ilma määramata.
2. Hinnaliste kirjade sees, mis kinni pitseeritud posti pääle antakse, on kõige suurem summa 500 rubla.
3. Hinnaliste kirjade sees, mis lahtiselt posti pääle antakse, on kõige suurem summa 15,000 rubla.
4. Pakside sees on kõige suurem summa 5,000 rubla.

K. Sfiäralised tähendused.

1. Kui posti pääl raha, hinnalisi kirju, kinnitatud kirju ja pakke vastu võetakse, siis antakse selle eest arasaatjale kvittung, mis eest 5 kop. maksma peab.
2. Kinnitamise ehk assekurantsi raha arvatakse ühe jau eest rublast nagu täie rubla eest.
3. Kinnitamise ehk assekurantsi raha arvatakse ühe jau eest kopikust nagu täie kopiku eest.
4. Loodi ehk naela jaud arvatakse täieks loeks ehk naelaks.

II. Ajakirjade saatmisest.

1. 1870 jaadik ei võeta postkontorites enam tellimisi nende ajakirjade päale vastu, mis väljamaal välja tulevad.

Ajakirju, mis Soome maal välja tulevad, peab Helsingi postkontoris tellitama.

2. Ajakirju, mis meie maal välja tulevad, võib üksi ristpaela ja lugija aadressi all ära saata. Saatmine sündigu 1, 3, 6, ja 12 kuu aja järele.

3. Ajakirjade maksu arvatakse tellimise hinna järele.

a) Ajakirjade eest, mis mitte enam kui üks kord kuus välja ei tule, 8 protsenti (kõige vähem maks 50 kop. aastas).

b) Ajakirjade eest, mis mitte enam kui 5 kord kuus välja ei tule, 12 protsenti (kõige vähem maks 60 kop. aastas, 35 kop. poolaastas).

d) Ajakirjade eest, mis mitte enam kui üks kord päevas välja ei tule, 16 protsenti (kõige vähem maks 1 rubl. 20 kop. aastas, 65 kop. poolaastas).

4. Peterburgis ja Moskvas võetakse ajakirjade eest, mis posti päält koju viiakse, 50 kop., kui need a all nimetatud, 1 rubl., kui need b all nimetatud, 1 rubl. 50 kop., kui need d all nimetatud.

5. Eijalehtede eest, kus täada-andmised pääl seisavad, võetakse 1 rubl. iga 500 lehe eest.

6. Ristpaela all võib Vene maale postiga saata: a) üksikuid ajakirjade numrid, mis omal maal ehk võeral maal välja tulevad; b) nimekirjad, täada-andmised ja muud trükitud, litograheeritud ehk mehaaniku viisil valmistatud kirjad, mis postiga saatmiseks sündsad, kuid mitte käsipressiga tehtud kirjad. Maks niisuguste ristpaelaga saatmise eest on kunni 4 loe eest 2 kop., kunni 8 loe eest 4 kop. j. n. e. iga 4 loe eest 2 kop. rohkem. Ristpaelade all saadetud asjade riskus ei tohi rohkem kui 64 loodi olla; asjad peavad nenda kinni pandud olema, et hõlpsaste järele võib waadata, mis sääl sees on ja ei tohi sinna päale muud kirjutada kui vastuvõtja aadress, ärasaatja ja elukohta nimi ja kuupäev, millal asi ära saadetud.

Kuwääridest ja postmarkidest.

Et igamees kirju postil päale viia võiks, ilma et postiraha juurde paneks, on stempeldatud 8½ ja 10½ kopikulisi kuwääri tehtud, mis igas postkontoris müüakse.

Sgal kirjal, mis posti päale antakse, peab 8 kopikuline mark pääl olema; mitme loeliste kirjade eest, mis makstud ei ole, peab vastuvõtja iga loe eest 16 kop. maksuma.

Vihtlabased kirjad omale maale, kell alwemad margid kui 8 kopiku-
lised pääle pandud, jääwad ära saatmata.

Kirjadele kui ka riistpaela alustele asjadele peawad täiehinna lised
margid pääle pandud olema ehk muidu jääwad nad ära saatmata.

Poolikult maksetud ehk muu põhjuse pärast saatmata jäänud kirjad
hoitakse postkontoris ülewel ja arajaatjad woiwad petshawti wälja näidates,
kellega kirjad kinni pandud, neid kätte saada.

Pakkide maks.

	Pakid			Pakid		
	asja- dega	raa- mat.		asja- dega	raa- mat.	
	naela päält.			naela päält.		
	Kop.	Kop.		Kop.	Kop.	
Alabo	11	11	Dorenburgi	25	16	
Arhangle	31	18	Pensa	17	16	
Astrahani	17	16	Pärmi	24	16	
Baaku	28	10	Polotski	8	8	
Warschawi	7	4	Poltaawa	12	12	
Wilna	7	4	Pihkwa	4	4	
Wilebski	5	5	Rjäsaaani	12	12	
Wladimiri	12	12	Peeterburgi	6	6	
Witborgi	7	7	Saraatowi	17	16	
Wjätka	19	16	Simbirski	33	18	
Welsingi	10	10	Simferopoli	18	16	
Grodno	5	5	Stawropoli	22	6	
Zelaterinodaari	21	16	Suwalki	4	4	
Zelaterinoslaawi	14	14	Tawastehuuksi	10	10	
Schitoomiri	11	11	Taschkenti	33	18	
Schutski	40	20	Tweeri	9	9	
Kasaani	18	16	Tiflisi	26	18	
Kaluuga	10	10	Tobolski	29	18	
Kishinewi	15	15	Tomski	34	18	
Kijewi	10	10	Uleaborgi	13	13	
Kowno	3	3	Ufaa	24	16	
Kurski	11	11	Harlowi	13	13	
Lublinski	8	8	Herzoni	16	16	
Moskwa	10	10	Scherniigowi	9	9	
Nikolajewski	57	20	Griwanni	27	18	
Nishni-Nomgorodi	14	14	Sakutski	51	20	
Nikolai linna	13	13	Saroslawi	12	12	
Nomgorodi	6	6				

Wäljamaale saadetawate kirjade säädus.

- 1) Wäljamaale saadetawate kirjade jaoks wõetakse postmarkisid ehk stempelluwärjisi.
- 2) Sels on 30, 20, 10, 8, 5, 3, 2 ja 1 kopikulisi postmarkisi ja 8½ kopikulisi luwärjisi walmistatud.
- 3) Wõerale maale saadetawate kirjade juures on tähele panna:
  - a. Kui saadetawal kirjal nii palju marka pääl, kui säädus nõuab ehk rohkem, siis antakse kiri wastuwõtjale ilma maksuta kätte.
  - b. Kui kirjale vähem markisid pääle pandud, saadetakse kirja kui poolikult maksitud ära ja rehkendatakse ta hinda järgmisel wiisil:

iga loe eest . . . 16 kop.

ja arvatakse siit pääle pandud markide ehk stempelluwärri hind maha; mis puudu jääb, nõutakse wastuwõtja käest wälja. Näituseks:

Kahe loelisele kirjale on 5 kopikuline mark pääle pandud;

kahe loe eest à 16 kop. . . . . 32 kop.

siit pääle pandud margi hind . . . 5 kop. maha arwatud

jääb 27 kop. järele,

mis wastuwõtja wälja maksuma peab.

Markide poolest, mis wäljamaa kirjade jaoks tarwitatakse, on tähele panna:

- 1) Markisi võib pääle panna: a) lihtlabastele ja kinnitatud kirjadele; b) ristpaela all saadetud asjadele ja d) kaubaproowidele. Raha- kirjad ja pakid peawad enne posti pääle wiidama ja postiraha puhta rahaga wälja maksetama.
- 2) Saatjal on luba kirju, kauba proowisid ja ristpaela alusid asju markidega saata ehk posti pääle wiies hinda puhta rahaga wälja maksta ehk wiimaks maksmata jätta, kuid mitte siis, kui seesuguste riikidesse saadetakse, kuhu maksuta saata ei wõi. Ristpaela alusid asju peab ometi markidega ära saadetama.
- 3) Kui postiraha pooli ehk meerand kopikaid nõuab, arvatakse poole ehk meerand kopiku eest terve kopik ja pannakse kirjale hinnaline mark pääle.
- 4) Wäljamaale saadetawaid kirju võib kirjafastidesse panna.
- 5) Et postmarkidega wäljamaale saadetawaid kirju ära maksta võib, ei maksa see säädus enam, et ärasaatja posti päält 5 kopikulise kwiitungi wõtab; kui ärasaatja ometi soowib, võib ta ka kwiitungi saada ja peab selle eest nagu enne 5 kop. maksuma.

Wäljamaa kirjade maks.

Riikide nimed.	Lihlakasest kinnitised 15grammised kirjad.		Lühikesed kirjad.	Kõrgeima all saat- mised ja kaubapro- bid 50 grammini.
	Wälja- maale.	Wälja- maale.		
I. Mis maailma postifeltsis on.				
Terwe Euroopa riigid, Aasia, Türgi, Egiptuse, Nuubia ja Suudani maa, Hispaanlaste asun- dused Põhja-Aafrikas, Hispaania postikohad Marokko lääne poolses rannas, Alžeri, Baleari ja Kanaaria saared, Madeira, Malta, Islandi ja Faröeri saared, Põhja-Ameerika ühendatud Riigid, Alžeeria, Tansibari, Guadeluup, Mar- tiiniko, Maden (Araabias) ja Ida-India, An- nam, Seenegal, Burbon, Madagaskar ja Prantsuse Guinea maad, Peetri, Nibeloni ja Sõbruse saared, Inglise Guinea, uus Kale- doonia, Hong-Kong, Malakka, Singapoori, Jaapan, Samaila, Portoriiko, Bermuda saa- red, Sjeilon, Hispaania asundused, Filippiinid, Kuuba, Brasiilia, Portugaalia asutused Aafrias ja Aafrikas, Argentiina wabariik, Gröön- i, Pärnia maa, Kaanada.	8	—	4	2
II. Mis mitte maailma postifeltsis ei ole.				
Wene maa kaudu.				
Hiina maale (Kalgani, Pekingi, Tien-Tsingi) (Kiahta kaudu)	8	—	—	2
Hiina maale (Urga) (Kiahta kaudu)	8	—	—	2
Konstantinoopoli (Odessa kaudu)	11	—	—	3
Muudesse Türgi riiki kohtadesse (Odessa kaudu)	14	—	—	3
A s i a.				
Teiste riikide läbi.				
Hiina maale (pääle Hong-Kongi) (Staalial kaudu)	21	34	—	5
Bangfoki (Sitami) ja Filippiini saartele (Staa- lia kaudu)	20	30	—	3
Hollandi asundustele India meres	8	—	—	3
A f r i k a.				
Wiktoria (Naatali maanina) (Brindiisi kaudu)	36	44	—	6
Lääne poolsed Aafrika rannad, Inglise Gene- gambia, Kulla rand, Laagos, Libeeria, Sierra Leone (Inglise maa kaudu)	21	29	—	4

Riikide nimed.

	Lihtrabased 15grammised kirjad.		Lihtrabased kirjad.	Lihtrabased all laa- mised ja lauda proo- nib 50 grammist.
	Wälja- maale.	Wälja- maale.		
Häällootuse maanina (Inglise maa laudu) . . .	21	29	—	4
Eriipolis ja Tuunis (Staaliala laudu) . . .	8	—	—	3
St. Heleena (Staaliala ehk Inglise maa laudu)	36	44	—	—
Ameerika.				
Araukaania (Inglise maa laudu)	51	59	—	5
Uruguay (Belgia laudu)	16	24	—	4
Aspinwal, Wenesueela, Lääne-India (pääle Samaika, Martiiniko ja Guadeluupi), Gua- temaala, Hondurass, Kolumbia, Kosta- Riika, Mehhiko, Nakaraagua, Paanama, Salwador	15	23	—	4
Inglise Kolumbia, Uus-Braunshweig, Uus- Shotti maa, Wankuwääri saared, Nju- Saundland ja prints Geduardi saared (Ing- lise maa laudu)	12	24	—	4
Paaraguay (Inglise maa laudu)	36	44	—	4
Moluttid (Falklandi saared) (Inglise maa laudu)	21	29	—	4
Isiille, Peruu (Hamburgi laudu)	33	—	—	5
Boliwia ja Elwaator	36	44	—	4
Austraalia.				
Austraalia, Uus-Holland ja Uus-Mere maa (Brindiisi ehk Inglise maa laudu)	21	34	—	5
Uus-Kaledoonia, Norfolk'i saared, Tidis'i saared (Brindiisi laudu)	21	34	—	5
Sänduitshi saared (Inglise maa laudu) . . .	21	29	—	4

Tallinna postkontor.

Tallinna kubermangu postkontorisse wõetakse vastu:

- 1) Rahakirjad, finnitadud kirjad, dokumendid ja pakid igale poole Wene maale ja wäljamaale igapäew kellu 9 kellu 2 jaadil pärast lõunat.
- 2) Lihtrorralised kirjad igale poole Wene maale ja wäljamaale iga päew kellu 9 kellu 2 jaadil ja kellu 4 kellu 1/27 jaadil.

3) Rahakirjad, dokumendid, finnitadud kirjad ja pakid antakse vastu-
võtjale kätte iga päew kellu 9 kellu 2 saadik, kuid mitte püha-
päivil ega kiriku eht kroonupühadel.

4) Kirjad jõuavad Tallinna a) Peeterburgist ja Warshawist iga päew
raudtee rongiga. b) Pihkwa ja Paidest neljapäew ja pühapäew
enne lõunat. d) Riist keeltnädal ja laupäew enne lõunat. e) Haap-
salust teisipäew, neljapäew ja laupäew enne lõunat ja pääle selle
weel 15. Maist 15. Augustini esmaspäew, keeltnädal, reede ja
pühapäew. g) Paldiskist iga päew raudtee rongiga.

5) Kirjad saadetakse Tallinnast ära: a) Peeterburgi ja Warshawi
iga päew õhtuse raudtee rongiga. b) Pihkwa ja Paide pühapäew
ja keeltnädal pärast lõunat kellu 4. Paide esmaspäew kellu 6 pärast
lõunat. d) Riiga esmaspäew ja neljapäew kellu 3 pärast lõunat
ja reede kellu 6 pärast lõunat. e) Haapsalu teisipäew, neljapäew
ja laupäew ja pääle selle 15. Maist 15. Augustini esmaspäew,
keeltnädal, reede ja pühapäew kellu 2 pärast lõunat. g) Paldiski
iga päew raudtee rongiga.

Lihtkorralised kirjad, kus postmargid pääl, võib postkastidesse panna,
mis Pärnu ja Tartu maantee ääres, Doomi pääl, posthoone ja post-
kontori juures on.

Tartu postkontor.

Tartu postkontor võtab kirjad järgmistel päivil vastu.

Raha, dokumendid ja pakid:

Riiga ja säält edasi, teisipäew, keeltnädal, reede ja laupäew homiku kellu
9 kellu 1 saadik p. l.

Tallinna ja säält edasi, teisipäew ja reede homiku kellu 9 kellu 1 saadik p. l.
Pihkwa ja säält edasi, keeltnädal ja laupäew homiku kellu 9 kellu 1 saa-
dik p. l.

Peeterburgi ja säält edasi, teisipäew ja reede homiku kellu 9 kellu 1
saadik p. l.

Lihtkorralised kirjad:

Riiga ja säält edasi, teisipäew, keeltnädal, reede ja laupäew homiku kellu
9 kunni õhtu kellu 6.

Tallinna ja säält edasi, teisipäew ja reede homiku kellu 9 kunni õhtu
kellu 6.

Pihkwa ja säält edasi, keeltnädal ja laupäew homiku kellu 9 kunni õhtu
kellu 6.

Sõhwi ja Peeterburgi ja säält edasi, esmaspäew, teisipäew, neljapäew
ja reede kellu 6 p. l.

Willandisse keeltnädal ja laupäew.

Kui aurulaewad Tartu ja Pihkwa wahel käiwad, saadetakse kirjad
aurulaewadega ära.

Jama - wahed.

1. Riia teed.

	wersta.
Tartust	
Uderna	25
Kuikatsje	24 ¹ / ₄
Telliste	22 ¹ / ₄
Walfa	10 ¹ / ₄
	81 ³ / ₄
Kulpi	8
Trensi	21 ¹ / ₄
Bolmari	20
	49 ¹ / ₄
Pentfi	18 ³ / ₄
Raupa	22 ¹ / ₂
Englanti	20 ³ / ₄
Roodenpoisfi	23 ¹ / ₂
Riiga	20
	105
	236 ¹ / ₂

2. Wõnnu teed.

	wersta.
Tartust	
Bolmari	131
Pentfi	18 ³ / ₄
Wõnnu	14
	32 ³ / ₄
Ramotški	14
Sigulda	24
Roodenpoisfi	23 ¹ / ₂
Riiga	20
	81 ³ / ₄
	245 ³ / ₄

3. Pärnu teed Bolmari kaudu.

	wersta.
Tartust	
Bolmari	131
Rantsu	23 ¹ / ₄
Ruhja	22
Laatre	21 ¹ / ₂
Rilingi	23 ³ / ₄
Surju	19 ¹ / ₄
Pärnu	18 ¹ / ₂
	128 ¹ / ₄
	259 ¹ / ₄

4. Pärnu-Tallinna teed.

	wersta.
Pärnust	
Halinga	25
Jädiwere	17 ³ / ₄
Sõtte	19 ¹ / ₂
Rimnawere	25
Kanamaa	28 ¹ / ₂
Tallinna	19 ¹ / ₂
	136 ¹ / ₄

5. Pärnu-Kuresaare teed.

	wersta.
Pärnust	
Raja	27
Pihula	28 ³ / ₄
Wirtsu	22
Suure wäina	10
Wahtna	19
Wäitje wäina	3
Uue-Lõwe	29
Kuresaare	26
	165 ³ / ₄

6. Pärnu-Willandi teed.

	wersta.
Pärnust	
Surju	18 ¹ / ₂
Rilingi	19 ¹ / ₄
Laatre	23 ³ / ₄
Disju	18 ³ / ₄
Willandi	21
	101 ¹ / ₄

7. Pihkwa teed.

	wersta.
Tartust	
Maidla	22
Warbusse	23
Wõru	22
	67
Wastfelliina	27 ¹ / ₂
Paniikowitsfi	22
Izborški	16 ¹ / ₆
Stanki	13
Pihkwa	15 ³ / ₄
	94 ³ / ₄
	171 ³ / ₄

8. Peeterburgi teed.

Tartust	wersta.
Sgawere	22 ³ / ₄
Lorma	23 ¹ / ₄
Nina	25 ¹ / ₂
Rannapungerja	14
Wäitsepungerja	26 ¹ / ₄
Sõhwi	21
Woka	12
Waiwara	17 ³ / ₄
Narwa	21
	183 ¹ / ₂
Samburgi	20 ¹ / ₂
Opolja	15
Ishefowitfi	22 ¹ / ₂
Kaskowa	21
Kiipen	19
Strelna	23 ¹ / ₂
Peeterburgi	20 ¹ / ₂
	142 ¹ / ₂
	325 ¹ / ₂

9. Tallinna teed

käib nüüd raudtee.

10. Willandi teed.

Tartust	wersta.
Wolmari	131
Rantsu	23 ¹ / ₄
Ruhja	22
Laatre	21 ¹ / ₂

Disfu	18 ³ / ₄
Willandi	21

106¹/₂
237¹/₂

Sigem Willandi tee käib Pika-
filla, Suistepe ja Tarwastu mõisa
kaudu Willandi ja on kokku 98
wersta. Uus Willandi tee käib ka
weel Sangla kaudu otse Willan-
disse, 65 wersta.

11. Walga-Pihkwa teed.

Walgaft	wersta.
Tiidreküla	26
Sänna	27
Wõru	28 ¹ / ₂
	81 ¹ / ₄
Pihkwa	94 ³ / ₄
	176 ¹ / ₄

12. Riia-Pihkwa teed.

Riiaft	wersta.
Roodenpoisfi	20
Sigulda	23
Ramotski	24 ³ / ₄
Paniifowitfi	19 ¹ / ₂
Isborski	16 ¹ / ₂
Stanki	13
Pihkwa	15 ³ / ₄
	132 ¹ / ₂

Baltia raudtee.

Raudtee jaamad ja sõidu hinnad.

Paldiskist	Wersta.	I. plats.	II. plats.	III. plats.
Klooka	12	— rbl. 36 kop.	— rbl. 27 kop.	— rbl. 15 kop.
Keila	20	— " 60 "	— " 45 "	— " 25 "
Tallinna	45	1 " 35 "	1 " 1 "	— " 56 "
Tallinnast				
Raasikule	28	— " 84 "	— " 63 "	— " 35 "
Negwiidule	53	1 " 59 "	1 " 19 "	— " 66 "

	Wersta.	I. plats.		II. plats.		III. plats.	
Tappa	73	2	rbł. 19 kop.	1	rbł. 64 kop.	—	rbł. 91 kop.
Kadrina	86	2	" 58 "	1	" 94 "	1	" 8 "
Rakvere	98	2	" 94 "	2	" 21 "	1	" 23 "
Kabala	115	3	" 45 "	2	" 59 "	1	" 44 "
Pütsi	135	4	" 5 "	3	" 4 "	1	" 69 "
Tõhwi	157	4	" 71 "	3	" 53 "	1	" 96 "
Baiwara	174	5	" 22 "	3	" 92 "	2	" 18 "
Narwa	197	5	" 91 "	4	" 43 "	2	" 46 "
Samburgi	219	6	" 57 "	4	" 93 "	2	" 74 "
Moloskowiitsi	244	7	" 29 "	5	" 47 "	3	" 4 "
Belosjowo	267	7	" 98 "	5	" 99 "	3	" 33 "
Telissawetinskaja	283	8	" 49 "	6	" 37 "	3	" 54 "
Gatshina	303	9	" 9 "	6	" 82 "	3	" 79 "
Krasnoje Selob	323	9	" 69 "	7	" 27 "	4	" 4 "
Viigowo	334	10	" 2 "	7	" 52 "	4	" 18 "
Peeterburgi	347	10	" 41 "	7	" 81 "	4	" 34 "

Tartust

Woldi	21	—	" 63 "	—	" 47 "	—	" 26 "
Tõgewa	41	1	" 35 "	1	" 1 "	—	" 56 "
Wägewa	64	1	" 92 "	1	" 44 "	—	" 80 "
Kilsi	83	2	" 52 "	1	" 89 "	1	" 5 "
Tappa	107	3	" 21 "	2	" 41 "	1	" 34 "
Tallinna	—	5	" 37 "	4	" 3 "	2	" 24 "
Paldisi	—	6	" 72 "	5	" 4 "	2	" 80 "
Rakvere	—	3	" 93 "	2	" 95 "	1	" 64 "
Tõhwi	—	5	" 73 "	4	" 30 "	2	" 39 "
Baiwara	—	6	" 21 "	4	" 66 "	2	" 59 "
Narwa	—	6	" 90 "	5	" 17 "	2	" 88 "
Peeterburgi	—	11	" 40 "	8	" 55 "	4	" 75 "

Baltia raudtee sõidud.

Ä r a s õ i t.

- Peeterburgist Tallinna rong Nr. 1. kellu $\frac{1}{2}$ 10 h.; Nr. 3. kellu 9 õ.
- " Narwa kellu $\frac{1}{2}$ 10 h., kellu 6, kellu 9 õ.
- " Paldisi kellu 9 õ.
- " Dranjenbaumi l. 8, 20 min. h., l. 12, l. 5 p. l., l. 10 õ.
- " Gatshina kellu $\frac{1}{2}$ 10 h. kellu 1 p. l., kellu 6, kellu 9 õ.
- Tallinnast Peeterburgi Nr. 2. l. 9, 37 min. h., Nr. 4. l. 9, 57 min. õ.
- " Paldisi kellu 11, 7 min. h.
- " Tõsna kellu 9, 57 min. õ.
- " Dranjenbaumi kellu 9, 37 min. h.
- Narwast Peeterburgi kellu 1, 56 min. õõse, kellu 4, 37 min.

Paldiskist Peeterburgi kellu 4, 49 min. p. l.
 " Tallinna kellu 4, 49 min. p. l.
 Dranjenbaumist Peeterburgi kellu 9 h., kellu 12 l., kellu 5 p. l., f. 10 ö.
 " Gatshina kellu 12 l., kellu 5 p. l.
 " Tallinna kellu 5 p. l.
 Gatshinast Peeterburgi kellu 6, 54 min. h., kellu 8, 17 min. h., kellu
 3, 10 min. p. l., kellu 8, 10 min. ö.
 " Dranjenbaumi kellu 6, 54 min. h., f. 3, 10 min. p. l.,
 kellu 8, 10 min. ö.
 " Tallinna kellu 11, 7 min. h., kellu 10, 45 min. ö.

Tapast Tartu kellu 6, 38 min. h., kellu 12, 33 min. p. l.
 Tartust Tappa kellu 1, 6 min. p. l., kellu 8, 25 min. ö.
 Tallinnast Tartu kellu 9, 37 min. h.
 Tartust Tallinna kellu 1, 6 min. p. l.
 Peeterburgist Tartu kellu 9 ö.
 Tartust Peeterburgi kellu 8, 25 min. ö.

Muude raudteede sõiduhinnad.

	Versta.	I. plats.	II. plats.	III. plats.
Tallinnast Riiga . .	966 28 rbl. 98 kop.	21 rbl. 74 kop.	12 rbl. 8 kop.	
Narvast Riiga . .	770 23 " 10 "	17 " 33 "	9 " 63 "	
Riist Riionigisbergi	— 14 " 88 "	11 " 16 "	— " — "	
Riist Harlowi . .	1310 39 " 30 "	29 " 47 "	16 " 37 "	
Riist Riishinewi . .	1694 50 " 85 "	38 " 15 "	21 " 20 "	
Riist Odesa . . .	1652 49 " 59 "	37 " 21 "	20 " 68 "	
Riist Warshawi . .	759 22 " 79 "	17 " 10 "	9 " 51 "	
Riist Moskwa . . .	969 29 " 7 "	21 " 80 "	12 " 11 "	

Telegrahwi säädustest.

Igal mehel on õigus telegrammisti saata. Telegrammisti võetakse ööse ja päewa vastu ja antakse wälja; ka suurtel pühadel on telegrahwi kontorid lahti.

Kellad telegrahwide pääl näitawad Peeterburgi aega.

Telegrammide wastuwõtmine ja ärasaatmine sünnib seda mõõda, kudas neid sisse antud.

Telegrahwi ametniku kohus on midagi wäljarääkida, mis telegrammide sees olnud; ka ei tohi nad kellegile ütelda, kellele telegramm tulnud ehk kes saatnud.

Pääle telegrahwi ametnikkude ei tohi keegi sinna tuppa minna, kus telegrahwi riistad seisawad.

Telegraphi kirjad peavad ühe lehe külje pääl kirjutatud olema, selgeste, ilma lühendusteta ja sõnade mahatõmmamisteta. Parandusi võib ülesandja oma käega ette võtta ja seda peab lehe pääl tähendadama.

Ehitkorrallised telegrammid võivad üksnes jes keeles olla, mis saatmise kui ka vastuvõtmise kohal mõistetakse. Kui nendes aga midagi jääduse ehk hääde elu viiside vastu on, ei tohi neid millgi kombel ära saata.

Telegrammis peab olema selle inimese ehk kohtu selge aadress, kellele saadetakse, siis tuleb sisse ja kõige viimaks ärasaatja nimi.

Kui telegramm puuduliku aadressi pärast kätte ei läha, jääb kahju ärasaatja kanda.

Esimest kirjutatud telegrammi lehte ei anta saatjale ega vastuvõtjale tagasi; kui aga kumbgi ometi soovib, võib ta telegrammi kviitungi ette näidates telegrammi kirja läbi waadata.

Ülesandja kohus on telegrammi edasi saatmise viisi telegrammi aadressis nimetada.

Oma nime võib telegrammi ärasaatja olgu poliitsei ehk muu kohtu läbi tõeks teha.

Kui tarvis, nõutakse telegrammi ülesandja käest selle üle tunnistust, kes ta on.

Telegrammide ärasaatjad peavad oma nime telegraphi kontoris üles andma, et kui telegramm kätte ei läha ehk muud wiga juhtub, seda neile täada antakse.

Üheks sõnaks loetakse Euroopas 15 tähte, mujal aga 10 tähte.

Telegrammid, kell üksnes 10 sõna on, saadetakse $\frac{3}{5}$ säetud maksu hinna eest ära, kui neil ülehel aadressi ees tähed A. V. on. Seejugu telegrammide nimed on „Avis telegraphique“. Nendes peavad numbrid tähtedega kirjutatud olema ja ei tohi nendes tähendusi maksetud wastuse, edasisaatmise ehk mõne muu asja poolest olla. Seejugu telegrammide saadetakse üksnes järgmiste riikidesse: Austria, Belgia, Hispaania, Hollandi, Portugali ja Prantsuse maale.

Kolmekordse maksu eest võetakse „ruttulisi telegrammide“ vastu ja need peavad ees otsas sõna „rutuline“ kandma; neil on kõige suurem õigus ja neid saadetakse sedamaid edasi.

Sga kümne sõna eest, mis pääle 20 sõna on, maksetakse pool hinda rohkem.

Telegrammi 20 sõna hinnad.

Rabo	1 rbl.	Barnauli	4 rbl.	Helsingi	1 rbl.
Alfermanni	2 „	Düünaburgi	1 „	Salta	2 „
Arhangle	2 „	Derbenti	2 „	Skrutski	5 „
Asow	2 „	Erivanni	2 „	Sõhwi	1 „
Asrahani	3 „	Haapjalu	1 „	Saroslaawi	1 „
Baaki	2 „	Hartowi	2 „	Kaalishi	1 „

Kaluuga . . .	1 rbl.	Nikolajewi . .	2 rbl.	Saraatowi . .	2 rbl.
Kasaani . . .	2 "	Niſhni-Nowgor.	2 "	Smolenski . .	1 "
Kertſhi . . .	2 "	Nowgorodi . .	1 "	Stawropoli . .	2 "
Kiahta . . .	5 "	Niſtadti . . .	1 "	Strelna . . .	1 "
Kiiſewi . . .	1 "	Odeſſa	2 "	Suhum Kalee .	2 "
Kiſſhinewi . .	2 "	Omski	5 "	Taganrogi . .	2 "
Koliwanni . .	4 "	Dranjenbaumi .	1 "	Tallinna . . .	1 "
Koſtromaa . .	1 "	Dorenburgi . .	2 "	Tawastehuusi .	1 "
Kraſnoje Seloo	1 "	Oſtrolenka . .	1 "	Tiſliſi	3 "
Kroonlinna . .	1 "	Penſa	2 "	Tobolſki . . .	4 "
Kiibawi . . .	1 "	Pärmi	3 "	Tſarſkoje Seloo	1 "
Kemſalu . . .	1 "	Pärnu	1 "	Tuula	1 "
Kiwaadia . . .	2 "	Peeterburgi . .	1 "	Warka	1/2 "
Kubliini . . .	1 "	Poltaawa . . .	2 "	Warſhawi . . .	2 "
Minski	1 "	Pihkwa	1/2 "	Wönnu	1 "
Mittawi . . .	1 "	Riiga	1 "	Willandi . . .	1/2 "
Moſkwa . . .	1 "	Roſtoowi . . .	2 "	Windawi . . .	1 "
Narwa	1 "	Samaara . . .	2 "	Wolmari . . .	1/2 "

Telegrammide hind wõerale maale.

(Riiast.)

Alſhiiria maale .	4 rbl.	— kop.	Itaalia maale . .	2 rbl.	75 kop.
Austria maale .	2 "	— "	Korſika ſaarele .	3 "	— "
Belgia maale . .	2 "	25 "	Malta ſaarele . .	3 "	50 "
Daani maale . .	2 "	— "	Monteneegro m. .	2 "	13 "
Egiptuſe maale .	6 "	50 "	Nora maale . . .	2 "	13 "
Gibraltari . . .	3 "	63 "	Pärſia maale . .	3 "	25 "
Greeka maale . .	2 "	50 "	Portugaalia maale	3 "	63 "
Helgolandi ſaarele	2 "	50 "	Rootſi maale . .	1 "	88 "
Hiina maale . .	24 "	25 "	Rumeenia maale.	1 "	50 "
Hispaania maale	3 "	38 "	Sakſa maale . . .	1 "	88 "
Hollandi maale .	2 "	25 "	Schweitsi maale .	2 "	25 "
Saapani maale .	24 "	25 "	Serbia maale . .	1 "	75 "
India maale . .	24 "	25 "	Tuunis	4 "	— "
Inglisem. Londoni	3 "	— "	Türgi maale . . .	2 "	25 "
" mujale . . .	3 "	25 "			

Ameerika maale

Londoni kaudu Atlanti mere telegrahwiga maksab iga sõna, ka aadress, Nju-Yorki 1 rbl. 17 kop.

Telegrammi sõnu lugedes arwatakse kõik sõnadeks, mis ülesandja kirjutanud. Kriipsude (=) läbi lahutadud sõna loetakse kaheks. Kirjutuse märka ei loeta mitte ligi. Sõnast kustutuse märgi läbi lahutadud

Pärast selle kalendri trüki walmissaamist on telegrahi asjus järgmised muutused juurde tulnud:

Telegrammides Saksa maale võetakse iga sõna eest 10 kopikat; pääle selle tuleb iga telegrammi eest 15 kop. põhjustaks maksta.

Euroopa Wene maa ühes Rautasusega on kunni Jekaterinenburgi meridia-
nini kolme ringisse ära jautatud. Esimese ringi poolmõõtja on 200, teise ringi
poolmõõtja 1000 wersta pikk ja kolmandama oma pääle selle, s. o. 200 wersta
kauguseni ümberkaudu ulatab esimene ring, 1000 wersta kauguseni teine ja veel
kaugemale kolmas ring. Aasia Wene maas Jekaterinenburgi ja Stretenski meri-
dianide wahel, Turkestani maakond ühes arwatud, kui ka Stretenski meridiani
ja Suure okeani piiride wahel on 4 ringi, esimene 200, teine 520, kolmas 1570
wersta pikkuse ja neljas veel pikkema poolmõõtjaga.

20. sõnaline telegramm maksab

1. ringis — rbl. 50 kop., 2. ringis 1 rbl. — kop.

3.   2   —   4.   3   —

Iga juurde tuleja 10 sõna eest tuleb pool osa ülewäl tähendatud takshinnast
enam maksta.

Rbl.		Rbl.		Rbl.	
Astrahan	2	Moskwa	1	Taganrog	2
Harkow	2	Narwa	1½	Tihwli	2
Dünaburg	1	Nischni-Nowgorod . .	1	Tobolsk	3
Wiljand	1½	Odessja	2	Iwer	1
Haapsal	1½	Omisk	4	Walf	1½
Helsingi linn	1	Drel	1	Warschau	1
Jeewe	1½	Perm	2	Paide	1½
Kaasan	2	Värnu	1½	Wõnnu	1½
Kiiew	1	Peterburg	1	Wõru	1½
Kroonlinn	1	Bihtwa	1½	Rakwere	1½
Liibau	1	Tallinna	1½	Windau	1
Minisk	1	Kiiga	1½	Wolmar	1½

tähte (näitusel's l') loetakse terveks sõnaks. Sõna, kell kriips all, loetakse kaheks. Üksikuid numrid arvatakse sõnaks; kui mitu nummert ühe teise kõrvas, siis loetakse 5 nummert sõnaks. Murtud nummrile kriipsu arvatakse isiaralikuks numriks.

Kui telegrammi jäält edasi saata tahetakse, kus telegrahi traat otse saab, peab ära saatja selle eest järgmist maksu maksuma: a) postiga 13 kop. b) käskjalaga jedamaid 75 kop. See sünnib ometi 14 wersta kaugusel. Väljamaa telegrammi eest võib ära saatja maksta ehk seda ka wastuwõtja hoolet's jätta. d) Üle kahe penikoorma eemale maksetakse staffetidele 75 kop. penikoorma eest.

Ära saatjale antakse telegrammi wastuwõtmise poolest kwiitung.

Telegrammi võib mitme inimese kätte korraga saata, mis eest aga pääle säetud maksu lihtkorralise telegrammi eest 15 kop. iga maha kirja eest maksetakse.

Ära saatja võib wastust kohe ära maksta.

Kui telegramm kätte ei läha, antakse ära saatjale telegrahi kon-torist täädust.

Telegrahi walitsus ei wasta mitte selle eest, kui telegramm hiljaks jäänud ehk õige ei ole.

Telegrammi hind maksetakse tagasi, kui telegramm kaduma läinud ehk kui wastuwõtja teda hiljem kätte saanud, kui kivi postiga oleks läinud.

Kui telegrammide eest kogemata wähem hinda wõetud, peab ära-saatja seda järele maksuma; on rohkem wõetud, siis saab ära saatja seda kätte.

R a h a d.

Wene raha hõbeda järele.

Wene maal 1 rubla ehk 100 kopikat . . . . . 1 rbl. — kop.
1 imperjaal . . . . . 10 " 30 "

Belgia maal nagu Prantsuse maal.

Daani maal Riigi taaler (Rigsdaler) à 6 marki à 16 shillingi. Dis-toole (Fredericsd'or ja Christiand'or) = 5 rbl. 11 kop. 1 speetfies ehk dopelt riigi taaler = 1 rbl. 40 kop. 1 riigi taaler = 70 kop. Wasbraha: 2, 1, 1/2 ja 1/5 shillingi. Bronksbraha: 1 ja 1/2 shillingi. 1 mark = 24 kop. 1 shilling = 12 2/3 kop. 1 pening = 0,294 kop.

Austria maal 1 gulden = 100 uut kreütseri = 61 kop. 1 uus kreütser = 0,61744 kop.

Inglise maa. Rael stärlingi 20 shillingi. 1 shilling 12 peningi (Pence). Rael stärlingi = 6 rbl. 28 kop., 1 kroone = 5 shillingi = 1 rbl. 45 kop., 1 shilling = 29 kop. 1 pening = 2 2/5 kop.

Prantsuse maa. 1 Frank = 100 santiimi. Sgapäewases elus jae-takse franki 20 suu'sse ja suud (Sous) 5 santiimi. 5 franki kulda = 1 rbl. 24 kop., 5 franki hõbedat 1 rbl. 25 kop., 1 frank = 25 kop., 1 santiim = 0,25005 kop.

Greeka maa on viimasel ajal Prantsuse raha järele arvama hakanud. Vanemad rahad on: 1 drachm = 100 lepta = 22 kop. 1 lepta = 0,324 kop.

Sooni saared. Rael = 20 šillingi, šilling = 12 peningit. $\frac{1}{4}$ šillingi = 6 obooli = $7\frac{1}{4}$ kop., 1 obooli = $1\frac{1}{4}$ kop.

Itaalia maa. Piire ehk franshi = 100 santesiimi. Kuldraha: 100, 50, 20 ja 10 liire (frankt) nagu Prantsuse maal. Hõberaha: Sendo = 5 liire (franki) nagu Prantsuse maal. Bronksrahad on 10, 5, 2 ja 1 santesiimised.

Rumeenia maa. Nagu Prantsuse maal.

Hollandi maa. Gulden = 100 senti. Wilhelm'd'or = 5 rbl. 19 kop., dutat 2 rbl. 94 kop. Daaler = $2\frac{1}{2}$ guldeni = 1 rbl. 31 kop., gulden 52 kop.

Portugaalia maa. Milreis = 1000 reiisi; 1 kroone = 10,000 reiisi = 13 rbl. 99 kop. Hõberaha: 5 tosteod ehk 500 reiisi = 53 kop. 1 milreis = 139 kop. 1 reiis = 0,139 kop.

Selweetsia maa. Frank = 100 rappi ehk santiimi nagu Prantsuse maal.

Rootsi ja Norra maa. a) Rootsi maal: Riigi taaler (Riksdalars) = 100 ööri. Dufat = 2 rbl. 91 kop. Hõberaha: 4 riigitaaler ehk 1 speetsiistaaler = 1 rbl. 41 kop. $\frac{1}{2}$ speetsiistaaler = $70\frac{1}{2}$ kop. 1 riigitaaler riigi raha = 35 kop., 1 öör = 0,35424 kop. b) Norra maal: speetsiistaaler = 5 vorti ehk mark = 24 šillingit. Hõberaha: speetsiistaaler 1 rbl. 40 kop., 1 vort = 28 kop., 1 šilling 1 $\frac{17}{100}$ kop.

Hispaania maa. Real = 100 sentimod. Suures kauplemises rehkendadakse duuroste järele, mis 20 reali suured. 100 realine doblon = 6 rbl. 44 kop. Hõberaha: 20 realine duuro = 1 rbl. 31 kop., lreal = $6\frac{1}{2}$ kop. Waftraha: kuartillo ehk $\frac{1}{4}$ reali. 1 sentiino = $\frac{3}{50}$ kop.

Filippi saared. Siin mafjawad 1, 2 ja 4 peesosed kallatutid = 4 rbl. 99 kop.

Türgi maa. Piafter (Gurush) = 40 paraa. Kukur kulda (Ris) = 30,000 piastrit = 1670 rbl. 75 kop. Kukur hõbedat (Refer) = 500 piastrit = 27 rbl. 84 kop. 1 jüslif, medšhidi ehk liira = 100 piastrit = 5 rbl. 67 kop. 1 ellilik ehk $\frac{1}{2}$ metšhidi = 2 rbl. 83 kop. Hõberaha: 1 irmilik = 20 piastrit = 1 rbl. 10 kop. 1 kir-paraa = $5\frac{1}{2}$ kop. Praegu on järgmised rahad saaduslikud: kuldrahad: 1 behejüslif = $2\frac{1}{2}$ ikijüslifi = 5 jüslifmedšidi = 10 ellilikfi = 20 irmibehlikfi = 500 piastrit = 28 rbl. 8 kop. Hõberaha: 1 iirmilikmedšid = 2 onlikfi = 4 behelikfi = 10 ifilifli = 20 gurush (piastrit) = 40 jaremlifli = 87 kop. 1 piaster = $4\frac{1}{3}$ kop. Waftrahad 1, 5, 10, 20 ja 40 paarosed = 1 piaster. 1 paraa $\frac{11}{100}$ kop.

- Egiptuse maa.** Nagu Türgi maal piasrite järele. 400 piasrijed
kullatükid = 25 rbl. 94 kop. 1 piaster kulda = 6 kop.
- Alshiriia maa.** Nagu Prantsuse maal.
- Brasiilia maa.** Konto = 1000 milreisi = 1,000,000 reisi =
694 rbl. 34 kop. 1 milreis = 65 kop. Kõige vähem wass-
raha on = 20 reisi. 20 reisi sed kuldtükid = 14 rbl. 8 kop.
Hõberaha: 2000, 1000 ja 500 reisi tükid. Uued frutsaadused =
480 reisi = 75 kop.
- Buhaara.** 1 kuld-tilla = 3 rbl. 60 kop. kunni 3 rbl. 70 kop. 1 tjanga
höbedat = 17 kop.
- Hiina maa.** 1 tael = 1 rbl. 95 kop.
- Jaapani maa.** 1 kooban = 4 itsebu, 1 itsebu = 16 kunni 18 tempost.
Kooban = 5 rbl. 83 kop.; itakane = 3 rbl. 78 kop.
- Kapi maa.** Nagu Inglise maal.
- Madeira.** 1 milreis = 1 rbl. 38 kop.
- Marokko.** 1 butaka = 2 riiali = 2 rbl. 66 kop.; 1 ukia = $6\frac{1}{2}$
kop., 1 musun $1\frac{1}{2}$ kop. 1 kwarto = $\frac{1}{4}$ kop., 1 firat = $\frac{1}{2}$ kop.
- Mehhiko.** 1 hidalgo = 12 rbl. 70 kop., 1 dollar = 1 rbl. 32 kop.,
1 real = 16 kop.
- Kesk-Ameerika wabariigid.** 1 ontjas 19—20 rbl., 1 peeso duuro
= 1 rbl. 23 kop.
- Põhja-Ameerika Ühendatud Riigid.** 1 eagle (kottas) = 10 dollari
= 12 rbl. 77 kop. 1 dollar = 1 rbl. 33 kop. 50 senti = 64 kop.
- Ida-India.** 1 mohurs = 9 rbl. 17 kop., 1 pagod = $3\frac{1}{2}$ ruupiat
= 2 rbl. 11 kop., 1 tiuls = 78 kop., 1 jalungs = 20 kop.
- Lääne-India.** 1 peeso = 1 rbl. 18 kop. Muidu nenda nagu Ingl. maal.
- Pärsia.** 1 toman = 2 rbl. 97 kop., 1 jahib-kiran = 29 kop.
- Lõuna-Ameerika.** Säär arwatakse peesodeste, piasrite ehk dollaride järele.
- Etshile.** 1 kondoro = 10 peesost = 12 rbl. 97 kop. 1 peeso =
100 sentawost = 1 rbl. 29 kop.
- Peruu.** Säär arwatakse 1862 saadil Prantsuse raha järele.
- Inglise asundused Austraalias.** Nagu Inglise maal.

Uue aja mõõdud ja kaalud.

Kõik Euroopa riigid on ette võtnud Prantsuse mõõtude ja kaalude
järele arwama hakata. Need on:

Pikkuse mõõdud.

- 1 mirimeeter = 10 kilomeetert = 100 hektomeetert = 1000 deka-
meetert = 10000 meetert.
1 meeter = 10 deetsimeetert = 100 santimeetert = 1000 millimeetert.
1 meeter = 3 jalga à 12 tolli à 12 liiniat.

See mõõdud on Wene maal werstad à 500 fülda (sajheni) à 3 arshini à 16 weršhoffi. Lääne-mere äärses maades on pääle selle veel küünar pruugitaw; 4 küünart on 3 arshini. Wene jalg ja Inglise jalg on ühepikkused.

Ekwaatori graad.	Saksa ehk geogr. penifoormat.	Wene werst.	Inglise penifoormat.	Itaalia ehk mere penif.	Miriameeter.
= 1	15	104,33839	69,16349	60	11,13066
$\frac{1}{15}$	= 1 =	6,95603	4,61093	4	0,74204
0,00958	0,14376	= 1 =	0,66288	0,57504	0,10668
0,01446	0,21688	1,50857	= 1 =	0,86750	0,16093
$\frac{1}{60}$	$\frac{1}{4}$	1,73898	1,15273	= 1 =	0,18551
0,08984	1,34763	9,37400	6,21382	5,39052	= 1 =

Kolm penifoormat on nii hästi Prantsuse kui ka Inglise maal üks aag (league, lieue), nii et üks ekwaatori graad 20 aagi on. Laewade purjutamises tähendab sõlm Itaalia ehk merepenifoorma.

Wene ehk Inglise jalg.	Wana Pariisi jalg.	Preisli jalg.	Sülb (sajhen).	Inglise jard.	Meeter.	Austria klafter.
= 1	0,93829	0,97114	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{3}$	0,30479	0,16070
1,06577	= 1 =	1,03500	0,15225	0,35526	0,32484	0,17127
1,02972	0,96618	= 1 =	0,14710	0,34324	0,31385	0,16547
7	6,56803	6,79765	= 1 =	$2\frac{1}{3}$	2,13357	1,12493
3	2,81487	2,91341	$\frac{3}{7}$	= 1 =	0,91438	0,48210
3,28090	3,07844	3,18623	0,46870	1,09363	= 1 =	0,52725
6,22270	5,86862	6,04314	0,88896	2,07424	1,89661	= 1 =

Wana Prantsuse toas = 1,94904 meetert = 6,39459 W. jalga.

Nuus toas = 2 meetert; nuus Pariisi jalg = $\frac{1}{3}$ meetert.

1 werst = 1,06678 kilomeetert. 1 kilomeeter = 0,93740 wersta.

1 arshin = 0,71119 meetert. 1 meeter = 1,40610 arshini.

1 weršhof = 44,449 millimeetert. 1 santimeeter = 0,22498 weršhoffi.

1 toll = 25,399 millimeetert. 1 santimeeter = 0,39371 tolli.

1 kriips = 2,5399 millimeetert. 1 millimeeter = 0,39371 kriipsu.

1 küünar = 0,53339 meetert. 1 meeter = 1,87482 küünart.

Maa-laiuse mõõdud.

1 defatiin ehk tiinemaa = 2400 □ fülda, 1 □ fülb = 9 □ arshini ehk 49 □ jalga, 1 arshin = $5\frac{1}{5}$ □ jalga.

Eiwi maal: 1 wakamaa = 25 kapamaad = 10,000 maamõõtja küünart = $\frac{1}{3}$ defatiine. 1 tündrimaa = 35 kapamaad = 14,000 maamõõtja küünart = $\frac{1}{2}$ defatiini.

Gesti maal: 1 wakamaa = 400 seitsmejalast □ fülba = $\frac{1}{6}$ defatiine.

Kuura maal: 1 wakamaa = $\frac{1}{3}$ defatiine.

Soome maal: 1 tündrimaa = 8 wakamaad = 32 koppi = $\frac{1}{2}$ defatiine.

1 defatiin = 2,94000 wakamaad = 1,09250 Prantsuse hektari =
 2,69972 Inglise akre = 4,27890 Preisi morgen. 1 wakamaa
 = 0,34012 defatiine = 0,37160 hektari = 0,91827 akre =
 1,45541 morgen. 1 hektar = 0,91533 defatiine = 2,69108
 wakamaad = 2,47114 akre = 3,91662 morgen. 1 akre =
 0,37044 defatiine = 1,08900 wakamaad = 0,40467 hektari =
 1,58494 morgen. 1 morgen = 0,23370 defatiine = 0,68709
 wakamaad = 0,25532 hektari = 0,63094 akre. 1 □ werst =
 55,062 □ kilomeetert. 1 □ juld = 4,552 □ meetert. 1 □ jalg
 = 9,290 □ deetsimeetert. 1 □ küinar = 0,285 meetert.

Wilja mõõdud.

1 tšhetwert = 8 tšhetweritu, 1 tšhetwerit = 8 karnitsat.
 Gesti maal: 1 Tallinna waff = 3 külimettu = 6 matti = 36 toopi.
 1 jälitus = 24 tündrit = 72 waffa.
 Liwi ja Kuura maal: 1 Riia waff = 6 külimettu = 54 toopi.
 1 Riia tünder = 2 waffa = $2\frac{3}{5}$ tšhetweritu.
 Soome maal: 1 tünder = 30 kaapari = 63 kanori.
 Prantsuse maal: 1 hektoliiter = 10 defaliitert = 100 liitert.
 1 liiter = 10 deetsiliitert = 100 fantiliitert.

Tšhetwerit.	Riia waff.	Hektoliiter.	Inglise korter.	Preisi sheffel.
1 =	0,3810	0,2624	0,0902	0,4774
2,6245	=1=	0,6887	0,2369	1,2531
3,8113	1,4519	=1=	0,3439	1,8195
11,0826	4,2219	2,9078	=1=	5,2906
2,0947	0,7980	0,5496	0,1890	=1=

Dõned mõõdud.

1 wedroo = 10 krusška ehk toopi. 1 potsška = 40 wedroo. 1 ošs-
 ohwt = 6 anturt = 180 Riia toopi = 720 kortert.
 1 Riia kann = 2 toopi, 1 pudel = $\frac{3}{4}$ toopi. 1 Gesti kann = 2 toopi.
 1 Gesti waat = 128 toopi. 1 waat wiina Liwi maal = 120
 toopi, waat õlut = 105 toopi.

1 Riia kann = 2,56 liitert.
 1 pudel = 0,96   "
 1 krusška = 1,23   "

Bene pang (Wedro).	Riia toop.	Prantsuse hektoliiter.	Ingl. gallon.	Preisi pang.
1 =	9,6429	0,1230	2,7070	0,1790
0,1037	=1=	0,0128	0,2807	0,0186
8,1308	78,4040	=1=	22,0097	1,4556
0,3694	3,5622	0,0454	=1=	0,0661
5,5860	53,8649	0,6870	15,1210	=1=

R a a l u d.

1 nael = 32 loodi = 96 solotniku = 9216 dooli. 1 puud = 40 naela. 1 pärfowits = 10 puuda.

Soome maal: 1 nael = 100 verti = 1000 krooni = 1 nael 3 solotniku. 1000 tsentneri = 1 jälits; 1 tsentner = 100 naela.

Poola maal: 1 tsentner = 4 kiwi = 100 naela = 99 naela 2 solotniku. 1 nael = 16 untfi = 32 loodi = 128 drahma = 384 skruupeli = 9216 graani = 95 solotniku.

Prantsuse maal: 1 kilogramm = 10 hektogrammi = 100 dekagrammi = 1000 grammi = 2 naela 42 solotniku. 1 gramm = 10 deetsigrammi = 100 fantigrammi = 1000 milligrammi $\frac{1}{4}$ solotniku.

Bene nael.	Kilogramm.	Inglise nael.	Tolli nael.
1 =	0,40951	0,090282	0,81902
2,44193	= 1 =	2,20465	2,00000
1,10764	0,45359	= 1 =	0,90718
1,22097	0,50000	1,00233	= 1 =

Piiri maa kihelkonnad ja wallad.

(Gesti jauskonnas.)

A. Tartu maakond.

I. Tartu (Dorpat) kihelkond.

Spetaja: konsist. nõuumees H. A. Willigerode. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tartu kaudu).

W a l l a d :

1. Taawri (Aarepshof).
2. Piiskopi (Bischofshof).
3. Kabina (Cabina).
4. Karlowa (Carlowa).
5. Karoli (Carlsberg).
6. Worbuse (Forbushof).
7. Haage (Haafhof).
8. Taama (Tama).
9. Ilmatjaar (Ilmazahl).
10. Kawaasto (Kawast).
11. Luunja (Lunia).
12. Marama (Marrama).
13. Maarjamõisa (Marienhof).
14. Pilla (Pillen).
15. Raadimõisa (Rathshof).

16. Neola (Newold).
17. Kopka (Kopkoy-Kenningshof).
18. Lemmatfi (Ruhenthal).
19. Tammiste (Tammist).
20. Weiberi (Timmofer).
21. Ulenurme (Uellenorm).
22. Wasula (Wasjula).
23. Wesneri (Weslershof).

II. Wõnnu (Wendau) kihelkond.

Spetaja: — — — (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tartu kaudu).

W a l l a d :

1. Ahja (Aha).
2. Kriimanni (Brinkenhof).
3. Raatre (Rafter).
4. Pokamõisa (Heidhof).
5. Raagwere (Rawershof).
6. Riidjärwe (Ridjäärw).
7. Kurista (Kurrista).

8. Wastse-Kuuste (Neu-Kusthof).
9. Mäksamõisa (Mekshof).
10. Rasina (Rasin).
11. Sarakuse (Sarrakus).

III. **Rambja (Ramby) kihelkond.**
 Spetaja: praos R. A. Hasfel-
 blatt. (Kirjad lähewad sinna
 kihelkonda Tartu laudu).

W a l l a d :

1. Suure Rambja (Gr.=Ramby)
ja Maidla (Maidelshof).
2. Wäike=Rambi (Kl.=Ramby).
3. Kameri (Duckershof).
4. Haaslawa (Haselau).
5. Koddijärwe (Koddijärm).
6. Krüüneri (Krüdnershof).
7. Wana-Kuuste (Alt-Kusthof).
8. Tappo (Lilienheim).
9. Driks (Mühlenhof).
10. Naanitse (Neuhof).
11. Tõdemõisa (Tödwenshof).
12. Wana-Prangla (Alt-Brangels-
hof) ja Wastse=Neola (Neu-
Kewold).

IV. **Nõo (Nüggen) kihelkond.**
 Spetaja: M. Jürmann. Kir-
 ja d lähewad sinna Tartu laudu).

W a l l a d :

1. Aro (Arrohof).
2. Keeri (Kerimois).
3. Lufe (Lugden).
4. Meeri (Meiershof).
5. Wana-Nõo (Alt-Nüggen).
6. Wastse-Nõo (Neu-Nüggen).
7. Pangoti (Spankar).
8. Tähtwere (Tehelfer).
9. Unipiha (Unnipicht).

V. **Otepä (Odenpäh) kihelkond.**
 Spetaja: S. Hurt. (Kirjad

lähewad sinna kihelkonda Tartu
 laudu).

W a l l a d :

1. Arola (Arrol).
2. Pikkuse (Bremenhof).
3. Kastolatsi (Kastolah).
4. Priidikomõisa (Friedrichshof).
5. Pühajärwe (Heiligensee).
6. Ilmijärwe (Ilmijärm).
7. Niplimõisa (Knippelshof).
8. Neeroti (Megel).
9. Otepä (Odenpäh).
10. Palopere (Palloper).
11. Paidlamõisa (Samhof).

VI. **Sangaste (Theal=Jölk) ki-
 helkond.** Spetaja: Hesse.
 (Kirjad lähewad sinna kihel-
 konda Telliste (Teilig) jaama
 laudu, aga Puka, Pringi ja
 Baalamõisa Kuikatse (Kuikah)
 jaama laudu).

W a l l a d :

1 {	Wana-Puka (Alt-Bockenhof)
	Wastse-Puka (Neu= ")
	Wäike-Puka (Klein= ").
2. Pringi (Prinkenhof).
  3. Laatre (Jölk).
  4. Rööni (Röynhof) ja Lotamõisa
(Charlottenhof).
  5. Kuikatse (Löwenhof).
  6. Rõsto (Rösthof).
  7. Sangaste (Sagnis).
  8. Tõlliste (Teilig).
  9. Uniküla (Unniküla).
  10. Baalamõisa (Wahlenhof).

VII. **Rõngu (Ringen) kihelkond.**
 Spetaja: E. Kõrber. (Kir-
 ja d lähewad sinna kihelkonda
 Uderna (Uddern) jaama, aga
 Akre ja Soontaguse Kuikatse
 (Kuikah) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Akre (Akrar).
2. Hellenorme (Hellenorm).

3. Kirumpä (Kirrempäh).
4. Suure-Rõngu (Schloß-Ringen).
5. Väike-Rõngu (Klein-Ringen).
6. Soontaguse (Soontack).
7. Uderna (Uddern).

VIII. **Rannu** (Randen) **kibellfond**.
 Spetaja: Alsmuth. (Kirjad
 lähewad sinna kibellkonda **Uderna**
 (Uddern) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Rannu (Schloß-Randen).
2. Tamme (Tammenhof).
3. Walguta (Walguta).

IX. **Pubja** (Kawelecht) **kibell-**
fond. Spetaja: F. Meyer.
 (Kirjad lähewad sinna kibell-
 fonda **Uderna** (Uddern) jaama
 laudu).

W a l l a d :

1. Kawilda (Kawelecht).
2. Suure-Rongota (Groß-Con-
 gota).
3. Väike-Rongota (Klein-Con-
 gota).
4. Väike-Ulila (Uhlfeld).
5. Suur-Ulila (Ulila).

X. **Äksi** (Eks) **kibellfond**. Spe-
 taja: G. Wegener. (Kirjad
 lähewad sinna kibellkonda **Tartu**
 laudu).

W a l l a d :

1. Elistwere (Elisfer) ja Mäe-
 mõisa (Mähof).
2. Kärkna (Falkenau).
3. Wedomõisa (Fehthenhof).
4. Kärewere (Kerrefer).
5. Kukulina (Kuckulin).
6. Maramaa (Marama).
7. Saadjärwe (Sadjerw).

8. Sootaguse (Sotaga).
9. Woldi (Tabifer).
10. Wisuste (Wissust).

XI. **Maarja-Magdaleena** (St.
 Marien = Magdalenen) **kibel-**
fond. Abikirik: Prigitta. Spe-
 taja: praos Mitwis. (Kirjad
 lähewad sinna kibellkonda **Tga-**
were (Tabbifer) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Jõemõisa (Jägel).
2. Kaitwere (Kayafer).
3. Kudina (Kudding).
4. Saaremõisa (Sarenhof).
5. Wara (Warrol).

XII. **Kodawere** (Koddafer). **kibel-**
fond. Abikirik: Magskiwi. Spe-
 taja: Wos. (Kirjad lähewad
 sinna kibellkonda **Torma** (Eais-
 holm) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Magskiwi (Magskiwwi).
2. Halliko (Hallik).
3. Kadrinamõisa (Hohensee).
4. Kofora (Kockora).
5. Pala (Palla).
6. Rannamõisa (Tellerhof).

XIII. **Torma** (Torma) **kibellfond**.
 Abikirik: Lohasuu. Spetaja:
 K. Landesen. (Kirjad lähewad
 sinna kibellkonda **Torma** (Eais-
 holm), aga Alwinurme **Nina**
 (Tschorna) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Kõnnumõisa (Kondo).
2. Toikwere (Toisfer).
3. Rääbisemõisa (Repshof).
4. Baiatumõisa (Somel).
5. Terakwere (Terrastfer).
6. Torma (Tormahof).
7. Alwinurme (Alwinorm).

XIV. Laijuse (Laišholm) kihelkond. Spetaja: Spränger. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Torma (Laišholm) jaama kaudu).

W a l l a d :

1. Kaarde (Kardis).
2. Laijuse-Tähkwere (Flemmingshof) ja Wotikwere (Wottigfer).
3. Kibijärwe (Kibbijerw) ja Mora (Morra).
4. Laijuse (Schloß-Lais).
5. Tõgewamõisa (Laišholm) ja Pafaste (Pallast).
6. Leedi (Ledis).
7. Räästwere (Rästfer).
8. Waimastwere (Waimastfer) ja Ripoka (Rippoka).

XV. Palamuse (St. Bartholomäi) kihelkond. Spetaja: B. Sielmann. (Kirjad lähewad sinna

kihelkonda Igawere (Labbifer), aga Koela Torma (Laišholm) jaama kaudu).

W a l l a d :

1. Kassinurme (Kassinorm).
2. Kurema (Sensel) ja Woitwere (Woitfer).
3. Immowere (Immosfer).
4. Karepere (Kersel).
5. Luuamõisa (Luhdenhof).
6. Koela (Kojel).

XVI. Kurši (Tallhof) kihelkond. Spetaja: A. Tõpfer. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tartu kaudu).

W a l l a d :

1. Härjanurme (Herjanorm).
2. Sadoküla (Saddoküll).
3. Purmanni (Tallhof).
4. Laiwa (Laiwa).

B. Wõru maakond.

I. Põlwa (Pölwe) kihelkond. Spetaja: Schwarzh. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Wõru ehk Tartu kaudu).

W a l l a d :

1. Pragi (Alexandershof).
2. Uibumõisa (Uppelsee).
3. Rährimõisa (Heimadra).
4. Rioma (Rioma).
5. Wana-Koiola (Alt-Koiküll).
6. Wastje-Koiola (Neu-Koiküll).
7. Timu (Klein-Koiküll).
8. Mooste (Moisefag).
9. Partfi (Parzimois).
10. Perimõisa (Perrist).
11. Saarijärwe (Saarjerw).
12. Tilsimõisa (Tilfit).
13. Waimla (Waimel).

14. Joosu (Waimel-Neuhof).
15. Warbuse (Warbus).
16. Wõrumõisa (Werrohof).
17. Wira (Wira).

II. Räppina (Rappin) kihelkond. Spetaja: F. Masing. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Wõru kaudu).

W a l l a d :

1. Räppina (Rappin).
2. Rahkwa (Rahkowa).
3. Meeksi (Meeks).
4. Pallamõisa (Pallamois).
5. Weriora (Paulenhof).
6. Toolama (Tolama).

III. **Wastfeliina** (Neuhausen) **kihelfond**. Spetaja: G. Masing. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Wastfeliina** (Neuhausen) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Wastfeliina (Neuhausen) ja tema karjamõisad:
2. Põhu (Brunsborg).
3. Laswa (Gichhof).
4. Mäsu (Mlingen).
5. Põst (Pobenstein).
6. Drawa (Waldeck).

IV. **Rõuge** (Rauge) **kihelfond**. Spetaja: L. Hahn. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Sänna** (Senna) jaama laudu).

W a l l a d :

1. Pintimõisa (Bentenhof).
2. Wana Kaferitsi (Alt-Casjeritz).
3. Zooru (Ziehrenhof).
4. Haani (Hahnhof).
5. Kõrgepalu (Hohenheide).
6. Wiitina (Kosse).
7. Löwi (Löweküll).
8. Rogosi (Rogosinski).
9. Wana-Nurfi (Alt-Nurfi).
10. Wastse-Nurfi (Neu-Nurfi).
11. Rõuge (Rauge).
12. Roosamõisa (Rosenhof).
13. Salusi (Salishof).
14. Sänna (Senna).
15. Krabi (Schönangern).
16. Luutsniku (Lugniku).
17. Tuba (Duellenhof).

V. **Sargla** (Sargel) **kihelfond**. Spetaja: Kristiani. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda

Tiidreküla (Didriküll), aga Rowakülasse **Walga** laudu).

W a l l a d :

1. Rowaküla (Abjel-Koiküll).
2. Panemetja (Pannemeh).
3. Tahewa (Taimola) ja Kaca (Didriküll).
4. Mõniste (Menzen).
5. Saru (Saara).

VI. **Karola** (Karolen) **kihelfond**. Spetaja: E. Paslat. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Walga** laudu).

W a l l a d :

1. Karola (Karolen) ja Wastnemõisa (Langensee).
2. Igaste (Igast).
3. Kaagjärwe (Kawersshof).

VII. **Urwaste** (Anzen) **kihelfond**. Spetaja: E. Stein. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Wõru**, aga Wana ja Wastse Antsumõisa **Walga** laudu).

W a l l a d :

1. Wana-Antsu (Alt-Anzen).
2. Wastse-Antsu (Neu-Anzen).
3. Truutamõisa (Gertrudenhof).
4. Kargola (Kerjel).
5. Urwastu (Urwast).
6. Wabinamõisa (Uelzen).
7. Linnamäe (Linnamägi).
8. Sõmerpalu (Sommerpahlen).
9. Jäärwere (Järwen).
10. Koigu (Koik) ja Annemõisa (Annenhof).
11. Mustja (Mustel).
12. Püüni (Pühnen).

VIII. **Kanepi** (Kannapäh) **kihelfond**. Spetaja: G. v. Holst.

(Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Wõru** kaudu).

W a l l a d :

1. Walgjärwe (Weissensee).
2. Sawerna (Sawern).
3. Tamme (Tammen).
4. Ritssemõisa (Johannishof).
5. Karstemõisa (Karstemois).
6. Wana-Piiganti (Alt-Pigand).
7. Wastse-Piiganti (Neu-Pigand).
8. Sõrista (Serrist).
9. Wana-Piigaste (Alt-Pigast).

10. Wastse-Piigaste, Sootla (Neu-Pigast).
11. Krootuse (Alt-Köllig).
12. Kooraste (Korast).
13. Muste = ehk Mella = mõisa (Schwarzhof) ja Karaste (Karrast).
14. Kaagri (Kaifer).
15. Tefsi (Teffi) ja Pallamaa (Pallama).
16. Graftwere (Graftfer).
17. Põlgaste (Pöls).
18. Hurmi (Hurm).

D. Willandi maakond.

I. Willandi (Jellin) kihelkond. Spetaja: A. Doll. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Willandi** kaudu).

W a l l a d :

1. Willandi (Schloß-Jellin).
2. Suure-Rööppo (Groß-Rööppo).
3. Wäike-Rööppo (Klein-Rööppo).
4. Perimõisa (Ninigal).
5. Pärstimõisa (Perst).
6. Pujatu (Pujat).
7. Wana-Tenafilma (Alt-Tennafilm).
8. Uusna (Neu-Tennafilm).
9. Wälgita (Wälfeta).
10. Wiratsi (Wrag).
11. Wana-Woidoma (Alt-Woidoma).
12. Uue-Woidoma (Neu-Woidoma) ehk Karola (Carolen).

II. Suure-Jaani (Groß St. Johannis) kihelkond. Spetaja: Speer. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Jaani** kaudu).

wad sinna kihelkonda **Willandi** kaudu).

W a l l a d :

1. Nimla (Nimel).
2. Enge (Enge).
3. Tästa (Tästamois).
4. Lahmuse (Lahmus).
5. Põhawere (Pehawa).
6. Nawastu (Nawast).
7. Dlustwere (Dlustfer).
8. Taewere (Taifer).
9. Wastsemõisa (Wastemois).
10. Reguldi (Weibstfer).
11. Sürgewater (Surgeser).

III. Kolga-Jaani (Klein St. Johannis) kihelkond. Spetaja: A. Rücker. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Tartu** ehk **Willandi** kaudu).

W a l l a d :

1. Woisiku (Woised).
2. Soosaare (Sofar).
3. Painaste (Pajusbi).

IV. **Põltsama** (Oberpahlen) **kihelfond**. Spetaja: K. Maarach. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Tartu** ehk **Willandi** laudu).

W a l l a d :

1. Adawere (Addafer).
2. Kaawa (Kawa).
3. Kaaweri (Kawershof).
4. Kurista (Kurrista).
5. Lustiwere (Lustifer).
6. Uue = Põltsama (Neu = Oberpahlen).
7. Wana-Põltsama (Schloß-Oberpahlen).
8. Pajus (Pajus).
9. Rutikwere (Ruttikfer).
10. Tappifu (Tappif).

V. **Pilistwere** (Pillistfer) **kihelfond**. Spetaja: G. Mikwig. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Tartu** ehk **Willandi** laudu).

W a l l a d :

1. Arosaare (Arrosaar).
2. Kabala (Cabbal).
3. Gistwere (Gistfer).
4. Äärmanni (Herrmanshof).
5. Imawere (Immafer).
6. Eaimetsa (Eaimes) ja Salametsi (Sallameš).
7. Eopre (Eoper).
8. Kõo (Bolmarshof).
9. Olepää (Olepä).

VI. **Paistu** (Paistel) **kihelfond**. Spetaja: W. Hansen. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Willandi**, aga **Disu** ja **Kaarli** mõisa **Disu** [Moisefüll] jaama laudu).

W a l l a d :

1. Aido (Aidenhof).
2. Disu (Gusefüll).
3. Gimtaali (Heimthal).
4. Holstre (Holstifershof).
5. Loodi (Kersel).
6. Morna (Morne).
7. Wardi (Schwarzhof).
8. Tahuwere (Willust).
9. Kaarli (Karlsberg).

VII. **Tarwastu** (Tarwast) **kihelfond**. Spetaja: G. Eiseschmidt. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Willandi** laudu).

W a l l a d :

1. Kuresaare (Kurejaar).
2. Saaremõisa (Saaremois).
3. Wana-Suislepi (Alt-Suislep).
4. Uue-Suislepi (Neu-Suislep).
5. Tarwastu (Schloß-Tarwast).
6. Wooro (Woroküll).

VIII. **Helme** (Helmet) **kihelfond**. Spetaja: G. Behse. (Kirjad lähewad sinna kihelfonda **Willandi** laudu).

W a l l a d :

1. Eewiko (Abenkat).
2. Alamõisa (Alstas).
3. Jõgeweste (Beckhof).
4. Helme (Helmet).
5. Ummuli (Hummelshof).
6. Kärstna (Kerstenhof).
7. Koorküla (Korküll).
8. Löwe (Lauenhof).
9. Riidaja (Morsel).
10. Oibre (Hollershof).
11. Patküla (Dwerlack).
12. Roobe (Ropenhof).
13. Tafepere (Wagenfüll).
14. Murikatfi (Murrifag).

E. Pärnu maakond.

- I. Pärnu (Pernau) kihelkond.**
 Spetaja: W. Bergwiz. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Pärnu kaudu.)

W a l l a d :

1. Reiu (Reidenhof).
2. Sauga (Saud).
3. Rääma (Rawasaar).
4. Surju (Surri).
5. Tammiste (Tammist).
6. Uulu (Uhl).

- II. Audru (Audern) kihelkond.**
 Spetaja: Kählbrandt. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Pärnu kaudu.)

W a l l a d :

1. Tööpre (Töpern).
2. Wõlla (Wölla).
3. Audru (Audern).
4. Lindi (Woldenhof).

- III. Tõstama (Testama) kihelkond.**
 Spetaja: — —. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Pärnu kaudu.)

W a l l a d :

1. Seli (Selli).
2. Raftna (Raftna).
3. Tõstama (Testama).
4. Pootsi (Podis).
5. Rihno saar (Rühno, Insel).

- IV. Mikkli (St. Michaelis) kih.**
 Spetaja: H. Schmidt. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Raja [Raja] jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Kalli (Kalli).
2. Wõringi (Wörring).

3. Koonga (Köenau).
4. Kõima (Köima).
5. Riintaali ehk Mhaste (Friedenthal).

- V. Jaakubi (St. Jakob) kihelk.**
 Spetaja: J. Mepler. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Salinga [Hallik] jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Parasma (Parrasma) ja Sõõrika (Sörik).
2. Bee (Behof).
3. Ange (Enge) ja Uduwere (Udaser).
4. Salinga (Hallik).
5. Uru (Urohof).
6. Railaste (Railas).
7. Kaisma (Kaisma).
8. Kergu (Kerkau) ja Kõnnu (Könno).
9. Põrawere (Pörafer).
10. Koodi (Sallentack).
11. Wahanurme (Wahenorm).
12. Eibatse (Wildenau).

- VI. Wändra (Jennern) kihelkond.**
 Spetaja: G. Sokolowsky. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Pärnu kaudu.)

W a l l a d :

1. Wilowere (Willofer).
2. Wana-Wändra (Alt-Jennern).
3. Uue-Wändra (Neu-Jennern).
4. Kärü (Kerro).
5. Selle (Selle).

- VII. Tori (Torjel) kihelkond.**
 Spetaja: Raedlein. (Kirjad

lähewad sinna kihelkonda **Pärnu** laudu).

W a l l a d :

1. Tori (Torgel).
2. Suigu (Suick).
3. Sindi (Zintenhof).
4. Taali (Staelenhof).

VIII. Nädemeeste (Gutmannsbach) kihelkond. Abikirik: Wõiste. Opetaja: Karlblom. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Pärnu** laudu, aga Dra-
jõe Kilingi [Kirkund] jaama laudu).

W a l l a d :

1. Nädemeeste (Gutmannsbach).
2. Tahkuranna (Takerort).
3. Drajsõe (Drenhof).

IX. Saarde (Sara) kihelkond. Opetaja: I. Walder. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Woltweti** [Quellenstein] laudu, aga Laiksaare ja Tallimõisa **Kilingi** [Kirkund] j. laudu).

W a l l a d :

1. Kilingi (Kirkund).
2. Laiksaare (Laiksaar).

3. Pati (Patenhof).
4. Säärja ehk Saare (Sarahof).
5. Woltweti (Zignitz) ja Kärso (Kersel).
6. Tali (Freyhof).

X. Haliste-Karksi (Hallist-Karkus) kihelkond. Opetaja: praos E. Schneider. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Disu** jaama laudu).

W a l l a d :

1. Abja (Abia).
2. Bana-Pornuse (Alt-Bornhusen).
3. Kaubi (Neu-Bornhusen).
4. Beelisse (Felix).
5. Bana-Kariste (Alt-Karrishof).
6. Uue-Kariste (Neu-Karrishof).
7. Wanamõis (Friedrichsheim).
8. Penoja (Pennitüll).
9. Kaarli (Karlsberg).

Karksi kihelkonnas:

10. Pöökleri (Böcklershof).
11. Karksi (Schloß-Karkus).
12. Polli (Pollenhof).
13. Tuhalane (Tuhhalane).

G. Saare maa.

I. Kaarma (Karmel) kihelkond. Opetaja: — — (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Kure-
saare** [Mrensburg] laudu).

W a l l a d :

1. Suure-Kaarma (Karmel).
2. Praakli (Brackelshof).
3. Kaarma (Karmelhof).
4. Poona (Klausholm).

5. Sikkila (Sikküll).
6. Kellamäe (Kellamägi).
7. Kudjapä (Kudjapäh).
8. Ladjala (Latjall).
9. Elme (Magnushof).
10. Meedla (Medel).
11. Mullute (Mullut).
12. Muraste (Murray).
13. Pähkla (Pechel).
14. Piila (Piila).

15. Randwere (Randefer).
16. Tahula (Tahul).
17. Tingiste (Tingist).
18. Siisaare (Siisaar).
19. Hampuseküla (Hampus).

II. Püha (Pyha) kihelkond.
 Spetaja: Gahlnbäck. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare laudu).

W a l l a d :

1. Kõljala (Gölljall).
2. Ilpla (Ilpel).
3. Kangruselja (Kangern).
4. Rasti (Rasti).
5. Pihila (Pichtendahl).
6. Reo (Reo).
7. Kaali (Sall).
8. Sandla (Sandel).
9. Tõliste (Tõlist).

III. Waljala (Wolde) kihelkond.
 Spetaja: P. Normann. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare laudu).

W a l l a d :

1. Wana-Löwe (Alt-Löwel).
2. Sassti (Kabbil).
3. Lööne (Köln).
4. Haiska (Haisk).
5. Tööri (Töör).
6. Türist (Tühr).
7. Kogula (Koggul).
8. Uue-Löwe (Neu-Löwel).
9. Röösa (Rösarshof).
10. Salla (Sackla).
11. Wehke (Werholm) ja Turja (Turja).

IV. Pöide (Peude) kihelkond.
 Spetaja: Nolden. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare laudu).

W a l l a d :

1. Audla (Hautüll) ja Kufe (Kufemois).
2. Saaremõis (Holmhof).
3. Kahlila (Kachila).
4. Keikwere (Keikfer).
5. Koigi (Koik).
6. Koikuste (Koigust).
7. Laimjall (Laimjall).
8. Maasi (Masil).
9. Ringli (Müllershof).
10. Uue mõis (Neuhof).
11. Oti (Peudehof).
12. Reinu (Saltack).
13. Tumula (Thomel) ja Drisaare (Driisaar).

V. Taani (St. Johannis) kihelk.
 Spetaja: — — (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare laudu).

W a l l a d :

1. Kardja (Karridahl).
2. Keinaste (Keinast).
3. Rannaküla (Rannaküll).
4. Urju (Taggafer).
5. Taalikü (Thalik).

VI. Karja (Karris) kihelkond.
 Spetaja: Winkler. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare laudu).

W a l l a d :

1. Mromõisa (Mromois).
2. Triigi (Teckerort).
3. Karja (Karrishof).
4. Koikla (Koiküll).
5. Laisi (Laisberg).
6. Laugo (Laugo) ja Murme (Murme).
7. Luulupää (Lulupäh).
8. Metsaküla (Metsküll).
9. Parasmetša (Parrasmet).

10. Pärsamaa (Persema).
11. Ropaka (Ropaka).
12. Pamma (Herrenhof).

VII. Mustjala (Mustel) kihelk.

Spetaja: Piilberg. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Kudemaa (Kiddimeh).
2. Mustjala (Mustelhof).
3. Paatja (Paatz).

VIII. Kärkla (Kergel) kihelkond.

Spetaja: T. Kerg. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Kandla (Candel) ja Järwamets (Järwameh).
2. Karmise (Carmis).
3. Mäenõmpa (Hochnempa).
4. Kääsla (Käsel).
5. Kärkla (Kergel).
6. Kulli (Kully).
7. Mõnuste (Mõnnust).
8. Driiküla (Driiküll).
9. Paadla (Padel).
10. Tärkimäe (Terkimäggi).

IX. Kihelkonna (Kiellkond) kihelk.

Spetaja: — (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Atla (Attel).
2. Karala (Carral).
3. Kotlandi (Gotland).
4. Piikuse (Hoheneichen).
5. Kihelkonna Loona (Katsel).
6. Uue Nõmme (Rusenöm).
7. Lahentaguse (Lahhentaggo).

8. Lümada (Lümmada).
9. Pidula (Piddul).
10. Pajo (Pajomois).
11. Rootsiküla (Rootsiküll).
12. Tagamõisa (Taggamois).

X. Anseküla (Anseküll) kihelk.

Spetaja: M. Kõrber. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Abroko (Abro).
2. Tiinuse (Ticht).
3. Lõmala (Lemalsneese).
4. Leo (Leo).
5. Tirimetsa (Tirimets).

XI. Jaama (Sama) kihelkond.

Spetaja: Masing. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Karli (Karli).
2. Kaunispaä (Kaunispaäh).
3. Mõnto (Mento).
4. Torgo (Torkenhof).
5. Seere (Serell).

XII. Muhu (Mohn) kihelkond.

Spetaja: Nerling. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Kuresaare kaudu).

W a l l a d :

1. Kantse (Ganzenhof).
2. Hellama (Hellama).
3. Kapimõisa (Kappimois).
4. Kuivaste (Kuivast).
5. Koguwaiküla (Koggowa).
6. Wõla (Magnusdahl).
7. Muhu-Suuremõisa (Mohn-Großhof).
8. Nurme (Nurms).
9. Kijelaidu (Schildau).
10. Tamsa (Tamsel).

Cesti maa kihelkonnad ja wallad.

A. Harju maakond.

I. Jüri (St. Jürgens) kihelkond.
 Spetaja: R. Luther. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tallinna laudu, aga Waida ja Aruwalda Aru [Arro] jaama ja Pehmja Tallinna ja Rapa [Rappa] jaama laudu).

Wallad:

1. Pehmja (Rosenhagen).
2. Waidla (Waid).
3. Kurna (Cournal).
4. Pagedi (Paakt).
5. Sausti (Groß-Saust).
6. Nabala (Nappel).
7. Rae (Johannishof).
8. Kautjala (Kautel).
9. Aruwalla (Arrowall).
10. Moigo (Moik).

II. Jõeleftma (Segelecht) kihelk.
 Abikirikud: Rannawere ja Prangli saarel. Spetaja: P. Loppenove. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Raasiku [Rasick] raudtee jaama laudu, aga Wiimse, Habinõmme, Lubja, Nehatu ja Wõo Tallinna laudu).

Wallad:

1. Wiimsi (Wiems) ja Negna saar (Wulff).
2. Habinõmm (Habbinem).
3. Lubja (Kalkofen).
4. Jägala (Jaggowal).
5. Nehatu (Nehhat).
6. Maardo (Maart).
7. Kostiwere (Kostfer).
8. Jõeleftma (Segelecht).
9. Saha (Saage).
10. Wõo (Fächt).
11. Ilgasi (Ilgas).
12. Kääniku (Känik).

III. Kuusalu (Kusal) kihelkond.
 Abikirikud: Sumida ja Lõssa. Spetaja: praos W. Kentmann. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Negwiidu [Charlottenhof] raudtee jaama laudu, aga Nummu, Kodasoo ja Koitjärwe Raasiku [Rasick] raudtee jaama laudu).

Wallad:

1. Kolga (Kolk).
2. Kiitu (Kyda).
3. Kolga Kõnnu (Kõnda).
4. Loo (Neuenhof).
5. Nummu (Numm).
6. Kodasoo (Kozum).
7. Wallla (Wallküll).
8. Koitjärwe (Koitjerm).
9. Suru (Surro).

IV. Harju Jaani (St. Johannis in Harrien) kihelk. Spetaja: A. Christoph. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Raasiku [Rasick] raudtee jaama laudu).

Wallad:

1. Rambi (Rampen).
2. Raasiku (Rasick).
3. Aruküla (Arroküll).
4. Penningi (Penningby).
5. Pärila (Pergel) ja Ketta (Kettel).
6. Kehra (Kedder).
7. Prangli saare (Groß u. Klein-Brangelsholm).
8. Haljama (Hallinap).
9. Hanijõe (Hannial).
10. Kiviloo (Segefeser).
11. Kaunisaares (Kaunisaa).

V. **Rose** (Rofch) **kibell**. Speataja: R. Hörſchmann. (Kirjad lähewad ſinna kibellkonda **Kiisa** [Kiſa] jaama kaudu, aga Duhala, Drule ja Tammitu **Tallinna** ja **Kapa** [Kappa] raudtee jaama kaudu, Pitwa ja Pitawere **Raafiku** [Raſik] raudtee jaama ja Saarnaförwe **Muſtlanõmme** [Muſtlanõmme] jaama kaudu).

W a l l a d :

1. Paunküla (Paunküll).
2. Saarnaförwe (Saarnaforb).
3. Nuemõis (Neuenhof) ja Kiri-mäe (Sammerhof).
4. Djaſuu (Alt-Harm).
5. Harmi (Neu-Harm).
6. Rawila (Refs).
7. Palwere (Pallſer) ja Sõmera (Sammerhof).
8. Abaja (Habbat).
9. Pitwa (Pitwa).
10. Duhala (Doal).
11. Kooküla (Kohküll).
12. Dru (Drrenhof).
13. Triigi (Rau).
14. Tammitu (Tammif).
15. Pitawere (Pictſer).
16. Saumetſa (Saumetſ).

VI. **Tuuru** (Törden) **kibellkond**. Speataja: Eberhardt. (Kirjad lähewad ſinna kibellkonda **Tal-linna** ja **Kapa** [Kappel] jaama kaudu, aga Tuuru kiriku, Purila, Atla, Hiire, Tuuru mõiſa ja Pirgo **Tallinna** kaudu).

W a l l a d :

1. Kaio (Kay).
2. Kuimetſa (Kuimeſ).
3. Purila (Purjel).
4. Kedwa (Kedwa).

5. Atla (Groß=Attel) ja Hiire (Klein-Attel).
6. Pae (Payel).
7. Inglise (Hael).
8. Hõreda (Hoerdel).
9. Hargla (Hertüll).
10. Saaramõisa (Saaremois).
11. Tuuru (Torden).
12. Maidla (Maydel).
13. Pirgo (Pirk).
14. Särlepa (Serlep).
15. Umro (Ummern).
16. Seli (Selli).
17. Mahtra (Machters).

VII. **Kapla** (Kappel) **kibellkond**. Speataja: R. Malm. (Kirjad lähewad ſinna kibellkonda **Tal-linna** ja **Kapa** [Kappel] raudtee jaama kaudu, aga Pühatu ja Riidakü **Sõtke** [Sõtküll] ja Tellawere **Kuunawere** [Runaſer] ja **Kapa** jaama kaudu).

W a l l a d :

1. Allo (Allo) ja Kapla (Kappel).
2. Waldu (Waldau).
3. Härto (Hermet).
4. Raiküla (Raiküll).
5. Kehtna (Rechtel).
6. Kabala (Kappel).
7. Kuufiku (Sage).
8. Sifeldi (Sicklecht).
9. Kodila (Koddil).
10. Särwakandi (Serwakant).
11. Wahafõnnu (Wahhakant).
12. Tellawere (Tellaſer).
13. Dhokatko (Ddenkat).
14. Kääwa (Kedenpäh).
15. Dhokotſo (Ddenwalb).
16. Hagudi (Haggud).
17. Pühatu (Pühhat).
18. Riidaku (Ridaka).

VIII. **Sageri** (Saggers) **kihelf.**
 Spetaja: M. Hörshelmann.
 (Kirjad lähewad sinna kihelkondas Tallinna ja Kapa [Kappel] jaama kaudu, aga Ruila, Haiba ja Dholeppa Ruunawere [Runafer] jaama ja Abdila Tallinna kaudu.)

W a l l a d :

1. Abdila (Abdil).
2. Sutlepa (Sutley).
3. Eimandu (Eimmat).
4. Maidla (Bredenhagen).
5. Salutaguse (Sallentack).
6. Lohu (Loal).
7. Rõa (Rõa).
8. Ruila (Ruil).
9. Haiba (Haiba).
10. Tohise (Tois).
11. Kirno (Kirna).
12. Kohatu (Kohhat).
13. Kohila (Koil).
14. Kirdala (Kirdal).
15. Kurtina (Kurtina).
16. Pahlja (Pachel).
17. Mäeküla (Mäeküll).
18. Rabiwere (Rabbifer).
19. Uuemõisa (Neuhof).
20. Kelba (Kelp).
21. Dholepa (Chrenfeld).
22. Angria (Angern).

IX. **Misfi** (Misfi) **kihelf.** Spetaja: E. Bruhns. (Kirjad lähewad sinna kihelkondas Liwa [Liwa] jaama kaudu, aga Lehete, Ruskalu, Pajaka, Waardi ja Polli Ruunawere [Runafer] jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Lehete (Lehhet).
2. Ruskalu (Ruskal).
3. Laitse (Laitse) ja Sauniku (Saunif).

4. Wana-Riisipere (Alt-Riesen-berg).
5. Uue-Riisipere (Neu-Riesen-berg).
6. Pajaka (Pajak).
7. Munalaistme (Munalas).
8. Nurme (Nurms).
9. Waardi (Schwarzen).
10. Polli (Poll).

X. **Keila** (Regel) **kihelfond.**

Spetaja: M. Fick. (Kirjad lähewad sinna kihelkondas Keila [Regel] raudtee jaama kaudu, aga Tõgiso, Määro, Rahola, Mäsmäe, Kopelmanni, Boora, Wanamõisa, Saue ja Tälgi-mäele Kanamaa [Friedrichshof] jaama, ja Hartu, Kannamõisa, Murastu, Hüüro, Üksnurme, Witipõwla, Habersti ja Nais-jaare Tallinna, ja Wana- ja Uue-Karjaküla, Laulasma ja Klooka Klooka [Eodensee] raudtee jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Tõgiso (Tõggis) ja Määro.
2. Rahola (Rahhola).
3. Wallinguse (Walling).
4. Tuula (Thula).
5. Eihula ehk Kulna (Eihhola).
6. Wana-Karjaküla (Alt-Karjaküll).
7. Knoobuse (Kummu).
8. Hartu (Hart).
9. Kannamõisa (Strandhof).
10. Murastu (Morras).
11. Humala (Hummala).
12. Laulasmaa (Laulasma).
13. Hüüro (Hüer).
14. Dhto (Dhto).
15. Mäsmäe (Eßemäggi).
16. Kopelmanni (Koppelmann).
17. Wanaweske (Alte-Mühle).

18. Klooga (Eodensee).
19. Uue-Karjaküla (Neu-Karjaküll).
20. Käesalo (Käesal).
21. Boora (Forby).
22. Üksnurme (Uernorm).
23. Bääna (Faehna und Tackenpöna).
24. Meremõisa (Merremois).
25. Wanamõisa (Wannamois).
26. Sako (Sack).
27. Saue (Friedrichshof).
28. Jälgimäe (Selgimäggi).
29. Witipööwla ehk Pääwla (Witenpöwel).
30. Habersti (Habers).
31. Toa (Fall).
32. Keila (Kegel).
33. Suuraru (Suurarro).
34. Raisjaar (Rargen).

XI. **Matise** (St. Matthias) kih. Spetaja: praos N. Spindler. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Paldeski** [Baltischport])

laudu, aga Põlkülasje **Klooga** [Eodensee] raudtee jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Amari (Habbinem).
2. Leetši (Leeg).
3. Palaste (Pallast).
4. Põlküla (Põlküll).
5. Klooſtri (Padis-Kloster).
6. Basalemm (Bassalem).

XII. **Risti** (Kreuz) kihelkond. Spetaja: A. Rismuth. (Kirjad lähewad sinna kihel. **Paldeski** [Baltischport] laudu.)

W a l l a d :

1. Risti (Kreuzhof).
2. Kemnastu (Kemnast).
3. Nõwa (Newe).
4. Wihterpalu (Wichterpale).
5. Hatu (Hattoküll).
6. Pakri saared (Groß- u. Klein-Rogoe).

B. Järwa maakond.

I. **Ambla** (Ampel) kihelkond. Spetaja: G. Knüppfer. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Tapa** [Taps] raudtee jaama, aga Jäneda ja Lehtmetša **Aegwiidu** [Charlottenhof] raudtee jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Jäneda (Zendel).
2. Kufewere (Kuckofer).
3. Käravere (Kerrafer).
4. Raka (Rackamois).
5. Priimli (Heidemeh).
6. Noosna (Sonorm).
7. Uudeküla (Udentüll).

8. Kalle (Kalle).
9. Trilli (Lilienbach).
10. Sootma (Sotma).
11. Kuru (Kurro).
12. Koigi (Koik) ja Aro (Arro).
13. Nõmuküla (Nömtüll).
14. Järwajõe (Jermajöggi).
15. Karkuse (Karkus).
16. Tapa (Taps).
17. Moe (Muddis).
18. Lehtje (Lechts).
19. Kurge (Kurtüll).
20. Aro (Arrohof).
21. Pruuna (Tois).
22. Porika (Porrick).
23. Rägawere (Reggaser).

24. Pinnapä (Pinnapäh).
25. Räsna (Rēsna).
26. Kaarli (Carlschof).
27. Tamsalu (Tamsal).
28. Saiakopli (Reuhof).
29. Lehtmetsa (Lechtmets).

II. Madise (St. Matthäi) kihelk.

Spetaja: J. Nerling. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tapa [Taps] raudtee jaama ja Umbla [Ampel] kiriku l.)

W a l l a d :

1. Mhola (Mffel).
2. Albo (Alp).
3. Kaalepi (Kaulep).
4. Kurisoo (Kurišal).
5. Seidla (Seydell).
6. Orgmetsa (Orgmets).
7. Algeri (Alggers).

III. Järwa Jaani (St. Johannis in Terwen) kihelk.

Spetaja: J. v. Gebhardt. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Tapa [Taps] raudtee jaama ja Umbla kiriku, aga Einmanni Tapa l.)

W a l l a d :

1. Halliku (Kaltenbrunn).
2. Kufsemaa (Sürgensberg).
3. Metstagusē (Mehtaken).
4. Einmanni (Korps).
5. Wöhmuta (Wechtmuth).
6. Drina (Orgena).
7. Põhu (Pähho).
8. Naawa (Nawaküll).
9. Kuie (Kuy).
10. Karinu (Kardina).
11. Kuusna (Kuusna).
12. Säliliküla (Selliiküll).
13. Metjamõis (Carlsbrunn).

IV. Koeru (St. Marien-Magdalenen) kihelkond. Spetaja: praos H. Hoffmann. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Koeru [Marien-Magdalenen] jaama laudu, aga Sammasküla ja Raigu Rakwere [Wesenberg] ja Lawere Tapa [Taps] jaama ja Umbla kiriku laudu.)

W a l l a d :

1. Warango (Warrang) ja Sammasküla (Sammasküll).
2. Liigwalla (Lönnwolde).
3. Kruküla (Krooküll).
4. Erwita (Erwit).
5. Norra (Kaltenborn).
6. Udewa (Uddewa).
7. Raigu (Raik).
8. Preeedi (Sit) ja Rāho (Rehho).
9. Kapu (Kappo).
10. Hao (Hacheweid).
11. Wao (Waoiküll).
12. Wäinjärwe (Weinjerwen).
13. Ramma (Ramma).
14. Piibe (Piep).
15. Lawere (Afer).
16. Wāhu (Wähho).
17. Tammiku (Tammik).

V. Peetri (St. Petri) kihelkond.

Spetaja: G. F. Rinne. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda Paide [Weissenstein] laudu.)

W a l l a d :

1. Koordi (Kirrišaar).
2. Põhjakü (Pochjak).
3. Wodja (Wodja).
4. Koigi (Koik).
5. Esna (Driisaar).
6. Kodaseme (Koddasem).
7. Sargwere (Sarkfer).
8. Palo (Pallo).
9. Dõila (Dethel).

10. Prandi (Brandten).
11. Huufsi (Hufas).
12. Päturme (Uffis).
13. Kõisi (Keis).
14. Wäike-Kareda (Essensberg).
15. Silmsi (Silms).
16. Wiisu (Wieso).
17. Müüsleri (Seinigall).
18. Arumõis (Arrohof).

VI. **Paide** (Weissenstein) ja **Anna** (St. Annen) **kibell**. Spetaja: paron Liesenhäusen. (Kirjad lähewad sinna kibellkonda **Paide** laudu.)

W a l l a d :

1. Giewere (Gyefer).
2. Purdi (Noistfer).
3. Pikkaküla (Pittaküll).
4. Mäo (Merhof).
5. Präama (Bremerfeldt).
6. Mündi (Mündenhof).

VII. **Türi** (Turgel) **kibellkond**. Spetaja: A. Kurrikoff. (Kirjad lähewad sinna kibellkonda **Paide** laudu.)

W a l l a d :

1. Kirna (Kirna).
2. Keopalo (Keopal).
3. Wäätja (Wäg).
4. Laupa (Laupa).
5. Türi-Halliku (Allenküll).
6. Lokota (Teehnal).
7. Rõa (Rõal).
8. Dišo (Diso).
9. Kärewere (Kerrefer).
10. Tori (Torri) ja Põhato (Põhhat).
11. Särewere (Serrefer).
12. Mäeküla (Mehheküll).
13. Kolo (Kollo).
14. Piometja (Piomes).
15. Wahastu (Wahhaft).
16. Perisaar (Perrisaar).
17. Warmesaar (Warmesaar).

D. Wiru maakond.

I. **Baiwara** (Baiwara) **kibell**. Abikirik: Peetri. Spetaja: K. Tomberg. (Kirjad lähewad sinna kibellkonda **Mereküla** [Merreküll] raudtee jaama k., aga Suure- ja Peen-Soldina, Soala, Rudruküla ja Samofrasfi **Narwa** laudu, Waasowi ja Wana-Sõtküla **Baiwara** [Baiwara] raudtee jaama k., ja Wasknarwa **Rannapungerja** [Rannapungern] jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Baiwara (Baiwara oder Giewerhof).
2. Waasowi (Wasahof).
3. Mustjõe (Mustajõgi).
4. Ammewere (Amperfer).

5. Suure-Soldina (Groß-Soldina).
6. Peen-Soldina (Klein-Soldina).
7. Soala (Soala).
8. Rudruküla (Rutterküll) ja Samofrasfi (Samofras).
9. Lagena (Lagena).
10. Hermomäe (Herrmansberg).
11. Keepniku (Kepnit).
12. Wana-Sõtküla (Sõtküll).
13. Sama ehk Wasknarwa (Wich-tisby).

II. **Jõhwi** (Gewe) **kibell**. Abikirik: Pühajõgi. Spetaja: E. Christoph. (Kirjad lähewad sinna kibellkonda **Jõhwi**, aga Türsala, Waiwino ja Pätte **Baiwara** [Baiwara] raudtee.)

jaama ja Wäike-Pungerja
Wäike-Pungerja [Klein-Pun-
gern] jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Kurlna (Kurlna).
2. Tõhwi (Tewe).
3. Tammiko (Eichenhain).
4. Kalina (Kallina).
5. Sompä (Sompäh).
6. Tärwe (Triipsal).
7. Kurluse (Kurleru).
8. Udis (Gh).
9. Woka (Chudleigh).
10. Toila (Toila).
11. Türsala (Türsell).
12. Konjo (Kaufter).
13. Pühajõe (Pühajögi).
14. Ondika (Ontika).
15. Kõhtla (Kocht).
16. Greda (Grides).
17. Kiikla (Kikel).
18. Mäetaguse (Mehntack).
19. Waimino (Sophienhof).
20. Peeri (Perifer).
21. Pagari (Paggari).
22. Algina (Algimal) ja Tõetaguse
(Tõetack).
23. Wäike-Pungerja (Klein-Pun-
gern).
24. Illuka (Illuk).
25. Päite (Peuthof).

III. Tisako (Tsal) kihelkond.

Abikirik: Tudulin. S pe-
taja: R. Hippus. (Kirjad
lähewad sinna kihelkonda **Wäike-
Pungerja** [Klein-Pungern]
jaama laudu, aga Kaulse, Tu-
dulinna ja Donurme **Ranna-
pungerja** [Rannapungern] j.
laudu.)

W a l l a d :

1. Tisako (Tsal).
2. Kaulse (Kauks).

3. Tudulinna (Tuddolin).
4. Terewere (Terrefe).
5. Dhaikwere (Dhaifer).
6. Donurme (Donorm).

IV. Lüganeuse (Luggenhusen) kih.

Spetaja: praos R. Bogt.
(Kirjad lähewad sinna kihel-
konda **Püüsi** [Fienhof] raudtee
jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Saka (Sackhof).
2. Ala (Hackhof).
3. Purkse (Alt-Fienhof).
4. Hirnuse (Hirnu).
5. Püüsi (Neu-Fienhof) ja Woore-
pere (Woraper).
6. Urra (Gras).
7. Maidli (Maydel).
8. Nääso (Nando).

V. Rakwere (Wesenberg) kihelk.

Spetaja: praos G. Paucker.
(Kirjad lähewad sinna kihel-
konda **Rakwere** laudu.)

W a l l a d :

1. Mädapää (Mettapäh).
2. Rakwere (Schloß-Wesenberg).
3. Karitsa (Karriz).
4. Piira (Piera).
5. Kõhala (Tolks).
6. Uhtna (Uchten).
7. Kaarli (Alt-Sommerhusen).
8. Artna (Artnal).
9. Sõmero (Neu-Sommerhusen).
10. Kloodi (Peuth).
11. Korjoida (Korjoth).
12. Toomla (Tomel).

VI. Rügula (Mabholm) kihelkond.

Spetaja: L. Hunnius. (Kir-
jad lähewad sinna kihelkonda

Kabala [Kappel] raudtee j. kaudu, aga Malla, Andja ja Kunda **Kafwere** [Wesenberg] kaudu.)

W a l l a d :

1. Unukse (Unnukse).
2. Malla (Malla).
3. Andja (Addinal).
4. Kalwi (Wöddes).
5. Useri (Usserien).
6. Koogu (Kook).
7. Pada (Paddas) ja Satsu (Sago).
8. Samma (Samm).
9. Wasta (Waschel).
10. Ulwi (Uehrten).
11. Wana-Barudi (Alt-Barde).
12. Uue-Barudi (Neu-Barde).
13. Kunda (Kunda).
14. Kabala (Kappel).
15. Gaansalu (Eilienhof od. Halmfall).

VII. Haljala (Haljall) kihelkond.

Ubiikirikud: Eäso, Kasperi wif ja Wainopä. Opetaja: T. Striedler. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Kafwere** kaudu, aga Haasper, Eoolo, Sagadi ja Sauste **Kadrina** [Catharinen] raudtee jaama k.)

W a l l a d :

1. Warangu (Wrangelshof).
2. Haasper (Kattentack).
3. Eoolo (Eoop).
4. Eäso (Eef).
5. Kaawastu (Kawast).
6. Sagadi (Saggad).
7. Wihula (Wiol).
8. Wöle (Wolljell).
9. Sauste (Saus) ja Tammisspää (Tammisspäh).
10. Metfik (Mehikus).

11. Idawere (Itter).
12. Tatruse (Tatters).
13. Wanamöisa (Altenhof).
14. Karola (Karrohl).
15. Annikwere (Annikfer).
16. Weltsi (Welsh).
17. Selja (Selgs).
18. Kandla (Randell).

VIII. Kadrina (St. Catharinen)

kihelf. Opetaja: F. Dreuer. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Kadrina** [Catharinen] raudtee jaama kaudu, aga Imastu, Saksi, Jöepere ja Wasiwere **Tapa** [Taps] raudtee jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Kolo (Heinrichshof).
2. Imastu (Mönnikorf).
3. Polli (Surrijaar).
4. Udrifu (Uddrich).
5. Neeroti (Burhörden).
6. Jöetagus (Jöhtack).
7. Wodowere (Woddofer).
8. Wando (Wando).
9. Pala (Pallal).
10. Woonja (Fonal).
11. Kihlewere (Kichlefer).
12. Eisjala (Eisjala).
13. Undla (Undel).
14. Saksi (Saximois).
15. Jöepere (Jömpfer).
16. Wasiwere (Wassifer).
17. Hulja (Huljall).
18. Hõbeda (Höbbet).
19. Arbamere (Arbafer).
20. Wattu (Wattfüll).
21. Tõdwa Rõnnu (Rõndes).
22. Palmse (Palms).

IX. Jaakobi (St. Jakob) kihelf.

Opetaja: H. Hoffmann. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda

Rakwere, aga Pölula Kabala
[Kappel] raudtee jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Pölula (Pöll).
2. Baeküla (Bachfüll).
3. Kütli (Berefüll).
4. Mereküla (Kurküll).
5. Kubna (Kupnal).
6. Koela (Ruil) ja Koosendaali
(Rosenthal).
7. Inju ehk Inno (Snnis).
8. Kulina (Kullina).
9. Winni (Finn).
10. Woore (Forell).
11. Rägawere (Raggaser).
12. Mõdriku (Mödders).
13. Tudo (Tuddo) ja Uru (Urohof).

X. Wäike-Maarja (Klein-Ma-
rien) kihelkond. Spetaja:
Frankhaenel. (Kirjad lähewad
sinna kihelkonda Pantiwere
[Pantifer] jaama kaudu, aga
Wäike-Maarja kiriku juurde,
Porkuni, Wao, Kilsu ja Worsti,
Raeküla, Kärso ja Antu Rak-
were kaudu.)

W a l l a d :

1. Porkuni (Schloß-Porkholm).
2. Põdrangu (Pöddrang).
3. Wao (Wack).
4. Kilsu (Kil) ja Worsti (Stern-
hof).
5. Raeküla (Raiküll).
6. Triigi (Ottenküll).

7. Arasli (Urraska).
8. Kaarma (Kaarmann).
9. Kärso (Kersell).
10. Pandiwere (Pantifer).
11. Antu (Engdes).
12. Uniküla (Unniküll).
13. Koono (Kono).
14. Arina (Errinal).
15. Nõmme (Nõmme).

XI. Simuna (St. Simonis) kih.
Spetaja: E. Pauker. (Kir-
jad lähewad sinna kihelkonda
Rakwere kaudu.)

W a l l a d :

1. Boiwere (Boibiser).
2. Awanduse (Awwandus).
3. Rahkla (Rachküll).
4. Pudiwere (Poidiser).
5. Moora (Mohrenhof).
6. Lausa (Laus).
7. Muuga (Münkenhof).
8. Paaswere (Paßfer).
9. Määri (Meiris).
10. Salla (Sall).
11. Koila (Koil).
12. Mõisamäe (Moisama).
13. Tammitu (Tammit).
14. Wenewere (Wennefer).
15. Luusiku (Lusik).
16. Laekwere (Ladigser).
17. Roho (Rocht).
18. Laasmurme (Lassinurm).
19. Käro (Kerre).
20. Emumäe (Emmomägi).
21. Seli (Selli).

E. Lääne maakond.

I. Merjamaa (Merjama) kihelk.
Spetaja: K. Pezold. (Kir-
jad lähewad sinna kihelkonda
Sõtte [Söttküll] jaama kaudu,
aga Limandu ja Kõrwetaguse
Ruunawere [Runaser] j. l.)

W a l l a d :

1. Wana-Rasti (Alt-Rasty).
2. Uue-Rasti (Neu-Rasty).
3. Waimõis (Waddemois).
4. Mõisamaa (Moisama).
5. Orgita (Rosenthal).

6. Päädewa (Pedula).
7. Merjamaa (Merjama).
8. Walgu (Walck).
9. Nimre (Heimar).
10. Nurtu (Nurms).
11. Paeküla (Paenküll).
12. Limandu (Limmat).
13. Kõrmetaguse (Körwentack).
14. Sõtte (Söttküll).
15. Männiku (Tannenhof).
16. Kuuda (Kuda).
17. Tallista (Tallista).

II. Kullamaa (Goldenbeck) kihelk.
 Abikirik: Piirsalu (Piersal).
 Spetaja: P. Eberhard. (Kir-
 jad lähewad sinna kihelkonda
Sõtte [Söttküll] jaama kaudu,
 aga Kullamaa kiriku juurde,
 Suure- ja Wäike-Kullamaale,
 Waidna, Suure-Kalju, Leila,
 Kesenurme, Liiwi, Pääri, Turpla,
 Sõgiso, Dhtla ja Soosalu
Turpla [Turpel] jaama kaudu,
 ja Kuie ja Piisalu **Nisti**
 [Nisti] jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Kolowere (Schloß-Lohde).
2. Suure-Kullamaa (Groß-Gol-
denbeck).
3. Wäike-Kullamaa (Klein-Gol-
denbeck).
4. Waidna (Waidna).
5. Maidle (Dackumbeck) ja Pajo
(Neuenhof).
6. Suure-Kalju (Groß-Kaljo).
7. Leila (Leih).
8. Kuie (Kuijõggi).
9. Piirsalu (Piersal).
10. Käända (Kända) ja Kesenurme
(Kassenorm).
11. Leewri (Lewer).
12. Rohatu (Rohhat).
13. Sooniste (Soinis).

14. Kütke (Küttke).
15. Liiwi (Alt- und Neu-Parmel).
16. Pääri (Kattentack).
17. Turpla (Turpel).
18. Sõgiso (Sõggis).
19. Sipa (Sipp).
20. Lolli (Pärjenthal).
21. Murastu (Fersenau).
22. Tiinuse (Steinhufen).
23. Luiste (Luist).
24. Dhtla (Dhtel).
25. Loodna (Pall) ja Kääsalu
(Käsal).
26. Uue-Salo (Neu-Hall).
27. Kuuda (Kuda).
28. Soosalu (Sosal).

III. Wigala (Fickel) kihelkond.
 Spetaja: praos K. Harten.
 (Kirjad lähewad sinna kihel-
 konda **Jädiwere** [Jeddefer] j.
 kaudu, aga Wigala, Konowere
 ja Nõlmaale **Sõtte** [Söttküll]
 jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Wigala (Schloß-Fickel) ja Kiwi-
Wigala (Stein-Fickel).
2. Konowere (Konnofer).
3. Päärdu (Kosch).
4. Welisse (Fels).
5. Jädiwere (Jeddefer).
6. Nõlwa (Nelwa).

IV. Mikhli (St. Michaelis) kih.
 Spetaja: W. Schmidt. (Kir-
 jad lähewad sinna kihelkonda
Lihula [Leal] kaudu.)

W a l l a d :

1. Reblaste (Reblas).
2. Beltsa (Wels).
3. Aru (Arrohof).
4. Diderma (Didenorm).
5. Karinõmme (Karrinõmm).

V. **Hanila** (Hanehl) **kibelfond.**

Abikirik: Warbla (Werpel).
 Spetaja: praos E. Rinne.
 (Kirjad lähewad sinna kibelfond
Lihula [Leal] laudu, aga Uue- ja Wana-Warbla, Sauleppa ja Waisti Pärnu [Pernau] laudu, Wana- ja Uue-Wirtsu Wirtsu [Werder] jaama ja Paaderma ja Mõtsu Raja [Raja] jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Woosu (Wosel).
2. Mõisaküla (Moiseküll).
3. Uue-Warbla (Neu-Werpel).
4. Wana-Warbla (Alt-Werpel).
5. Saulepa (Saulep).
6. Waisti (Waist).
7. Masjo (Masjan).
8. Wana-Wirtsu (Alt-Werder).
9. Uue-Wirtsu (Neu-Werder).
10. Paaderma (Padenorm).
11. Illuste (Illust).
12. Paatsalu (Paßal).
13. Mõtsu (Meßebœ).

VI. **Karuse** (Karusen) **kibelfond.**

Spetaja: A. Hörshelmann.
 (Kirjad lähewad sinna kibelfond
Lihula [Leal] laudu, aga Piwarootsi Wirtsu [Werder] laudu.)

W a l l a d :

1. Matsalo (Maßal).
2. Saastna (Sastama).
3. Tuudi (Tuttomäggi).
4. Watla (Wattel).
5. Kiska (Kiska).
6. Piwarootsi (Piwaros).
7. Nihat (Nehhat).

VII. **Lihula** (Leal) **kibelfond.**

Abikirik: Kirbla (Kirrefer).

Spetaja: B. Spindler. (Kirjad lähewad sinna kibelfonda
Lihula [Leal] laudu.)

W a l l a d :

1. Lihula (Schloß-Leal).
2. Sipa (Sippa).
3. Penija (Pennijöggi).
4. Kesküla (Kesküll).
5. Kasari (Kasargen).
6. Loostre (Klosterhof).
7. Wõhma-Wanamõis (Wannamõis).
8. Laikna (Lautel).
9. Seira (Seyer).

VIII. **Martna** (St. Martens)

kibelf. Spetaja: S. Hörshelmann. (Kirjad lähewad sinna kibelfonda
Haapsalu [Hapsal] laudu, aga Suure- ja Wäike-Niude, Laiküla ja Patsu Turpla [Turpel] jaama laudu.)

W a l l a d :

1. Sõesa (Sesse).
2. Haapsu (Haps).
3. Puffe (Puttas).
4. Wäike-Lähtu (Klein-Echtigall).
5. Ennikwere (Sternberg).
6. Rannu (Bogelsang).
7. Suur-Niude (Groß-Nuhde).
8. Wäike-Niude (Klein-Nuhde), Kurewere (Kurrefer) ja Libumäe (Libbomägi).
9. Keskwere (Keskfer).
10. Suure-Lähtu (Groß-Echtigall).
11. Niinja (Niens).
12. Ahmja (Achms).
13. Laiküla (Laiküll).
14. Patsu (Paß).

IX. **Nidala** (Nöthel) **kibelfond.**

Spetaja: E. Hörshelmann.

(Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Saapsalu** [Hapsal] k.)

W a l l a d :

1. Ülewelt-Rebla (Kebbelhof).
2. Laukute (Laukuta).
3. Ujoküla (Uffoküll).
4. Lindi eht Ungri (Linden).
5. Alt-Rebla (Kebbelhof).
6. Mäemõisa (Berghof).
7. Parila (Pargel).
8. Wõmmu (Wenden).
9. Kilti (Weizenfeld).
10. Wilkilai (Wilkilby).
11. Sinalepa (Sinnalepp).
12. Kiwidepää (Kiwidepäh) ja külad: Tauska (Danzig) ja Ahila (Ahil).

X. Saapsalu (Hapsal) kihelkond. Spetaja: E. Rööder. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Saapsalu** kaudu).

W a l l a d :

Uuemõisa (Neuhof) ja Dsmusjaar (Densholm, Insel).

XI. Rigula (Pönal oder St. Nikolai) kihelkond. Spetaja: K. Michelson. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Saapsalu** [Hapsal] kaudu, aga Widoru, Polowere ja Ortse Risti [Risti] jaama kaudu.)

W a l l a d :

1. Kirimäe (Kirrimäggi).
2. Niibi (Nyby).
3. Salaja (Sallajöggi).
4. Kerbla (Kerbel).
5. Tagapere (Tackfer).
6. Mäagu (Hohenheim).
7. Widoru (Widdrud).
8. Palewere (Pallifer) ja Ortse (Orts).

9. Hardu (Harbo).
10. Taibla (Taibel).
11. Uegla (Undenküll).
12. Keedik (Kedik).
13. Noosna (Rosenhof).
14. Seljaküla (Sellenküll) ja Saunja (Saunja).
15. Drumõisa (Drenhof).
16. Konwere (Konfer).

XII. Noarootsi (Nukö oder St. Catharinen) kihelk. Abikirikud: Sutlepi, Nooslepi ja Dobisholmi. Spetaja: praos W. Girgenjohn. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Saapsalu** kaudu.)

W a l l a d :

1. Paslepa (Paschlepp).
2. Saaremõisa (Lückholm).
3. Tahko (Schottanes).
4. Böhla (Bisholm).
5. Pirksti (Birkas).
6. Rikoldi (Ridholts).
7. Nõmtüla (Nömtüll).
8. Sutlepi (Sutlepp).
9. Auglepe (Dirslet).

XIII. Wormsi (Worms oder St. Olai) kihelkond. Spetaja: A. Nordgreen. (Kirjad lähewad sinna kihelkonda **Saapsalu** kaudu.)

W a l l a d :

1. Suuremõisa (Magnushof).
2. Karjamõisa (Söderby).

XIV. Pühalepa (Pühhalep) kih. Abikirikud: Rädla, Saaremõisa ja Paloküla. Spetaja: A. v. Sengbusch. (Kirjad

lähewad sinna kihelkonda **Saap-**
salu kaudu).

W a l l a d :

1. Saaremõisa (Kassar).
2. Suuremõisa (Großenhof).
3. Soonlepa (Soonlep).
4. Wiliwalla (Williwalla) ja Looja (Loja).
5. Partsi (Pardas).
6. Kärbla (Kertel).

XV. Keina (Keinis oder St. Mar-
tin) **kihelfond.** Abikirik:
Seeru. Spetaja: Luther.
(Kirjad lähewad sinna kihel-
konda **Saap**salu kaudu.)

W a l l a d :

1. Nädma (Nhdma).
2. Drjaku (Drjak).
3. Waemla (Waimel).

XVI. Emaste (Emmast) **kihelf.**
Abikirik: Manspää. Spe-
taja: — — (Kirjad lähe-
wad sinna kihelkonda **Saap**salu
kaudu.)

W a l l a d :

1. Emaste (Emmast).
2. Putkaste (Putkas).

XVII. Roigi (Roiks) **kihelfond.**
Abikirik: Rõpu. Spetaja:
— — Kirjad lähewad sinna
kihelkonda **Saap**salu ja **Kärbla**
[Kertel] wabriku kaudu.)

W a l l a d :

1. Kõrgesaare (Höhenholm).
2. Lauka (Laud).

Wene riigi ülem walitsus.

Riiksrat ehk riigi nõuandja jelts. Präident: suurwürlst Kon-
stantin Nikolajewitsh; abiline: würlst Gagarin.

Ministrite komite. Präident: jalawäe kindral Paamel Sznatjew.

Keiserliku majatalituse ministeerium. Minister: kindral-
adjutant ja jalawäe kindral grahw Aleksander Adlerberg. (Tema wõtab
palwid wastu igal argipäemal kellu 12.)

Wäliste asjade ministeerium. Minister: würlst Aleksander
Gortshakow. Abiline: Giers. (Wõtawad palwid wastu iga päew homiku
kellu 10 kunni kellu 1 p. l.)

Soja=ministeerium. Minister: kindral=adjutant ja jalawäe
kindral Dmitri Miljutin. (Wõtab soja=ministeeriumi kantseleis palwid
wastu iga esmaspäew homiku kellu 10 kunni kellu 12.)

Mere=ministeerium. Kindral=admiral: suurwürlst Konstantin
Nikolajewitsh. Ministeeriumi präident: kindral=adjutant ja wiitse=admiral
Stanislaus Lesjowsky. (Wõtawad palwid wastu iga päew homiku kellu
11 kunni kellu 3 p. l.)

Teede ja awalikkude ehituste ministeerium. Minister: kindraladjutant ja witsse-admiral Possiet. Abiline: Selisfontow. (Wõtawad palwid wastu iga kesiäädal ja laupäew homiku kellu 10 kunni kellu 11.)

Koolide ministeerium. Minister: grahw Dmitri Tolstoi. Abiline: würst Schirinski-Schihmatow. (Wõtawad palwid wastu iga laupäew homiku kellu 11.)

Sisemiste asjade ministeerium. Minister: kindraladjutant Aleksander Timashev. Abilised: senator würst Aleksei Lobanow-Rostowski ja Boris Duhow. (Wõtawad palwid wastu iga teisipäew ja reede homiku kellu 11 kunni kellu 5 p. l.)

Raha-ministeerium. Minister: riigi-sikretär Mihael Reutern. Abiline: Shamshin. (Wõtawad palwid wastu iga teisipäew kellu 11.)

Domeen-ministeerium. Minister: riigi-sikretär Walujew. Abiline: würst Lieven. (Wõtawad palwid wastu iga neljapäew ja laupäew kellu 11 kunni 12 l.)

Kohtu-ministeerium. Minister: riigi-sikretär grahw Konstantin Pahlen. Abiline: senator Frisch. (Wõtawad palwid wastu iga teisipäew ja laupäew kellu 12 kunni 2 p. l.)

Soome maa minister: paron Stjernwall-Wallén. Abiline: Palmroth.

Senati-kohus. Prääsident: senator Grigori Mitusow. (Wõtawad palwid wastu iga päew kellu 12 kunni kellu 3 p. l.) Ülem prokuröör: Aleksander Bolowzow. Abiline: Aleksander Grenzin. (Wõtawad palwid wastu iga päew kellu 12 kunni kellu 3 p. l.)

Piiri maa kõige kõrgemad kohtud.

Piiri maa kubeneri herra: kammerherra baron Aleksander Üksküll von Gildenbandt.

Ammetnikud iseäraliste tallituste tarwis: E. v. Reichard, B. v. Krumm, W. Piotrowsky. — Kanitselei direktor: E. v. Gypdorff-Kupffer. Tema abilised: G. Jacoby, W. v. Schwech, A. Pohrt.

Piiri maa kubermangu walitsus.

Kubeneri herra baron Aleksander Üksküll v. Gildenbandt. Witsse-kubeneri herra baron v. Krüdener. Wanem walitsuse nõumees M. v. Zwingmann. Walitsuse nõumehehed: v. Haken ja Galmesier. Wanemad tallitajad: W. Amende, E. Henning, nooremad: R. Schroeder, v. Ulrich, E. Herrmann, Seuberlich. Abilised: Raehbrandt, R. Samastejew, H. Rascha, E. Ellgreen, E. Ryber, Richter, A. Lopazinski. Rehmingi-ammetnik F. v. Konstantinowitsch. Sikretär R. Jastrczembsky. Kubermangu-zeitungi redaktor A. Klingenberg.

Kameraalhowi kohus.

Präsident baron Campenhausen. Rewisioni jauskonna wanem G. v. Tallberg. Rentei jauskonna wanem J. Porthann. Wanem ammetitallitaja J. Kolossoff. Wanem ammetnik iseäraliste tallituste tarwis L. Hellmann. Kauba-tallituste tarwis iseäraline ammetnik Nagh. Nooremad ammetnikud iseäraliste tallituste tarwis: A. Wortmann, A. Wichert. Ammetitallitaja A. Mende. Kirjafogu hoidja: v. Schlüter.

Balti Domeenkohus.

Präsident R. v. Stange. Ammetnikud iseäraliste tallituste tarwis: A. v. Monkwicz, Boris v. Schulz, baron G. v. Düsterloh. Metsa-kohtu jauskond: Ülem metsaherra G. v. Fromm. Metsa rewidentid: Swan de la Croix, G. v. Jensen ja v. Schäfer. Ammetitallitaja G. Bollheim. Ökonomia jauskond: Jauskonna wanem Theodor von Potjagin. Sekretär H. Dhrif, abiline J. Grundmann.

Hoowkohus.

Präsident Arthur v. Sievers. Abiline G. v. Schulz. Landraatid: Friedr. baron v. Wolff, A. v. Richter. Abilised: Herman baron Wrangel-Mensenkampff ja Georg v. Stryk. Nõumees Carl Ferd. v. Gräf. Assessorid: Th. v. Helmersen, M. v. Dettingen. Sekretär J. Sticinsky, tema abiline: W. v. Särmersted. Kirjatoimetaja Wieprecht.

Hoowkohtu talurahwa õiguse tallitaja selts.

Präsident Arthur v. Sievers. Liikmed: G. v. Schulz, baron Wolff Rahnmoisast, A. v. Richter Saarjärwest, H. baron Wrangel, G. v. Stryk Wana-Wõidumaast, M. von Dettingen. Sekretär von Vorkampff-Laue.

Kommission Liwi maa talunikude asjade tallituseks: Präsident Kubneri herra. Liikmed: paigaline landraat, üks saadik Balti domeenkohtu poolest; mõisnikude saadikud: landraat A. v. Richter, landmarshall v. Bock Loodimõisast, linnade saadik raeherra August Bertholz. Sekretär M. v. Dettingen.

Liwi maa talurahwa rentpanga ülemwalitsus: Präfident Landraat baron F. Wolff. Rentmeister ja fikretär Arthur v. Villebois, kirjatoimetaja H. Schilling.

Liwi maa ewangeeliusu konsistorium.

Präsident Landraat R. baron Wolff Lubaanist. Abiline: kindral-supertent Dr. A. Christiani. Ilmlikud assessorid: Maksim. v. Dettingen, Arthur v. Villebois. Waimulikud assessorid: Ülemõpetaja Dr. Bertholz, ülemõpetaja Pärnus H. Virgensohn, Sekretär Ed. v. Stahl.

Eiwi maa praosjed: 1) Riia jauskonnas: Schilling, õpetaja (Neuermühlen). 2) Wolmari jauskonnas: Aleksander Gustav Jungmeister, Sallagi õpetaja. 3) Wõnnu jauskonnas: Kählbrand, Wastfe-Peebalga õpetaja. 4) Walga jauskonnas: Gustav Kupffer, Walga õpetaja. 5) Wõru jauskonnas: E. Hasjelblatt, Kambja õpetaja. 6) Tartu jauskonnas: Woldemar Mikwiz, Maarja-Magdaleena õpetaja. 7) Willandi jauskonnas: Krüger. 8) Pärnu jauskonnas: õpetaja Kählbrandt.

Eiwi maa ülem maakonna koolikohus. Eiikmed: Tartu-Wõru jauskonnas: ülem kiriku-wõõrmündri herra landraat baron Ungern-Sternberg Graftwereft; Riia-Wolmri jauskonnas: landraat H. v. Kahlen Grashumõisast (Geistershof); Wõnnu-Walga jauskonnas: baron Wolff Kalnamõisast; Pärnu-Willandi jauskonnas: G. v. Stryk Wana-Wõidu-maast, kindral-superdient Dr. A. Christiani; nõumees õpetaja Guleke; fikretär E. v. Stahl.

Balti kubermangu linnafoolide walitsus.

Kurator: Esaburow. Kuratori abiline: Aleksander Szwarnowitsch Zesfel.

Landraati kollegium.

Landraatid: Paul baron Ungern-Sternberg Graftwereft; von Mensenkampff Tarwastust; F. baron Wolff Kalnamõisast; von Hagemeister Wanast Drustumõisast (Alt-Drostenhof); Arthur von Richter Saarjärwest; Heinrich v. Kahlen Grashumõisast (Geistershof); baron Richard Wolff Lubaanist; H. baron Wrangell Turnawesemõisast (Turneshof); E. de la Trobe Painastest; H. Stael-Holstein Talimõisast; E. v. Dettingen; G. v. Stryk. — Landmarshall: Kammerherr v. Beck Loodinõisast. Maakonna jaadikud: Tartu-Wõru jauskonnas: A. von Brasch Keerimõisast, A. v. Nollen Matskiwist; R. Stael-Holstein Antsust; Pärnu-Willandi jauskonnas: Grahw Keiserling Kerkust, v. Bock Raubist, von Samson Kuristast. Kassameistrid: E. von Anrep Rõngust, v. Stryk Araft.

Eiwi maa mõisnikude laenukassa.

Ülemwalitsus: Direktor: H. v. Hagemeister Wanast Drustumõisast (Alt-Drostenhof). Nõuandjad: E. v. Brümmer Pastemõisast (Clauenstein), E. baron Wolff Bormannast (Treppenhof). Ülem fikretär: baron G. v. Tiefenhausen.

Cesti maa kõige kõrgemad kohtud.

Cesti maa kuberneri herra: **Poliwanow.**

Ammetnikud iseäraliste tallituste tarwis: Ferdinand baron Stackelberg, Aleksei v. Knorring, Georg von Ramm, grahw F. Manteuffel. Kantselei=direktor: S. Hielisch. Tema abilised: C. Freiberg, v. Gradenky, C. Budrewitsch, R. Michler, Zellinsky.

Cesti maa kubermangu walitsus.

Präsident kuberneri herra. Witsse-kuberneri herra Manjos. Wanem walitsuse nõumees C. v. Nottbeck. Walitsuse nõumehed Dunzow ja Albertini. Ülem sekretär Eugen von Nottbeck. Kubermangu=zeitungi redaktor A. Nennhausen, tema abiline W. Scholvin.

Kameraalhowi kohus.

Präsident Staatsraat S. Zwett. Ammetnikud iseäraliste tallituste tarwis: W. Heydenreich, G. baron Schilling, J. Spreckelsen. Rewisioni jauskonna wanem Carl Gryureich. Kirjatwimetaja F. Feldt. Rentei jauskonna wanem J. Spreckelsen. Kantselei=direktor R. v. Sengbusch. Tallitaja A. Einwald.

Ülem landrihti kohus.

Präsident lantraat v. Fock. Liikmed: kõi landraatid. Ülem sekretär C. Koch. Renteiwanem J. v. Gernet.

Mannrihti kohtud.

1) Harju maakonnas: Präsident von Samson Tuulast. Asjessorid: grahw Tiefenhausen Dholotsust, v. Brewern Kuusikust. Sekretär grahw P. H. Igelström.

2) Wiru ja Järwa maakonnas: Präsident grahw Rehinder Udrikust. Asjessorid: baron Brede Predist, Ferdinand v. Harpe. Sekretär v. Berends.

3) Lääne maakonnas: Präsident baron Üksküll Sädewereft. Asjessorid: R. v. Bremen Kuelt, baron Buddberg Wanamõisast. Sekretär kandidaat G. Zoega v. Manteuffel.

Landrihti kohus.

Präsident mõisnikude wanem. Liikmed: kõige kolme mannrihti kohtu liikmed ja neli haakrihti kohtuherrat. Sekretär Nikolai v. Ramm, tema abiline grahw J. H. Igelström.

Kreiskohtud.

1) Harju-Särwa maakonnas: Präsident Magnus baron Vietinghoff Seidlafst. Assessorid: baron Mendendorff Keilafst, A. v. Jock Tapafst ja kaks talu kohtumeest. Sikretär R. v. Antropoff.

2) Viru maakonnas: Präsident Georg baron Stadelberg Baekilafst. Assessorid: baron Schilling Warubist, baron Vietinghoff Eömerust ja kaks talu kohtumeest. Sikretär G. v. Rosenbach Karitafst.

3) Lääne maakonnas: Präsident G. D. v. Kennenkampff Eastamafst. Assessorid: v. Baggehuffwudt Masfust, D. baron Stadelberg ja kaks talu kohtumeest.

Kihelkonna kohtud.

Harju maakonnas: Kuusalu kihelkonnas v. Tritthoff Riiumõisafst. — Jõeletme kihell. baron Maydell Wiimsest. — Harju-Taani kihell. baron Stadelberg Kivilooft. — Jüri kihell. Schmeling Kurnafst. — Suuru kihell. v. Barlöwen. — Kose kihell. G. von Wetterstrand Djajumst. — Rapla kihell. baron v. Maydell Maldumõisafst. — Hageri kihell. Glanström Kurnafst. — Nissi kihell. Dr. Karl v. Huet Muna-laskmest. — Keila kihell. v. Glehn Sälginäest. — Madije ja Riisti kihell. Bonstedt Waffalemafst.

Viru maakonnas: Jõhvi kihelkonnas v. Renteln Soompääst. — Waiwara kihell. J. Segebarth Ammarest. — Lüganeuse kihell. Hempel Arrafst. — Rägala kihell. v. Dehn Podofst. — Rakvere kihell. G. von Neff. — Haljala kihell. baron Ütsküll-Gülbenbandt Metsfikust. — Kadrina kihell. baron Stadelberg Kihlewereft. — Jakobi kihell. v. Krause Põlulafst. — Wäike-Maarja kihell. v. Neuendal Nõmmest. — Simuna kihell. G. v. Baggehuffwudt Woimarest.

Särwa maakonnas: Ambla kihelkonnas: baron Huene Lihtfist. — Särwa-Taani kihell. baron Schilling Kuffemafst. — Madije kihell. Steinberg Kaalepist. — Koeru kihell. v. Harpe Nawarest. — Peetri ja Anna kihell. von Brevern Koordist. — Türi ja Paide kihell. baron Stadelberg Rõafst.

Lääne maakonnas: Märjamaa kihell. Ed. Kumm Alimrest. — Vigala kihell. baron Maydell Beliksest. — Kullamaa kihell. v. Rosenthal. — Miehli, Lihula ja Kirevere kihell. v. Bodisko Rafarist. — Martna kihell. baron Huene. — Ridala ja Haapsalu kihell. v. Gernet Seljakulafst. — Karuse, Hanila ja Warbla kihell. R. v. Kose Lihulafst. — Noarootsi ja Wormse kihell. baron Rosen Saaremõisafst. — Pühalepa, Keina Emastu ja Noigi kihell. baron Stadelberg.

Kommissjon Cesti maa talurahwa asjade tallituseks.

Präsident kubernereri herra. Liikmed: Mõisnikude wanem walitsuse nõuumees v. Rottbeck, baron Brangell Tobifest, v. Brevern Maardomõisafst. — Üsemikud v. Ramm Kloostrimõisafst, baron Rosen Kostiwereft. Sikretär Aug. v. Gernet.

Saakrihti kohtu liikmed.

Harju maakonnas: grahw Reh binder Rummust, v. Straelhorn
Saeest, baron Maydell Maidlast.

Wiru maakonnas: baron Klot v. Sürgensburg Rakwerest,
v. Harpe Sallast.

Järwa maakonnas: P. v. Bentendorff Jänedast, baron Schil-
ling Müsslerist.

Lääne maakonnas: baron Maydell Rannamõisast, v. Grüne-
waldt Lihulast, v. Kursell Sinalepast.

Hiiumaal: baron Ungern-Sternberg Kertlast.

Alutaguse jauskonnas: v. Schwebbs Tõhwist.

Waiwara kihelkonnas: P. v. Grünewaldt Narwast.

Kreis-, tee- ja silla-kommissionid.

Harju maakonnas: Präsident v. Zur-Mühlen Abajast. Liikmed:
grahw Stenbock Kolga-Kõnnust, baron Stadelberg Riisivereest.

Wiru maakonnas: Präsident baron Dellingshausen Guljast.
Liikmed: baron Girard Tõhwist, baron Üksküll Metsikust, v. Baggo-
huffwudt Moisamaalt.

Järwa maakonnas: Präsident baron Maydell Kurust. Liik-
med: baron Schilling Drinast, v. Helffreich Piometast.

Lääne maakonnas: Präsident baron Fersen Loostrest. Liikmed:
baron Stadelberg Luistist, v. Nennenkampff Saastnast, v. Schulmann
Ueglast.

Kubermangu aktsiraha kohus.

Direktor Dr. Carl v. Bistinghausen. Wanem rewident Georg
v. Handwig. Noorem rewident Jürgen Siemsen. Sikretär Georg
v. Niesemann.

I. jauskond Rakweres. Jauskonna-inspektor Reinhold v.
Rehekampff. Abilisjed: Paul Rosenberg Narwas, Nikolai von Nahr
Tõhwis, v. Baggo Kalwis, R. v. Staal Rakweres, v. Samson Rak-
weres, Arwid baron Rosen Rakweres, Hermann v. Kugelgen Triigis.
Sikretär Ferdinand Steinberg.

II. jauskond Tallinnas. Jauskonna-inspektor Wilhelm baron
Steinheil. Kirjatoimetaja Wickwig. Abilisjed: R. v. Kopebue Triigi-
mõisast, baron Butshöwden Tallinnas, baron Stadelberg Tallinnas, G.
baron Pilar v. Pilchau Wardis. Hermann v. Schilling Tallinnas,
Konstantin baron Pilar v. Pilchau Tallinnas, Aleksander Rosenbaum
Tallinnas, G. baron Fersen Tammitus. Sikretär Ludwig Futterlieb.

III. jauskond Haapsalus. Jauskonna-inspektor Aleksander v.
Mohrenschöld. Abilisjed: Hesse Haapsalus, R. baron Rosen, G. v. Haets
Drjakus. Sikretär G. v. Middendorff.

IV. jauskond Paides. Jauskonna-inspektor D. v. Gernet. Abilised: Aleksander baron Salza Paides. T. v. Dehn Mäekülas. Sikretär Joh. Strandmann.

V. jauskond Kuresaare. Jauskonna-inspektor baron Nollen. Abiline baron Buksböwden. Sikretär Grohmann.

Landraati kollegium.

Mõisnikude wanem: grahw Reh binder. Landraatid: Ed. v. Jock Sagadist; D. v. Eilienfeldt Sahast; Aleksander v. Grünwaldt Drisaarest; Ferdinand v. Samson-Himmelfstern Wallingusest; Hannibal v. Wartmann Haasikust; A. v. Zur-Mühlen Piirjalust; Otto baron Budberg Rannamõisast; v. Baranoff Penningist; v. Baer Kihlewereest; grahw Keiserling Raikülalt; v. Löwis of Menar Sakast. — Maakonna jaadikud: Harju maal: baron Brangell Tohisest; v. Zur-Mühlen Abjast; v. Eilienfeldt Reh tnast. Wiru maal: baron Dellingshausen Guljast; grahw Reh binder Udrakust; baron Brangel Roelast. Järwa maal: v. Eilienfeldt Abost; v. Zur-Mühlen Wahastust; baron Maydell Kurust. Lääne maal: baron Maydell Kirimäest; v. Gernet Waemlast; baron Fersen Loofstrest.

Gesti maa mõisnikude laenukassa.

Ülem walitsus: Präfident mõisnikude wanem. Liikmed: baron Rosen Ruskjalust, baron Dellingshausen Guljast, baron Maydell Kurust ja landraat v. Zur-Mühlen Piirjalust. Sikretär baron Rosen. Rewident v. Krusenstiern.

Gesti maa ewangeeliusu konsistorium.

Präfident landraat Otto v. Eilienfeldt Sahast. Abiline: kindral-superintendent Woldemar Schulz. Smlitud assessorid: G. v. Zur-Mühlen, A. v. Berends. Waimultud assessorid: Paul Eberhard, Kullamaa õpetaja, praos Nikolai Spindler, Madise õpetaja. Sikretär Rud. Hirschelmann.

Gesti maa praosjed: 1) Dhtu-Harju jauskonnas Nikolai Spindler, Madise õpetaja. 2) Hommiku-Harju jausk. Wold. Kennmann, Kuusalu õpetaja. 3) Wiru jausk. Georg Paucker, Raikwere õpetaja. 4) Alutaguse jausk. Carl Fridemann Bogt, Lüganuse õpetaja. 5) Järwa jausk. Heinrich Ferd. Hoffmann, Roeru õpetaja. 6) Maa-Lääne jausk. Carl Eduard Harten, Wigala õpetaja. 7) Ranna-Lääne jausk. Leopold Rinne, Hannila õpetaja. 8) Saare-Lääne jausk. Wilh. Girgenjón, Noarootsi õpetaja.

Cesti maa ülem kirikuwöormündri ammet.

1) Harju maal: Ülem kirikuwöormündri herra landraat von Baranoff Penningist. Abilised: baron Fersen Tammikust ja wanem maakonna praos. Sikretär v. Gernet.

2) Wiru maal: Ülem kirikuwöormündri herra landraat v. Baer Kihlewereft. Abilised: v. Dehn Weltfist ja wanem maakonna praos. Sikretär grahw Igelfström.

3) Järwa maal: Ülem kirikuwöormündri herra landraat baron Budberg. Abilised: v. Baranoff Hallikust ja wanem maakonna praos. Sikretär grahw Igelfström.

4) Lääne maal: Ülem kirikuwöormündri herra v. Wartmann Haafikust. Abilised: baron R. Maydell Kirimäelt ja wanem maakonna praos. Sikretär v. Gernet.

Cesti maa wastastiku tulekahju finnitamise-selts.

Direktorid: Landraat J. v. Samson, G. baron Brangell, J. v. Zur-Mühlen Wahast. Muud liikmed: v. Brevern, grahw Stadelberg, v. Grünewaldt, v. Zur-Mühlen Piirsalust. Sikretär J. v. Gernet, kirjatoimetaja A. Einwald.

Cesti maa kihelkonna-arstid.

A. Kupfer, Amblas. D. Hoffmann, Simonas. L. Smirnow, Sõhwis. D. Koppe, Lihulas. Bonstedt, Pühalepas, Reigis ja Keinas. Brasche, Soalas. M. Sellheim, Merjamaas.

Aja arwamised.

Maa ilma loomisest arwatakse	5829
Kristuse sündimisest	1879
Nästat. kuni mõnda miljoni.	
Nästat pärast Kristust.	
Wene riigi hakatus	862
Suurwüsti Wladimiri ristiusku heitmine	988
Tartu ehitamine	1030
Moskwa ehitamine	1147
Sakslaste Liivi maale tulemine	1159
Meinhardi Liivi maale tulemine	1186
Meinhard saab esimeseks Liivi maa piiskopiks	1188

Gestlased rikuvad Sigtuna linna Rootsi maal ära	1188
Berthold saab teiseks Liivi maa piiskopiks	1196
Albert saab kolmandaks Liivi maa piiskopiks	1199
Riia linna ehitamine	1201
Tallinna ehitamine	1219
Gestlaste viimane vastuhakkamine	1223
Tallinna doomkooli asutamine	1319
Jwan Kalita, esimene Moskva suurväirft	1328
Gesti maa müümine Daanlastele	1347
Raamatute trükkimise kunsti ülesleidmine	1440
Joann III. lasel esimest wassraha lüüa	1480
M. Luteruse sündimine	1483
Pihkwa äravõtmise Wenelaste läbi	1510
Luteruse usupuhastamine Saksa maal	1517
Liivi ja Gesti maal hakatakse Luteruse usku wälja lautama	1524
Esimene Gesti keeli raamatu trükkimine	1553
Wdoga-orde ots	1561
Gesti maa saab Rootsi walitsuse alla	1561
Liivi maa saab Poola walitsuse alla	1562
Moskwas antakse esimene Wene keeli trükitud raamat wälja	1564
Gregoriaanuse kalender antakse wälja	1582
Siberi maa saab Wene walitsuse alla	1583
Wene talurahwa pärisorjuse hakatus	1592
Trükkimaja asutus Tallinnas	1607
Mihail Feodorowitsh saab esimeseks Wene riigi walitsejaks Roomaanowi fuguarust	1613
Gustaw Adolf wõtab Riia Poolakate käest ära	1621
Liivi maa saab Rootsi walitsuse alla	1625
Esimene gümnaasiumi ehitamine Tartus	1630
Esimene suurtööri asutamine Tartu	1632
Esimene hõberubla de löömine	1645
Suure- ja Väikes-Wenemaa ühendamine	1654
Petri I. sündimine	1672
Seisawa sõjawäe asutus Wene maal	1686
Suurekooli asutamine Pärnus	1689
J. Hornung puhastab Gesti keeli raamatuid	1693
Wene riigis hakatakse aega Kristuse sündimisest arwama	1700
Lähing Narwa juures	1703
Esimene Wene keeli ajaleht antakse Moskwas wälja	1703
Peeterburgi asutamine	1703
Merewäe asutamine Baltia merde	1703
Tartu saab Wene walitsuse alla	1704
Wene riik jaetakse kubermangudeksse	1708
Gesti ja Liivi maa langewad Wenelaste kätte	1710

Senati=kohtu asutamine	1711
Peeterburgi tehakse Wene riigi päälinnaks	1713
Nuus testament trükitakse esimest korda Gesti keeli	1715
Esimene hingefirjutus Wene maal	1718
Riistadti rahutegemine	1721
Siinodi asutamine	1721
Peeter I. nimetab ennast keisriks	1721
Esimese Gesti keeli Piibli trükkimine	1739
Moskwa suurekooli asutamine	1755
Riigipanga asutamine	1762
Keiserliku kunst=akadeemia asutamine	1764
Tartu viimane põlemine	1775
Külakoolide asutamise hakatus	1782
Gesti ja Liitvi maa saavad kubernerivalitsuse alla	1783
Trükiwabaduse kuulutus Wene riigis	1783
Laewawäe ajutus Musta merde	1784
Wõru linna asutamine	1784
Kuura maa saab Wene walitsuse alla	1795
Jensuri säädmine Riiga	1799
Suurekooli asutamine Tartu	1802
Ministeeriumi asutamine	1802
Wenelaste esimene maailma ümber purjutamine	1803
Raasani ja Pärkowi suurekooli asutamine	1804
Soome maa saab Wene walitsuse alla	1809
Prantslaste Wene maale tulemine ja Moskwa põlemine	1812
Piibli koguduse asutamine Wene maale	1812
Pariisi esimene äravõtmine	1814
Pariisi teine äravõtmine	1815
Piibli koguduse asutamine Gesti maale	1816
Talurahwa priiislastamine Gesti maal	1817
Keisri Aleksandri II. sünnimine	1818
Peeterburgi suurekooli asutamine	1819
Talurahwa priiislastamine Liitvi maal	1819
D. W. Masing annab esimese Gesti keeli ajakirja välja	1821
D. W. Masingi ajakirja lõpetus	1825
D. W. Masingi surm	1830
Esimese Wene riigi säaduse raamatu väljaandmine	1833
Esimese raudtee ehitamine Wene maal	1836
Sõbeda järele hakatakse raha arvama	1839
Krimmi sõja hakatus	1853
Aleksandri II. walitsuse hakatus	1855
Krimmi sõja lõpetus ja Pariisi rahu	1856
Keisri Aleksandri II. ja tema abikaasa kroonimine	1856
Pärnu Postimees ja Talurahwa Postimees hakavad käima	1857

Viimane hingekirjutus	1858
Talurahwa priitlastamine Wene maal	1862
Wene riigi 1000aastane mälestuse päew	1862
Zhuhutluse ärakeelamine	1863
Cesti Postimees antakse välja	1864
Suurwürlst Aleksander Aleksandrowitsh saab auujärjepärijaks	1865
Jensuri sääduse uuendus	1865
Räsitööde wabaduse kuulutus Liitwi maal	1866
Pärisõidajate ostmise lubaandmine igale ühele	1866
Walitjuse kuulutuste tarwis ajutatakse isikarandis ajaleht	1868
Cesti rahwa 50aastane wabaduse mälestuse päew	1869
Üleüldise wäeteeandmise sääduse tegemine Wene maal	1874
Uue linna-sääduse käimaahatamine Liitwi ja Cesti maal	1878
C. H. Jakobson annab uue ajalehe „Sakala“ välja	1878

Laatade pidamise päewad.

Jaauuari kuul.

7. Riias, 3 päewa.
  7. Tartus, suur saksalaat, 3 näd.
  7. Wõrul, lina laat, 3 päewa.
  7. Orgital, 2 päewa.
  10. Haapsalus, 2 päewa.
  17. Koloweres, 2 päewa.
  25. Värnus, lina ja hooste l., 3 p.
  25. Wiliandis, 3 p.
  25. Wolmaris, lina laat, 6 p.
  26. Reblastes, lina laat, 2 p.
  27. Rakweres, 2 p.
- Raplas, kolmandamal reedel
pärast Nääri päewa.

Febbruari kuul.

2. Paldeskis, 2 p.
  2. Walgas, saksalaat, 8 p.
  2. Wiliandis, saksalaat, 8 p.
  2. Wõrul, 1 p.
  2. Smiltenis, 1 p.
  4. Tartus, lina laat, 2 p.
  6. Narwas, 4 p.
- Audrus reede enne wastla p.

Eihulas esmaspäew enne wastla päewa.

12. Kuresaares, saksalaat, 10 p.
15. Wiliandis, lina laat, 3 p.
15. Wõnnus, lina laat, 2 p.
15. Riias, hooste ja kauba l., 8 p.
18. Tõhwis, 2 p.
22. Wõrul, saksalaat, 8 p.
24. Wana-Kulbenes, 1 p.
25. Wolmaris, lina laat, 2 p.
26. Riwilo kõrtsi juures, 2 p.
26. Lemsalis, lina laat, 2 p.

Märtsi kuul.

10. Wastnarwas, 3 p.
  15. Kofora mõisas, 2 p.
  17. Teertsenis, 1 p.
  30. Rauses (Rausenhof), 1 p.
- Walgutas neljap. enne Suurt
Neljapäewa.
- Keila kiriku juures esmaspäew
pärast kolmandamat püha
paastus.

Aprilli kuul.

- Wiliandis nädal pärast Suurt
Neljapäeva, 1 p.
Paides esimesel neljapäeval
pärast lihamõtte pühi, 3 p.
10. Võrul, 2 p.
19. Alamustenis (Krootuse mõisas),
1 p.
20. Pühajärve mõisas Nuustatul
Stepää kiriku juures, lojuste
ja lina laat, 2 p.
20. Dosuli mõisas, 1 p.
20. Nunias, 2 p.
20. Nuustatul, 2 p.
23. Laudonis, 1 p.
23. Wolmri mõisas Wolmari linna
ligidal, 1 p.
25. Wana-Sakenhovi m., 1 p.
Palmi mõisas Witna kõrtsi
juures keshnädal pärast liha-
wõtte püha, 3 p.
27. Tirjenis, 1 p.
28. Illingis (Wastfeldina kihelkon-
nas), 1 p.

Mai kuul.

1. Karilatsis (Kähri mõisas), 2 p.
1. Kaarstabas, 1 p.
1. Strampe, 1 p.
9. Wööbsus Rüpina kihell., 1 p.
22. Eüüderis Eööferi kihell., 1 p.
30. Nügeriitis, 1 p.
Loodi mõisas päew pärast taewa-
minemise püha, 1 p.

Juuni kuul.

1. Döfelis Leepthalne kihell., 1 p.
10. Mustwee alemis, 3 p.
11. Wönnus, 8 p.
15. Rammes, 1 p.
16. Rafweres, 2 p.
17. Dodes Kaltsnaue kihell., 1 p.
20. Riias, 3 näd.
20. Võrul, 1 p.
20. Palmfis, 3 p.

20. Tallinnas, jassa laat, 2 näd.
22. Wiliandis, 1 p.
24. Kaale mõisas, 1 p.
24. Renkas Uue-Deebalgi kih., 1 p.
25. Bärsonis, 1 p.
25. Naunas, 1 p.
26. Tarmastus, 1 p.
27. Walgas, 1 p.
27. Tallinnas, willa laat, 8 p.
29. Tartus, 2 p.
29. Loodi mõisas, 2 p.
29. Weetola m. Kaltsnaue kihell.,
1 päew.
29. Keilas, 1 p.
29. Triikates, 1 p.

Juuli kuul.

2. Pärnus, karja laat, 2 p.
2. Karfufe m., 1 p.
2. Smittenis, 1 p.
2. Westenis, 1 p.
10. Dgeris Ergle kihell., 1 p.
12. Shloktis, 8 p.
13. Kropes, 1 p.
20. Riias, willa laat, 3 p.
20. Pärnus, jassa laat, 3 näd.
22. Ergles, 1 p.
25. Lauberis Magdaleena kihell.,
1 päew.
25. Seltinas Muksnese kih., 1 p.
25. Sesweinas, 1 p.
26. Wolmaris, 1 p.
26. Ergemis, 1 p.
26. Paltzmanes, 1 p.
29. Kusjenes, 1 p.

Augusti kuul.

1. Gere m. Samma kih., hooste
ja weiste laat, 3 p.
2. Wätkas Deebalgi kihell., 1 p.
10. Walgas, 1 p.
10. Westenes, 1 p.
10. Ketjes Riitaure kihell., 1 p.
10. Kolgowskis Tirse kihell., 1 p.

10. Voorupes Sigulda kih., 1 p.
10. Uues-Laitsnas Opekaina kihell., 1 päew.
10. Muurjenis Wolmari kih., 1 p.
10. Pemsalis, 1 p.
10. Moijekatsis, 1 p.
15. Helmes, 2 p.
15. Muksneses, 1 p.
15. Pudenbrofis, 1 p.
15. Sesweinas, 1 p.
15. Smiltenis, 1 p.
24. Ergles, 1 p.
24. Ruhjas, 1 p.
24. Siguldas, 1 p.
24. Kose ja Roosi mõisas, 1 p.
27. Uuemõisas Wiliandi maak., 2 p.
28. Wörul, 1 p.
28. Kilingis, 1 p.
29. Kormes, 1 p.
29. Tirses, 1 p.
30. Kantjus, 1 p.

Septembri kuul.

1. Kuresaares, 3 p.
1. Torgo m. Jaama kihell., 1 p.
1. Dosolis Leepkalne kihell., 1 p.
2. Abjas, 2 p.
2. Tammistes, 2 p.
4. Rāpinas, 2 p.
5. Ruhjas, 1 p.
5. Leelalis Magdaleena k., 2 p.
5. Laasbergis Muksnese k., 1 p.
5. Sindis, 2 p.
6. Takerperas, 1 p.
6. Westenes, 1 p.
6. Bormannis Gaugene k., 1 p.
8. Rooses Skuie kih., 1 p.
8. Laudonis, 1 p.
8. Voorupes Sigulda kihell., 1 p.
8. Kulbis, 1 p.
8. Stokmannis Kootnese k., 1 p.
8. Rõuge kiriku juures, 1 p.
8. Põlwa kiriku juures, 1 p.
8. Tartus, 3 p.
8. Gaugenes, 1 p.
8. Burtnefis, 1 p.

8. Adselis, 1 p.
9. Rastnas, 1 p.
10. Patkūlas, 1 p.
10. Leelas Darjawa kihell., 1 p.
10. Drustus Serbene kihell., 1 p.
10. Olbres, 2 p.
10. Wana-Salatfis, 2 p.
10. Sürgaweres, 2 p.
10. Muhu Suures mõisas, 4 p.
12. Uues-Laitsnas, 1 p.
12. Wiitfes Trihati kihell., 2 p.
13. Wana Antsmõisas, 2 p.
13. Põõraweres, 1 p.
13. Seltinas Muksnese kih., 1 p.
14. Haapsalus, 2 p.

Uuemõisas (Harju maal) kolmandamal Septembri kuu teisipäewal.

15. Kuresaares, 2 p.
15. Põltsamal, 2 p.
15. Korte ja Salatsi m., 1 p.
15. Narisemes Umurge kih., 1 p.
17. Kirepi mõisas, 2 p.
17. Suntfis, 1 p.
17. Rõitenis, 1 p.
18. Audrus, 1 p.
20. Wändras, 2 p.
20. Narwas, 3 p.
20. Shlofis, 1 p.
21. Skulteses (Odjamünde), 1 p.
21. Baanuses Smilteni kih., 1 p.
21. Paunes Madise kihell., 1 p.
21. Kolgowskis Tirsenti kih., 1 p.
21. Wāltas Wana-Peebalgi kihell., 1 päew.
21. Jaunas, 2 p.
21. Wiilites Madise kihell., 1 p.
21. Praules Lasdoni kihell., 1 p.
21. Sānnas, 1 p.
21. Wolmaris, 1 p.
21. Paldestis, 2 p.
22. Palmfi m. Witna kõrtsi juures, 3 p.

Pärnus esmaspäew enne Mihkli päewa, 2 p.

23. Stalbas Straupe kihel., 1 p.
24. Lasdonis, 1 p.
24. Ramkes Uue-Deebalgi k., 1 p.
24. Wiliandis, 2 p.
24. Wörul, 2 p.
24. Pihulas, 2 p.
25. Purnefis, 2 p.
26. Tikelis, 2 p.
26. Tallinnas, 3 p.
26. Kuresaare, 3 p.
27. Dogeris, 1 p.
29. Alswikis Riitauri kihel., 1 p.
29. Wäike-Straupes, 1 p.
29. Sesweinas, 1 p.
29. Wihrofas, 1 p.
29. Gaides Rubeni kihel., 1 p.
29. Walgas, 1 p.
29. Tartus, 3 p.
29. Ratanurmes Wastjeliina kih.,
2 päewa.
29. Reblastes, 3 p.
29. Ratweres, 1 p.
29. Keilas, 3 p.

Jõeleftmas nädal pärast Mihkli
päewa.

Raplas esimesel reedel pärast
Mihkli päewa.

Oktoobri kuul.

1. Kuresaare, 3 p.
1. Wana-Kaltjenaues, 1 p.
1. Kaarmas ja Hainastes, 3 p.
1. Riitauris, 1 p.
1. Triikates, 1 p.
2. Renjes, 1 p.
2. Wastsemõisas, 2 p.
3. Kaunas, 1 p.
3. Sinolis Tirse kihel., 1 p.
3. Uue-Salatsis, 2 p.
4. Sumurdas Gergle kihel., 1 p.
4. Rauses Paltsmanni kih., 1 p.
4. Wirkenis, 2 p.
4. Nuustakul, 2 p.
4. Tõhwis, 3 p.
5. Alwinurme m. Lohusuu külas,
2 päewa.

5. Wööbsus, 1 p.
6. Beetolis, 1 p.
6. Pirshus Sesweina kih., 1 p.
6. Drustus Serbeni kihel., 3 p.
6. Lustnikus, 1 p.
6. Tarwastus, 2 p.
7. Wörul, lina laat, 3 p.
9. Lemsalis, 2 p.
9. Dpes Dpekalna kihel., 1 p.
9. Dgermengles Magdaleena kih.,
2 päewa.
9. Staales, 2 p.
10. Kõu m., 1 p.
10. Mõisefatfis, 2 p.
10. Kassinurmes, 1 p.
11. Laatres, 2 p.
11. Krootufes, 1 p.
13. Maslenis Bärsoni kih., 1 p.
14. Lubejas Lööseri kihel., 1 p.
15. Lustiweres, 2 p.
15. Drifus, 2 p.
15. Weskemõisas, 2 p.
16. Wõnnus, 2 p.
18. Lülideris Sesweina kih., 1 p.
18. Sindis, 1 p.
18. Mõnistes, 3 p.
19. Kullina m., 2 p.
20. Kaijes Skuie kihel., 1 p.
20. Loobus Wastjeliina kih., 1 p.
20. Wändras, 2 p.
20. Praules Lasdoni kihel., 1 p.
21. Aumeistres, 1 p.
22. Rissis, 1 p.
24. Leijus Guldene kihel., 1 p.
25. Meeres Paltsmanni kih., 1 p.
28. Kaarstabas Sesweina k., 1 p.
28. Bormannis, 1 p.
28. Wolmaris, 3 p.
28. Tõgewas, 2 p.
29. Leedurgas Turaide kih., 1 p.
30. Dodes Kaltznau kihel., 1 p.
- Gewelis kolmandamal esmas-
päewal pärast Mihkli päewa.
- Reisenis Geweli kihel. jell-
samal päewal.

Nowembri kuul.

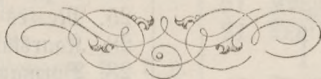
1. Tartus, 2 p.
1. Kussjes Sesweina fih., 1 p.
4. Ploomes Smiltenei fih., 1 p.
10. Mustwes, 3 p.
10. Rühjas, 2 p.
10. Paides, 2 p.
11. Weesenes Westene fihell., 1 p.
15. Wigalas, lina laat, 2 p.
15. Woltwetis, 1 p.
20. Walgas, lina laat, 2 p.
25. Wiliandis, lina laat, 3 p.
25. Wolmaris, lina laat, 3 p.
30. Numeistres, 1 p.

Detsembri kuul.

1. Wastnarnas, 3 p.
1. Alatskivi mõisas Lahe kõrtsi juures, 1 p.
5. Pööraweres, lina laat, 1 p.
6. Wööbhus, 1 p.
10. Wõnnus, lina laat, 2 p.
10. Riias, jõulu laat kunni 10. Jaanuarini.
12. Merjamal, 1 p.
16. Paides, lina laat, 2 p.
17. Pärnus, 2 p.
27. Walgas, salja laat, 10 päewa.

Cesti seltsid.

Tallinnas „Estonia“ ja „Lootus“, Tartus „Wanemuine“, Narwas „Elmarine“, Rakweres „Kalewi poeg“, Wiliandis „Koit“, Pärnus „Endla“. Põllumeeste seltsid: „Pärnu Cesti Põllumeeste selts“, Präsident redaktor G. R. Jakobson. „Wiliandi Cesti Põllumeeste selts“, Präsident G. R. Jakobson. „Tartu Cesti Põllumeeste selts“, Präsident M. Mitt Wõru maal. Kõige tähtsam on meile „Cesti Kirjameeste selts“ Tartus, Präsident J. Hurt.

Lisa.

Saksa luuletaja F. Schiller.

Saksa luuletaja Schiller, kelle pilti meie siin mõne kõrwal seiswa sõnadega oma lugejatele ette paneme, on üks neist kõige suuremaist meestest, mis taewas algusest saadik maailma pääle toonud on. Tema mõtete sügawus ja waimu kõrgus on ilma otsata ja tema laulud ja kirja tööd otsegu puhtast kullast. Tema sõnad tungiwad iga laulikule ja tundja inimesele otsegu terawad noolid südamesse ja äratawad säääl üht tõsiduse tuld loitama, et inimene inimestades peab hüüdma:

"Laulik Schiller, sina oled suur mees!

"Sinu wendade waimu kõrgus kumardab sügawaste su ees;

"Kui see ei ulataks üle mu tundmise jõuu,

"Siis annaksin sulle julgusega Sumaliku auu.

"Sa särad igaweste, igaweste waimuriigi taewas,

"Sinu käsi kõige sügawamad walguse hallikad elule kaewas."

Selle kuulsast mehest, kellest igas maailma jaus auustamisega räägitakse ja kellele nüüd weel auusambaid ülesse ehitatakse, tahame siis weel edasi jutustada.

"Friedrich Schiller sündis 10. Nowembril 1759 Marbachis, Württembergi hertsogi riigis. Tema wanemate wanemad wanast ajast oliwad ameti poolest pagarid, aga tema isa Kasper Schiller oli jell ajal, kui poeg sündis, leutenant Württembergi maal ja sõdis sagedaste Preisi wastu. Kui noor luuletaja kaswis, pidi ta ka jõakooli minema, sest et tal säääl üks õigus oli, kes teda wastu tahtmist sinna wiis. Et ta aga soldatiks saada mitte ei tahtnud, siis sai teda kolme õpetuse aasta järele Stuttgardi Akademikusse tõstetud, kus ta terweks tegemise kunsti õppis. Salaja rõõmustas

ta aga kuulsa meeste kirjatööde üle ja ohkas raske kroonu teenistuse all. Kui ta aga oma luuletud näite-mängi „Rööwliid“ Manheimi oli waatama läinud, kudas teda mängitakse, siis mõistis kohus teda selle süü eest 14 päewaks torni kinni. Aga seda ei jõudnud noor suure waimuga soldat ära kannatada, waid põgenes ära oma isa linnast, kui ta wangist wälja pääsis. Nüüd elas ta oma sõbrade juures ja kirjutas jälle mitu ilusat näite-mängu. Näite-mängusi armastas ta väga ja tahtis just nende läbi inimesi tarkusele, priiusele ja tösidusele wiija. Oma sõbrade keskest läks ta wiimaks Dresdeni ja õppis jälle palju elutarkust ja täadust, tegi jälle mõne näite-mängi ja mitu laulu.

Sääl hakkas tema ka ühte neiu armastama nimega Marie Arnim. Ta armastas teda põhjamata suure armuga, aga, et ta waene oli, siis ei annud Marie wanemad temale mitte luba, Schillerile abikaasaks minna. Schiller lahkus wiimaks suure südame waluga oma armukesest ja arwatakse see üks neist raskestest lõõgidest tema elus olevat.

Schiller läks säält seekord Weimari linna, kes sel ajal Saksa maa kuulus waimuharimise koht oli. Sääl hakkas ta jälle ühte neiu, nimega Carlotte von Lengefeld südamest armastama, kes ka paari aasta pärast tema prouaks sai.

Kui Göthe, tõine kuulus saksa kirjanik, Staalia maalt ühe reisi päält kodu tuli ja selle aja suured laulikud esimest korda teine teise silma waatasiwad, siis said nemad kohe südame sõbraks, ehk küll nende loomused ja waimud koguini tõine tõise wastu oliwad. Riisul ega wihal ei olnud mitte maad niisugustes suurtes hingedes.

Selle, oma sõbra Göthe abiga, sai siis Schiller Zena linna Professoriks kutsutud, aga ka jälle ei käinud tema käsi häste, sest tööd oli palju, aga palka väga vähä.

Tema mitmesugused mured ja õõsised tööd tõiwad temale wiimaks rinna haiguse, nõnda et ta 1791 aastal surema pidi. Kui tema käed ja jalad juba wärisewad ja were tufsumine seisma püüdis jääda, siis ütles ta: „Kõige wägewama loomuse waimule peame meie ennaft andma, paneme meie wastu nõnda palju kui wõime“, ja palus sõpru sisse lasta, et nad õpiksid, kudas rahulikult suretakse. Ometi pääsis ta weel õnnelikult see kord surma suust. Kui ta hallika abiga terwise poole käänas, andis talle Daanikuningas 1000 riigitaalrid aastaks aripalka. Nüüd wõis ta

ka tubliste oma philosophia (mõistuse tääduse) jänu kустutada. „Philosophia näitab ikka naeruline“, kirjutas ta oma sõbra Götthe'le, „et ta iseenejst ja kellegi kinnipidamata seisab, täädusi laiendada ja ilimadele käsufi anda.“

Ükski laulik ei ole enne ega pärast nõnda sügawaste, nõnda suureste oma mõistuse tääduses ühte asja ära seletanud kui tema. Tema on omaft sulest otsegu kulda tilgutanud, kedas aasta tuhanded kустutada ei jõua. Alga fiiski oli ka temal väga palju waenlasi ja wastalisi, nagu seda iga suure waimuga mehel on olnud. Inimesed, kes oma kitsa mõistusega targa mehe mõtetest aru ei saa, heidawad kohe tema wastaliseks ja mida rumalam üks inimene on, seda targemaks ta iseennast armab.

Göthega kaswis Schilleri sõprus aeg ajalt suuremaks ja nad on palju waidlemisi teinud, kelle siju ja sügawus ilma mõtmeta on.

Astal 1797 ostis ta omale ööpikudest rikka Leutenbachi ligidale 1200 taalri eest ühe majakehe ilusa rohu aijaga. Selles aijas, kus nüüd tema mälestuse sammas seisab, sünnitas ta palju kirja töösid. Kõik need suured tööd ja mured wiisiwad teda ikka enam ja enam elu õhtu poole.

Leipzigis linnas nägi Schiller esimest korda oma luuletud „Orleani neitsi“ mängimist. Siin nägi luuletaja, et tema sõbral õigus oli, kui ta kord oli ütelnud: „Praeguse rahwale oled sa alles tundmata. Ühe weikese jau oma töö wäärdujst saad sa alles täna kätte.“

Mängimine läks väga ilusaste. Kui esimese waate järele wahetekk maha langes, siis kiskendasiwad kõik päält nägijad ühest suust: „Elagu Schiller!“ Laulik jäi sügawa mõtetesse oma istme paika. Kui mäng otsas oli, oli mängumaja esine meeste ja naiste rahwast täis; sest iga üks tahtis seda sassa maa armukest näha saada. Kui Schiller wälja astus, oli üks ruttu lahti tehtud. Kõik wõtsiwad mütsid peast kui laulik läbi läks ja wanemad tõstsiwad oma lapsed kõrgesse üles ja jostistasiwad neile kõrwa siise: „See on Schiller, see on Schiller.“ Kustumata jäi ka tema ilus kuu iga noore inimese südamesse. Kõige sündsamine wõib tema kuu nõnda seletada, kui tema naise öde Karoline seda seletab.

Friedrich von Schiller.

Schilleril oli Akademiast saadik soldati oles ja selle järele oli temal lai mõlvituid rind, aga pää natuke edasi wajunud. Tema käed olivad pehmed ja nende liigutus oli osaw kui ka läbi tungim. Pehmed punakastkõllast juuksed, mis pikalt säberdades, ehk ka wahel palmitud üle öla rippusiwad, kus see kül tema mehe eas moodust wäljas oli, kandis ta. Kõrge, lai otsaesine, õrnad, walged põsed punetasiwad fergeste, kui alumine uul tundmuse mängu edasi saatis. Nina oli tal kaunis suur. Waate oli sinise ja pruuni wahel, kõrge silma kulmude all olivad nagu wäsinud filmad, mistasiwad aga siiski kiiresid kui kõnelemine teda elawaks tegi ja tungis sügawasse südamesse, kui ta ühe tõise pääle waatas. Hääl oli tal jüdamlik aga sõna wäljaütlemine natuke pehme. Sagedaste käis ta lihtsates aga siiski ilusates riietes.

Alastal 1792 tõstis Prantsuse rahwa-saadikute-kogu Schillerit oma kodaniku õiguse sisse ja 1802 tõstis Saksa Keiser Franz II. teda mõisniku seisusesse; kõigest sellest auust ei pidanud luuletaja palju lugu. Pärast seda kirjutas ta weel mitu raamatut ja ka „Willem

Telli", kes priiuse tulukest igas südames põlema süütas. Nüüd kirjutas ta veel mitmed näitemängid, aga need jäiwad pooleli, sest surm tuli ja kutsus suure mehe ära. Schiller jures 9^{mal} Mail 1805.

Tema surm oli Saksa maale ühe walusa hoobi annud. Aastalt kaswis nende hulk, kes wäga tema lahkumise üle kaebtuft tõstsiwad.

Tema kirjatööd ja elu ei saa aga millasgi, millasgi ära surema, waid veel sügawamine rahwaste südamesse tungima. Nagu kuu kõrge tähte karja seas, saab suur luuletaja Schiller tõiste kirjanikkude seas hiilgama ja tema õpetused saawad üksford terwet ilma täitma.

Osman pasha

ja

tema sõjawäe wangiwõtmine. 1877.

(„Daali Newsi“ kirja saatja jutustus sõaplatilt.)

(Selle juure Plewna plaan.)

Rahetümne wiieft Nowembrist saadit täädsiwad Wenelased, et Osman pasha Plewnast wäljatungimiseks ette walmistas; sellepärast säädsiwad nad ka omalt poolt kõik korrade, et teda mehisele wastu wõiks wõtta. Tähtsamad kohad oliwad ööd ja päewad sõdawäe täis; diwisijoni ja rügemendi juhatajad saiwad kanged käsud, elu eest walwsad olla ja wahid saiwad pool osa kuni kolm korda mehi abiks. Paupäew ja pühapäew lätsiwad mööda, ilma et Türglaste juures wähemat liikumist oleks wõinud aimata.

Wenelased seisiwad pinewil wahi pääl ja paugutasiwad aeg ajalt suuritükka lahti, kelle pääle Türglased enam ammu ei olnud wästanud. Kolme wiimase päewa sees oli ilm külm ja udune olnud. Pühapäewal puistasiwad patšult kofku kogunud pilwede hulga esimest lund maa pääle, kellu 5. ajal oli maapind enesele hoopis tõe kuhu wõtnud. Wene soldatide urtsikud oliwad peagi walged; soldatid isi aga jalutasiwad rõõmsal meelel ümber; mõned keetsiwad enestele sööki, tõiwad kogusiwad salgudesse kofku ja laulsiwad walju häälega oma laulu, esimese lumesau teretamiseks.

Wõib olla, et see neile oma põhjakaare kodumaad meele tuletas.

Mina ratsutasin pikuti sõarinda Griiwitsast, Radisowist ja Brestowatšist läbi, kindrali Skobelewi pääforterisse Usendooli, kus ma kõik teraselt wahi pääl leidisin olewat. Üks jala käskjal oli just sinna jõudnud, selle täädustusega, et Osman pascha oma wäele kolme päewase moona, 150 patroni iga mehele ja paari uusi tuhwlid oli wälja jagada lasknud ja et igast asjast näha olla, et ta warši wälja tungimist ette wõtta. Kello 10 tuli tõine sõnumik: see kuulutas, Osman tahta Widi silla poole tungida. Need täädused saiwad hiljemine ühe telegrammi läbi tõendud, kes kuulutas, et teisest küljest Plewnas palju liikuwaid tulefi näha olnud, mis hoopis aruldane asi oli. Sõ lasks pikamisi mööda. Kellu 3 tõi üks spioon jälle täädust, et Kriisiina kants tühjaks olla jäetud; tema wõida seda tõendada, et toiste siit külle kantsidega lugu niisama saada olema. „Kas tema usaldaks Kriisiina kantsile teed näidata, furnuks lastnuise hirmuga“, küsis Skobelew. „Jah, tema saada seda tegema.“ Skobelew andis wäe salgudele käsku, ettewaatlikult edasi tungida. See sündis ja Türgi kindlused saiwad ära wõetud. Skobelew käskis kindlusi wastupanemise korrale jätta, et waest Türklased neid ehk tagasi püiaksiwad wõtta. — Päewa walge tuli hallilt ja tumedalt wälja.

Kindral Skobelew.

Õhtiselt oli 30. ehk 40. suuretüki tuli näha, kelle järel raksumüristamine käis, keda meie wäga hästi ju tundma oleme õprinud. Lahing oli alustanud. Kangelane, kes neli kuud wahwaste wastu oli pannud, kuna ta piksenooli wätkude järele oma waenlase pääle oli lingutanud, tahtis nüüd noodast wälja rabeleda, mis ta enda ümber oli wedada lasknud ja hakkas nüüd mullawallide ja patareide pääle tormama, keda ta oma waenlast nii häaste kaitsma oli õpetanud.

Meie sõitsime otsekohe Sofia teed Widi silla poole wõitlemise paigale. Üks hirmus suur waatemäng on meie filmade ees:

Lagendik taga Plewna on wäga laialine, kelle sisse Plewna linna ulataw org kui õrnestik lõpeb. Selle tasandiku Plewna pool olew külg on häkiliste kaljudest sisse piirdud, kelle jalal Widi jõgi woolab. Meilt kaljudelt purtskasiwad kahe penikoorma pikuselt siin ja jääb rutulisel korratu olekul metsalised tulejooned wälja, kes wälguwad, ära kaowad ja jälle wälguwad.

See on Türglaste ja Wenelaste suuretüki tuli, mis meie seisupaigalt segamine näha on. Widi jõe ümberkaudune suits tõuseb mustaks pilwedeks filmaringi ülesse, kuna all madalas ühte puhku tule jooned joosewad, mis pilwede pimedust kui wälgu fihid katti kisuwad. Wahel näitab meile mõni korratu kõwerdud tulejoon pikemat tumedat walget, kelle paistel meie inimesi siia ja sinna näeme tõttawat; hobused, elajad ja wanfrid jooksewad üle lagendiku; jääb wahel hirmus püsfide pragin ja saa suuretüki mürin. — Lugu oli aga nõnda: Dsman pasha oli wõsel kõik oma kindlused, Griiwitsast kuni Rohilise mägedeni tühjaks jätnud ja suurema jao oma wäest teisele poole metsa kamandanud. Päikese tõusu ajal oli ta oma wäe, ühe osa suuretüki wäge ja umbes 3 batareid, pääle selle moonarongi, umbes 5—600 härjawanfert, üle toimetanud. Wenelased ütlewad, et nii suure moona ja elutarwitusega wäljaminek tähendada, et Dsman uskuda, Sofia tee Wene wäe koor olla Kindral Gurko äraoleku ajal kasiuaks sulanud ja tõine tee pikuti Widi jõge hoopis lahti. See ei näita mul aga mitte wõimalik olewat, et ta nõnda rumalaste arwas; wõib olla, et moon mõne muu tarwiduse pääle kaasa wõeti. Wanfri rong liikus korrapäraselt üle lagendiku, keda Wenelased alles päewa tõusu ajal aimasiwad. Alwalik lagendik oli niisuguse manöwri tarwis wäga sündis.

Türklastes olivad isi nende kõrgeste pakitud wankrite taga warjul. Nad tõtasiwad oma wankrite warjul nii kaugele edasi, kui nad wõisid, kuna Wenelased oma tagalaadmise püssidest hirmsat rahet nende pääle sadada lastsiwad, nõndasama ka pombi ja kilu kuulidest.

Siis tegiwad Türklastes ühe wahwa töö, kelle kõrwale üksi Skobelewist ära wõetud kase kuulja kantsi lahingisi wõib arwata. Et wankrid neile enam warjuks ei wõinud olla, kelle ette elajad maha olivad lastud, ehk hirmuga põgenema jooksiwad, siis tormasiwad Türklastes Siberi Grenadeeridest kindluse joone pääle ja pühi siwad kui maru tuul selle üle ära, tungisiwad patareidesse, lastsiwad suuretüki mehed ja ohwitserid furnuks, kes meele heitmisel sõalase waprusega kuni wiimase meheni oma suuretükkide juure seisma jäiwad. Wene rügement oli laiali puistatud ja peaaegu ära häwitatud saanud. Türklastel ei olnud aega endid tõist kõrda kõrrale jääda; Wenelased kogusiwad endid pea jälle kokku. Esimene Grenadeeri brigade (üks jagu suurest wäest, kus 2 ehk enam rügementi on) langes hirmsa wihaga Türklaste pääle; patareis tõusis käsijõda, mis mõne minuti kestis. Türklastes pidasiwad nüüd selle sama wahwusega, kuida furnud Wenelased, kes nende ümber lamasiwad, suuritükka kinni. Enamiste kõik batareisse tunginud Türklastes saiwad surmatud. Need, kes kõrwali ses kooris olivad, wõideti peagi ära ja hakkasiwad tagasi põgenema, kuna Wenelased neile hirmsa kuulirahje järele jaat siwad. Sügawa Widi jõe kallaste taga, kus nad Wene kuulide ja pombide eest hääd warju leidsiwad, hakkasiwad nad wastu lastma. Nüüd oli kell pool üheksa ja Türgi katse täitsa tagasi löödud; aga wõitlemine tuuris weel neli tundi edasi. Sellel ajal ootasi meie, et kumbagilt poolt jälle pääle pidi hakatama. Meie ei wõinud arwata, et see wiimne wõitlemine pidi olema, keda meie Plewna linna juures nägime ja et meie siin wiimast kõrda suuretüki mürinat kuulsi me, kui lastmine järele jäeti. Umbes kello 12 hakkas mõlemilt poolt lastmine tagasi jääma. Pea ei kuulnud püsside kärinat ega suuretükkide mürinat enam. Suits kadus ära, waihus walitses nüüd — üks waihus, kes mõnigi aasta enam waest sõamüri nast segatud ei saa. Waewalt pool tundi pärast lahingi lõppemist nägime ühe walge lipu tõisel pool silda lehwitawad. Plewna linn oli langenud ja Osman pascha mõtles ennast wangi anda.

1. Radisowo. 2. Plevna. 3. Griwitsa. 4. 5. Türgi kantsid, mis Stobelew 11. Septembril ära wõttis. 6. Plevna. 7. Opaneshti kindlused. 8. Bukowa kindlused. 9. Griwitsa kantsid. 10. Wene jalawägi. 11. Wene baterei. 12. Dolnje Dabnit Sofia maantee ääres. 13. Balkani eesmäed.

Wõitlused Plevna ümber. — Ulewaate Wene ja Türgi sõjawäe seisukohtadest.

Dšman pasha.

Pik rõõmuhõiskamine tõusis Bene wäe poolt ülesse, kui walge lipp nähtawale tuli ja tema tähendusest aru saadi — üks rõõmu hõiskamine, kes kaugele üle lagendiku helises, kelle pääl surm rohket lõikust oli pidanud, ja karedad kaljud häälitseiwad selle hõiskamisele wastu. See tähendas selgeste, et iga südame päält raske koorm ära oli wõetud. Silmapilk hiljemine ratsutas üks Türgi päälit walge lipuga üle silla, kellele grenadeeri ülem, kindral Ganeghi wastu läks, aga lühikese aja pärast jälle tagasi tuli. Kuida meie hiljemine täada saime, oli kindral Ganeghi nimetatud päälifule käsku annud, ühte ohwitseri, kes pasha auu fees pidi olema, rahutingimiste pärast läbi rääkima saata.

Meie, kolm ehk nelikümmend meest, kindral Skobelew kõige ees, sõitsime kuni 50. jardi kaugusele siia poole silda; Türglaste juure oli 75 jardi sinna poole silda, et näha saada, kas Türglased, kes taga silla kaljude pääl seisiwad, meile tuld annaksiwad. Wastastiku walge rätikute lehwitamise pääle tuliwad kaks ratsameest üle silla meie juure; nüüd tuli lühike jutt nende ja Skobelewi keelemehes wahel ja siis anti täada: Dšman pasha tulla isi, mis pääle ratsamehed tagasi kihutasiwad. „Dšman pasha tuleb isi!“ hüüdsime meie kõik imestusega. See oli tõeste ootmata sündmus. „Igat wiisi tahame meie temale auusat wastuwõtmist walmistada“, hüüdis üks ohwitser, wahwa sõalase näoga. „Seda

meie teeme^a, hüüdis üks tõine. „Meie võtame teda auuteretamisega vastu ja soldatid peavad püssid kõrwal pidama.“ „Ta on tõeste üks suur sõamees“, hüüdis üks kolmas. „Tema on oma aja kõige kuulsam kindral“, ütles kindral Skobelew, „sest ta on oma maa auu päästnud.“ Kõik kiitsiwad nüüd ühest suust Osman pashat ja Wene wäe materdamine Plewna linna all Türgi wäe läbi oli oopis unustud.

Selle wahe ajal, mis nüüd tuli, panin ma kurbe lahingi jälgi tähele, mis maapinda katsiwad. Siin ja jääl oli maa lõhkumise pombide läbi ära purustatud. Minu lähikesel lamab üks hoigaja ja surmaga mõitleja hobune; üsna selle ligidal üks wäikne jureja werine härg; tema suured ümargused silmad wahiwad kurwalt meie pääle.

Mitte minust kaugel üks wanter, kelle ees hobune kõige riisatadega koorma ette maha on langenud, selle kõrwal üks Türgi soldat ilma pääta; üks tõine lamab wankri all ja tema ümber ringi neli haawatud; ükski neist ei tõsta häält; naad kannatawad oma walu wäikse waimu jõuuga ära, mis mul pisaraid silmist wälja meelitab. Mõni sada sammu põhja poole on maapind, kust Osman pasha waimustud wäehulgad lahingid algasiwad, täitsa surnutega kaetud. Suba käiwad Wene arstid ümber ja kõidawad mõned haawad kinni, kuni haigete kandjad tulewad.

Üksikelt lõpeb wäikus selle hüüdmisega ära: „sääl ta on!“ ja mina sõitsin pää asjatalituse paika jälle tagasi. Kaks ratsalist tulewad jälle walge lipuga sinna, selle kandja oli wist mõni liht mees. Tõisel ratsalisel oli helepunane kübar pääs ja sinine ohwitseri kuub seljas. Temal oli ümargune roosiline nägu ja ei wõinud mitte pääle 35 aastat wana olla. „See ei wõi mitte Osman pasha olla“, käis suust suhu. Ta ei olnud ka tõeste Osman, waid selle wäe kindral Deewik Bei. Imelik ta küll oli, et see poisikese palgega mees Osman pasha parem käsi oli, kes kõige suuremat osa tema wastupaneki töös oli toimetanud; aga ometi oli lugu nõnda. — Türlased ei karda töösi ja teenistusi mitte noorte meeste kätte usaldada. — Pärast seda, kui Deewik Bei meie poolt auuga teretud sai, oli ta filmapilgu wait. Siis kõneles ta Prantsuse keeli hää toonitamisega, aga pikamisi. Nüüd saime meie alles täada, Osman pasha olla haawatud ja seista teisel pool silda weikeses majas korteris. Nüüd oli wahe

aeg, kuna meie teda ja tema meid uudise himuga wahtsime. Wiimaks julges kindral Skobelew mõned küsimised Teewik Beile ette panna, kas tal kellegagi midagi kõnelda olla j. n. e. See jäi wastamata. „Mis kurat see mees tahab? Miks ta ei kõnele mitte?“ káratas kindral Inglise keeli ennast minu poole pöördes.

Mina olen sest saadik Teewik Beid mitu korda näinud, aga enamast alati ilma jututa. Aga ma usun, et tema waitolemine selle asja juures suurest waimu elustamisest tuli, ehk ta küll oma palge pääl märki sellest tunda ei annud.

„Kindrali Ganegi käes on õigus siin paigas laskusi anda, tema saab warsti siia tulema, kui Teil rääkimist on, tähendas Skobelew jutu lõpetuseks. Teewik Bei nikutas pääga. Tema filmad oliwad Sofia poole pöördud, kui ootaks ta jäält Mehemed Alit abiwäega tulewat. Sinneks tuli ülema walitsuse poolest wolitatud rahu-kauba toimendaja kindral Strukow sinna.

Lugu näitas, kui ei oleks Teewik Bei niisugust luba mitte Osman pasha käest saanud. Mina ei saanud kõigest sellest aru, mis kõneldi; wiimaks jättis ta meid Sumalaga ja kihutas üle silla tagasi. Täi aja pärast siia jõudnud kindral Ganegi kannul läksime üle silla, kuna meie ettewaatlikult purustud wanfrite, elajate ja muu asjade läbi teed pidime otsima. Nüüd oleme meie Türklaste sekka jõudnud, kelledel püüsid ja pajonetid käes on, jääb juures ühed nähtawa wiha ja waenuga, tõised uurides meid altkulmu luurawad. Mul oli hulga rahwa pärast wõimata sinna majasse tungida, kus Osman pasha oli ja kuhu mõlemad kindralid Ganegi ja Strukow ka oliwad läinud. Nõuupidamine kestis mõned minutid. Allaheitmine sai filmapilgul kinnitud. Wangi andmine oli muutmata tingimine. Osman pasha jutustus, et temal midagi muud nõuu üle ei olnud jäänud, kui Plewnast wälja tungida, sellepärast olla ta kõik kindlused tühjaks jätnud ja wäge Widi jõe ääre tallitanud. Tema lugu oli seefama, mis Napoleonil Sedanis. Meie läksime jälle üle silla tagasi ja Osman sõitis Plewna linna.

Mõne minuti pärast tuli Suurwürst Nikolaos oma ülematega ja laskis wäge ülewaadata. Tema sai suure rõõmu-hõiskamisega wastu wõetud, siis tulime jälle pikkamesti üle silla tagasi. Lugu oli nüüd hoopis tõine, mitte ainukest sõariistadega Türklast ei olnud näha; maapind oli sõariistadega üle külwatud;

need samad tuleriistad, mis Juuli ja Septembri kuul nii suuri hävitusi Wene wäe seas oliwad sünnitanud! Meie läksime ühe härjawanfri rongile wastu, sääl nähti palju lihtinimesi olevat, mõned wanfride oliwad majariistu, Türgi naised ja lapsed täis. Üks wana inetu moorike teretas meid kaunis sõbralikult, aga wahtis fiiski libeda wihaga meie pääle. Keegi ei pannud tema ksjendamist tähele, aga üks türki soldatite tropp pani seni, kui wanamoor nõnda firus, tema wanfride oliwad wärsked juustud nahka, kes seeläbi wanafese nende oma kaela kiskufiwad. Tälle jäime meie peatama ja kuulsime nime „Dsman“. Ta tema oli see tšeste. Kui ta kuulda oli saanud, et Suurwürst tõise külgi sõitnud, laskis ta wanfri ümber pöörda, et Suurwürstiga kokku juhtuks. — Dsman pashal oli 50 kasakad wahiks ja 30 Türgi ohwitseri käsiwad tema kannul. Need oliwad enamiste noored mehed, kellest keegi üle 30. aasta wana ei wõinud olla. „Kas need, need mehed on“, mõtlesin ma esieneses, „kellega Dsman pasha niisugust ime tööd oli teinud!“ Suurwürst ratsutas wanfri juure ja mõlemad wäe eestjuhatajad wahtiswad waitolles tõine tõise filmi. Siis sirutas suurwürst oma käe wälja ja raputas südamlikult Dsman pasha kät üteldes: „Minu soowin enne sinu Plewna linna kaitsmise tööle. Ta on üks wahwamatest sõalikust töödest, mis maailma lugu tunneb.“ Dsman pasha naeratas kurblikult, tõusis ilma omaft haawast lugu pidamata waewaga wanfride püsti, ütles mõned sõnad ja istus fiis jälle. „Lõbus, Tubli!“ kõlas mitmelt poolt ja ohwitserid teretasiwad auukartlikult.

Würst Karel, kes sinna oli jõudnud, kõneles nõndasama kui Suurwürst ja raputas Dsmani kät, see tõusis kumardades püsti ja istus sõnalausumata jälle maha. Temal oli lahtine finine mantel seljas, kellel mingisugu auu-ameti märki killes ei olnud. Tema on suur ja tugew näha, alumine pool palget on musta habemega kaetud, kelle seas ainukeft halli karwa näha ei ole. Tal on üks suur Rooma moodu nina ja mustad filmad. Nägu on wali ja iga joone pääl on osawus ja kindel nõuu lugeda; ometi on ta ka kahwatanud ja kortsud jookfjewad sellest läbi, mis mõne kuu eest kül waewalt nii sügawad wõisiwad olla. Tema mustast filmist paistab kurb kannatlik mõtlemine wälja. „See on üks suure waimuline palge“, hüüdis Prantsuse ooberst Gaillard. „Ma rõõmustan teda nähes, et minu ootus mitte

petetud ei ole saanud." „See on ühe suure sõa=eestwedaja palge", ütles noor Skobelew. „Ma olen rõõmus, et ma teda näha olen saanud. Dsman wõidurikas on ta, ja Dsman wõidurikaks saab ta ka allahetmisel jääma."

K i i t l e j a.

N. N., kui kuulus kiitleja oli maawäe pääliskõigele pool okeani. D. D. oli tema sarnane, kuid üksi selle wahega, et ta kui II. kaptein merewäe pääl teenis: Mõlemad mehed juhtusiwad Wiini maailma näitusel kokku. Kõne tuli jahist ette ja N. N. ütles ennast kuus parti ühe pauguga maha lasknud olemat. „Naa", ütles D. D. „miks pärast Teie mitte wiis tosinad ei ütelnud? Aga mina wõin Teile ka ühe imeloo jutustada. Hilja aja eest seisin ma oma esimese kapteiniga laewa lael. Ma küsisin, miks pärast ta oma piksilimaga ikka ühe koha päälle wahib. Tema annab oma toru minu kätte, selle abiga ma silmasin, et üks inimene meres ujus: Meie sõudsiime tema järele ja saime teda kase tunni pärast kätte. Tänu asemel, oma päästmise eest, põlgas ta meie abi ära. Mõõda ujudus hüüab ta, et tema olla kihla wedanud, ühe joonega New-Yorki linnast Ameerika maalt Inglise maale Londoni linna ujuda." „Kas see tõsi on, kas Teie tõeste seda olete näinud? Kas wõite selle päälle wanda?" küsib N. N. „Sa muidugi", wastas D. D. „Noo, see on häa", wastab suure rõõmuga N. N.; siis olen ma ometi wiimaks ühe tunnistaja oma wõidetud kihlweo juures leidnud. Seft mõtelge, see ujuja olin mina ifi."

Kumb oli nüüd suurem walelik?

Usherkesfide ülem Shamiil.

Aastal 1829 oliwad Wenelased wahwuse imetöösi mägedel sünnitanud; nad oliwad loodust ja inimesi oma sõnakuuljaks fundinud. Kaukaasia hirmutus, Kaasi=Muuula seisis ühes

pimesdas õonestikus pifali maas ja ta keha jooksis kahestkümnest haawast werd. Tema sõalaste furnukehad oliwad tal laagriks. Krampidest kokku kistud käte wahel hoidis ta weel pistoli ja näris walu wähenduseks hammastega habeme farmu. Wenelased oliwad wõitnud! Wõitnud? Ei weel mitte! Wene kahepääga wägew kotkas ei wõinud seekord weel jäädawat pesa nende lumise mägede pääle ehitada, sest tema tiiwade kangus ei olnud weel mitte see-
fugune kui tänapäewal, kus ta wälgu kiirusel üle Donau jõe ja Balkani mägede lõune poole on lendanud ja terve Euroopa imeks oma wõidu-lippusi kuni wanaaja kuulsa Stambolini kannud.

Kaasi-Muula kõrwal leidsiwad Wenelased ühe neljatõistkümnne aastase poisikese; see oli Shamiil ja tahtis wiimaks oma rahwa eest Wenelasele karistuse witsaks saada. Shamiil oli Peterburgi linna kaswatada wiidud. Tema oli kardi wäe hulka ülesse wõetud ja üks kõige parematest kaswandikkudest: isiaraldane oma terawa waimu ja mõistuse poolest.

Kui teda ohwitseriks nimetati, marsis ta ühes meie wäega Kaukaasia maale. Sääl Wene wäe otsa ees wõitles ta uskmata wahwusega maa pärisrahwa wastu, mis pääle tema seltsimehed lasedaks ja ülemad usaldamataks ta wastu saiwad. Niisugune julgus wõõra rahwa seas wõidelda, oli neil arusaamata asi ja üks ettemõtlemata ülem ütles kord Shamiilile selle sõna: „Ar-
andja.“ Tärgmisel päewal ei olnud Shamiili enam Wenelaste ridade seas leida.

Wenelased kaotasiwad Shamiili, aga seega ühes ka oma wõidu; ka nende wagusamad liikumised oliwad nüüd waenlasel tääda ja wähemad wigadused Tšherkessidele tuluks.

Tšegi põgenemist oli Kaukaasia wäejaos juba näha ehk ta kül kõige parem wäehulk oli, mis maailmas iial leida wõib. Sellewastu läks waenlase wõimtus päew päewalt kangemaks, kuni wiimaks Shamiili nimi hirmutades Wene wäe hulkadest läbi käis. Shamiil ohwerdas kõik mis tal oli, raha, kawalust, wõimust, aga seda ei teinud ta mitte Kaukaasia wabastamiseks, waid Wenelaste alandamiseks, kes teda salalikult oliwad arwanud. Temal oliwad Wenelaste asjad tuttawad, nõnda ka oma mägine kodumaa, mis läbi ta suurt wahwust üles wõis näidata.

Tema oli enesele ühe Eurooplastest kokku korjatud sõawäe asutanud, kelle suurus 4000 meest oli; sääl oli Inglasi, Afgaan-

lasi, Poolakaid, Prantslasi ja ka Venelastigi, teda võiduhimu tema juure oli meelitanud. Selle väega pidas ta rahu ja sääduft Tšherkesside seas korras ja wiis neid Venelaste vastu tulesse. Ühel päewal oli ühe kuulsa kardiwäe ohwitser 150 mehega mägedesse heina tooma saadetud. Baewalt 20 wersta oma sõawäest kangel, langewad hulk Tšherkessisti neile kaela; haawatud käega püüab ohwitser oma soldatidega vastu panna, kes surra mõistawad, kui nad mõitu ei saa. Sääal aeab üks uhke ratsaline ohwitseri poole ja jääb filmapilguks liikumata tema ette seisma:

B. . ., hüüab ta Venekeli tõisele, kas Sa tunned mind? Meie kaswasime ühes koos suureks.

Sina Shamiil? wastab Wene päälif, teda suure abemest ja Tšherkessi kuuest lugupidamata ära tundes. Wõitlemine jääb rahu ja mõlemad ülemad hakkawad sõameeste imeks tõine tõisele kaela.

Kohe lastis Shamiil toitu Venelastele wälja jagada. „Mina armastan ikka weel Wenelasi“, ütles ta päälifule „ja vastu tahtmist wõitlen ma nendega, aga keegi muu ei saaks tõisite tegema. Kui Sa tääksid, kui suur kurwastus ja meelehaigus mul osaks sai! Paljalt mõte selle päewa pääle paneb mo wiha leekitsema. Sa ei tunne neid üksikuid kurjust, mis minu vastu teie hulgas tehti. Wõib olla, et sõajuhumised meid jälle ühendawad, siis pead Sa kõik täada saama, mis ma olen kannatanud.

„See on küll jöledus Saari vastu wõidelda, ütles B. . . Shamiilile.

„Mis mul Saari wõimusest karta on“, hüüdis Shamiil, „siin ei ole ta midagi, mina pääsen iga poole minema. Minu käest ei wõi teie aga mitte pääseda. Oma mägedelt ülewelt näen ma kõik, mis teie ette wõtate, teil on ka wõimatu, minu jälgede järele luuridagi.“

Sinu wiha weab Sind liig kaugele, Sa pead ennaft tugewamaks, kui Sa oled ja warem ehk hiljem — mõtle Kaasi-Muula pääle.

Seda nime kuuldes kahwatab Shamiil ära, mälestus paneb teda filmapilguks kohkuma. Aga ruttu julgust wõttes hüüab ta: „Tema surm oli auus ja kiiduwäärt.“

Wene ohwitseeri pääst käis häfiline mõte läbi, tema oleks wõitlust praegu wõinud käile wõtta ja oma isamaad sellest hirmsast waenlastest wabastada; aga Shamiil laskis häduse pärast tema haawa kinni siduda ja ohwitser heitis taplemise mõtte tasaselt kõrwale.

"Kui Sa ometi rahu teeksid, Shamiil", ütles ta tõisele, "Sa saaksid seda kasuliku tingimiste all saama."

"Ei ilmaski, weel ei ole minu kättemaksmise himu lõpnud", tõendas Shamiil.

"Mis saab aga Sinu tulewik olema ja kelles Su kiitus on?" küsis päälis.

"Minu tulewik on Jumala käes, minu auu aga mo sõameeste wahwuses", wastas Shamiil.

"Sa saaksid armu leidma ja wäe pääl jälle ameti kohta endale", kordas Wenelane.

"Sinu Zaar ei tee mäsajatega sõprust: sellepärast arwan ma isi Zaar olla ja siin ma olen seda." Seega oli jutt otsas ja Shamiil sõitis ratsa jälle minema.

Mis sööb heeringas?

Seda ei tää mõned lugejad tõeste mitte. Wastus selle pääle on aga nõnda: Tema sööb weikesei wähhakeisi, keda lõpmata palju meredes, isäranis aga Lääne meres on. Dr. Karl Möbius, elajariigi prohweessor Kiilis, kirjutab muu looduse lugudes nõnda: Heeringate päätoit, mis Põhja- ja Läänemeres elawad, on üks selts lõhkjalgsid ehk wähki (Copepoden). Küünla kuul 1872 saiwad Kiili lahes wäga palju heeringaid püütud. Peaegu kõikide maod, keda ma toidu uurimise pärast lõhki lõikasin, oliwad nimetud lõhkjalgsid täis, kes kõik enamieste ühest seltsist oliwad (Temora longicornis). Ühe juure marjaga täidetud heeringa mao sees oli ära neeldud wähhade arm tõise lugemise perra 90,895 tükki. Ühel tõisel heeringal oli neid 16,170 tükki kõhus. Kolm nädalat järestiku püüti Kiili lahes iga päew umbes 249,000 heeringat. Kui neist iga üks paljalt 10,000 sõrgjalgu päewas ära sõi, mis küll leitud asja kohta wäga wähhä on, siis sai päewal 2400

miljoni sõrgjalga ära jõõdud ja kolme nädala sees 43,200 milj. Weepind oli neid elufaid nõnda täis, et neid peenikese võrguga ühe korraga tuhandit wälja wõis tõmmata. Need tähendused awaldawad, et meie maa rannamered oma elukate poolest willand rifad on.

Küfigu nüüd mõni weel: „Mis heeringas jõõb?“

Mul oli täadu pärast.

Mul oli täadu pärast
Su ammu su armastus,
Ja siiski su tunnistust fuuldes
Mind täitis ehmatus.

Ma tõttasin mägede otsa,
Kust kostis mu armu hää,

Ma nutsin mere kaldal
Kui päike läks looja jääl.

Mu süda on ka kui üks päike,
Nii põlew waadata,
Ühe sügawa armastuse merde
Ta wõtab end kautada.

C. R. Linnutaja.

Ta mõtleb.

Ta mõtleb praegu minu pääl,
Ma seijan tema meeles,
Ta kõrwus kõlab minu hää
Ja linnu laulu keelis:
Kuu, tähed paist'wad iluga,
Neid waates mu pääl mõtleb ta.

Ka laulu lugu lahkest
Lõõb Dõpik pöösa peidul,
Dh kõlaks kõrwu temale
See armastuse wõidul!
Hääd ööd! Dh maga rahuga,
Siin walwan su pääl mõtes ma.

C. M. Redlich.

Tark ja rumal.

Rumal elab isienesele,
Tark elab kõige aegadele:
Kudas nõuad ja stiis
Et ühesugune oleks inimeste eluviis?

A. Reinwald.

Sakala neiu unenägu.

Magasi mina magasi,
Magasi Madi mäele
Sinelillide seas,
Kullerkupu pöösaenna.
Unda näi magadeenna,
Tõist näi üles tõusteenna:
Kuust kas'we koa läwele,
Tamm kas'we tare läwele,
Sunap kas'we õwwe pääle,
Kass kas'we kaju kohale,
Pihlap kas'we peenarenna,
Sarap sirge janna teele,
Haawakene aida teele,
Waherpui küla wahese.

Joosi küllä mõistetama.
„Külänaije nännikese,
Mõistke mu unenäguda!
Magasi mina magasi,
Magasi Madi mäele,
Sinelillide seas,

Kullerkupu pöösaenna.
Unda näi magadeenna:
Kuust kas'we koa läwele,
Tamm kas'we tare läwele,
Sunap kas'we õwwe pääle,
Kass kas'we kaju kohale,
Pihlap kas'we peenarenna,
Sarap sirge janna teele,
Haawakene aida teele,
Waherpui küla wahese!

„„Tütarlaits, ja linnukene!
See om uni ammu mõistet,
Ammu mõistet, ammu täädä!
Kuusest käiwe kosilase,
Tammeest käiwe tahtajida,
Kasest käiwe kaasikida,
Sunapust õlletajida,
Pihlapust käiwe perälese,
Sarapust käiw' saatajida,
Wahtraist wastuwõttajida.“

Lõuna Sakalamaa lauliknaine G. W. käest üleskirjutanud

Dr. M. Weske.

Seda mõistnud wist.

Oh kui weel hellaste waatsin
 Su sini silmisje,
 Siis põhjatu murega läksin
 Ma sinust kaugele.

Kõik õhud kuulsid mu juttu,
 Mu armu sõnu ka,
 Kõik tähed nägid mu nuttu,
 Kui nutsin ma jalaja.

Ei mõistnud mu armu sõnu
 Siin õhud, tähtedega,
 Ei mõinud mu nuttu ja walu
 Nad üksigi waigista.

Siis kaebasin mina weel fulle
 Mu walust leinamist,
 Su taewalik süda, nii helde,
 On seda mõistnud wist!

Saan.

Närtitud neiu.

Mäelt tähtis taewast waatab
 Üks neiu alla säält
 Kuis kõnnin ilma-orus
 Ja tõstan kurba häält.

See neiu oli minu
 Weel mullu heina a'al,
 Meid katis wõsa wilu
 Säält õntjal õitfi maal.

See neiu närtis ära
 Kui tuli sügisje,
 Kui kolletasid lehed
 Ja wait jäi linnuke.

Oh waata mäelt alla
 Mu pääle heldeste,
 Üht sooja suwe kalla
 Mu mure talwesse!

Dr. M. Weste.

Niagara tõke.

Kõige suurem ja ülem maailma kuulus tõke ehk wee-sadam on Põhja-Ameerikas ja kannab seda nime Niagara. Palju reisijaid on terve maailma jagudest seda suurt looduse ime-tööd jääl waatamas käinud ja on temast iga haritud rahwa keeli palju kirjutatud. Ka meie tahame oma kalendri lugejaid selle isäralise ja kõige suurema loomuse imega tutawaks teha ja laseme ühte reisijad, kes isi oma filmaga teda näinud, temast siin jutustada. Tema kirjutab sellest wee-sadamast, tõkest ehk kosjast nõnda:

Buwalu linnast, mis ida pool Erie järwe seisab, kellest Niagara oma lainid wagusi alla weeretab, reisisin ma oma sõbra Wilsoni ja mitme tee-juhatajate seltsis ülemal nimetatud wee-

kosele, kes kõige kuulsam ja wägewam maailma wee-kosede seas on ja kahest kalju harjast alla langeb. Dõise jõe laius kannab umbes 300 jalga, kes Ameerika nime kannab, et ta Põhja-Ameerika päralt on. Wähem kofk saab suuremast nõnda nime-tatud Ritse saare läbi ära lahutud, kes Inglis Ameerika ja Ühendatud riigide wahel nagu piiri-kiwiks on. Kohisewast looduse wäest sünnitatud piiri-sammas, Ritse saar, seisab kui wõitleja sõamees mäsawa wee-woode keskel ja on ka ju isi ühe kose sünnitanud, kes 25 jalga lai on. Teda nimetatakse uuema nimega Tri-saareks; sest et ta wikerkaarist alati on ümberpiiratud, mis aaur sünnitab.

Selle imelise tõke waatamine üksi wõib juba ehmatust ja imestamist oma wägewa looja üle inimese sees sünnitada, kes otstumaid weehulkasi kohiseses üle kaljude alla walab, kui oles-siwad nemad kergemad kui kaste piisad. Sigi imelik on see näha, et ühe jõe põhi, kes nii otstati lai ja kelle pääl tema edasi woolab, otsegu ära murtud on ja et tema oma wet 2226 jala laiuselt ja 150 jala kõrguselt loodis alla puistab. Tema ligidal seistes tundakse maapinda jalge all wärisewat; kose hirmsat müminat kuulatakse aga ju enam kui penikoorma kangusele ära.

Sakatuses woolab wesi tasakeste edasi. Wida ligidamale meie aga kosele ehk tõkele tuline, seda kangemaks läks tema kohn. Meie nägime tema pääl auru-pilwed kõikwad, mis kõige pak-sema taewa pilwe jarnased oliwad; tema näitas meie silmis päewa seisju järele, kes omad jooned temast läbi wiskas, wahel tume must, wahel jälle hiilgaw walge olewat. Auuru pilwede hulk on nii suur, et inimene peab uskuma, kui langeks jõgi tulepurskawa mäe sülle, kes kõik wet jedamaid auuruks muudab.

Kippawai kindluse juures lähab Niagara woodi kaljuliseks ja kitsaks. Tema lained pekstawad endid wahutades wastu kal-justi. Wesi keeb siin nii waljuste, et ta nagu walge waht näitab olewat ja kõrgesse õhu sisse ülesse purskab. Siin, weel kuus penikoormat kindlusest eemal, kelle järele jõge ja tõket nimetatakse, langeb jõe põhi korruga madalamale, kelle üle wägewad weehulgad mürijedes alla ruttawad. Nohkendatakse et tema ühes minutis 627,000 pütti wet alla kallab. Mõlemil pool nimetatud jaarest woolab wesi nii kangeste edasi, et kõik, mis tema pinnal on ehk sinna juhtub, nagu kalad, weelinnud j. n. e. ära purus-tatud ja alla jüganusesse kuffutatud saawad.

Vinnud lasewad endid esiotsa kiigutawaist lainist hea meelega edasi aeada, kuni n'ad sinna kohta saawad, kus wee-pigistus nii kange on, et nemad ennast kõige häda ohtliku jõuga weewõimusest päästa ei jõua. Nemad katsuwad siis endid tõsta, peksawad tiibadega, aga kõik on asjata! Nende jalad on wee-pinna sees nagu tina sees kinni ja parwekaupa sõidawad n'ad alla wee-kohe hirmu kurku.

Alla langewa maa- ja puu-tükidest ja kõigest sest, mis wesi alla wiib, on kohe jalale kaunis suur saar sündinud, keda kotta saareks hüütakse, sest et tema pääl hulk kottkaid ennast purustatud elajate riismetest toidawad. Pitka, waewalise ringisteed tulime tahwli kalju juure, kes pahem pool seiswa häkliste kaljudest wälja ulatab ja kuda ma kuulsin, kõrgestifust alla olemad weerenud. Siit nägime hirmuga ilusat, aga ühel hoobil ka hirmjat jõe kaju, kes kui lõpmata suur madu alla sügawusesse langeb. Siit nägin ma täielikult seda suurt loomuse imetööd, mis mind kõige kõrgema imestamisega täitis.

Niagara tõke.

Kalju fõrwalt wõib loodis alla kohisemasse, laines keema katlasse waadata, kus wägew sõda näitab walitsema. Seda kõik wõib näha, kes niisama julge, kui ka uudise himuline on ja kelle pea pööritamist ei karda.

Wee karw on oma langusel kalju otsast sageste tume-rohiline ja walge ja näitab päikese seisju, prii õhu loomise ja toob kanguse läbi sünnitatud mitme karwalise walguse mängisi.

All, enne kui wesi Ontario järwe jookseb, hüppab ta katlas kõrgesse ülesse ja keeritab ennast wägewas pöörises kawa ümber, enne kui ta jälle edasi jooksele saab. Mida enam ma ennast selle looduse näitemängile ligistasin, seda waewalisem oli tee. Mõnel kohal pidime nelja käpakille ronima ja pitka, pimedat kuiwastikute läbi edasi käima. Kiwid on igawese auuru läbi nii libedad, et aga ennast suure etteawaatamisega sügawuse sisse langemise eest wõib hoida. Veel ühe weerand tunni pidime käima, enne kui kose jalale jõudsime ja nüüd juba olime nii läbi märjad, kui oleksime jõkke kastetud. Kui meie trepi juure jõudsime, keda kuberner Siimoko kalju külge on lastnud kinnitada, siis nägime ennast kalju tükkidest ja maamüra-kutest ümber piiratud olema, kes ennast kõrwalisest kalju-seinast lahti oliwad kiskunud.

See külg, mis paremal käel seisis, oli kõik kuuskede ja seedri puudega ära kaswanud, kes meie päade kohal kõikusiwad ja meid filma pilgul ahwardasiwad ära purustada. Kui meie selle koha juure tulime, mis maha woolawa wee ja kalju hulgade wahel on, siis nägime mitmed koledad, weest wälja ootatud õõnistikud kaljude sees olewat.

Wiis kuni kuus sammü läksin ma selle wägewa wee-joone taga edasi ja tahtsin weel sügawamale selle hirmu-kõõba sisse tungida, aga pea, pea oleks ma ühest siin walitsewast tuule-õhust ümber wiisatud saanud, kes alati wee-kose ligi oma mängi peab ja tormawa wee hulgade alla sadamisest saab sünnitatud. Keelaw looduse wägi ei lubanud mind enam ühte sammü edasi minna. Ka minu sõber, südamik Wilson ei katsunud enam sügawamale wee-joone taha tungida, kes halastamata surma ahwardas. Meie langesime jälle üksteise kaela, kui tahaksime praegu surra ehk uue elu sisse tagasi pöörata.

Mingi asjaga ei ole wõimalik ühte täielikku märki sellest tundmusest anda, keda nii kartuse väärt näite-mäng inimese südamesse sünnitab. Kõik meeled on ehmatuse, hirmu ja häda kammitsas. Walju mürin sünnitab üht isäralikku hirmu, kui mõtled, et tasane tuule-pööris sind libeda kalju päält alla sügawusse wõib wiskada, kust ükski jõud ega tarkus enam tagasi ei too. — Kõrw on kurt mürinast, film effib wirwendades ümber ja ei tea kuhu ennast pöörata; waim tunneb wärinat ja inimlikku nõtrust, mis siin isäranis tema filmi paistab.

Kõrges ülewel, kust koik oma wet alla walab, näitse piirita prii-õhku. Ida poole lautab Ontario järw ennast laiali, kelle waifne, ühetasane ilus weepeegel nagu uhkes mõttes seisab ja suure mere sarnane on. Pigemal on suur, lage rohu maa, kellest St. Lorentzi jõgi lustilises keerus läbi woolab.

Emajõe kaldal.

Sääl kaua, kaua igatsen ma istu,

Rus kuulen Emajõe kohina:

Ta jutustab mull' muistse aea fuju,

Mis aasta-saead wõtnud salata;

Ta jutustab mull' noore ea põlwest,

Rus Taara käsi teda rajanud,

Ta esiwanemate elust, õnnest,

Mis sortsilastest saie matetud.

Si Emajõe nende wõimus wõinud

Ta puhast, püha jooksu paisuta,

Ta laine weereb alles lustilijelt,

Lööb Soome randa muistse mängiga.

Mu waim, mis liigub sinu sügawuses

Kui Ema-laine lendu waatad sa?

Mul on, kui kostaks kohin kõrwadesse:

Oh rutta hing, oh rutta sinna ka!

Peaki koobas.

Sada ja seitsekümmend Inglis penikoormat olin ma ju Londonist kangel, — nõnda jutustab üks reisija — mitme mäe üle käinud ja mitu orgu läbi rändanud, kui ma wiimaks ühel ilusal, selgel hommikul oma ette wõetud reisi kuulsa Peaki koopale ligistasin ja nüüd peagi seda suurt looduse imet näha pidin saama. Nimetatud imelik mäe koobas seisab ühe Inglis maa jaus mis Därpi kutsutakse.

Mäed, kelle otsa ma reisisin, läksiwad ikka kõrgemaks ja hääkilemaks, kelle taga weel ikka kõrgemad minu filma paistiswad, kes aga mitte enam kui endised metsaga kaetud ei olnud, waid nõmme rohuga, nii et nende päält wäga kaugele wõib waadata.

Kui mina ühe nende kõrge mägede otsa olin saanud, nägin mina korraga ilusat orgu, kes aeadega, nagu hõbe paeladega läbi palistatud oli, enese ees seiswad. Kesk orgu seisis Rastletooni linn oma madala maeadega. Kitsas, keeruline tee, kes nagu uis wingerdades mäest alla läks, wiis mind alla orgu kuni Rastletooni tee pääle. Rastletooni wõõraste maeas pidasin ma kiireste lõunat ja reisisin siis wahel pidamata kuulsa Peaki koopale.

Weike pea, kes keset linna läbi jooksis, wiis mind tema sisse-käigi suule. Siin seisin ma kaua aega imestades, selle otstatuma kalju kõrguse üle, keda ma enese ees nägin taewa pilwede poole tõuswad. Tema lagipaigas seisiswad wana lagunud lossi waremed ja tornid ja all tema jalal otstatu auk, koopa suu sisseminek, kus kõik kotpime näitas olewat, kui mina päewa ael sinna sisse waatafin.

Kui mina nõnda imestades jään loomuse altari ees seisin, filmasin ma pimedas koopa suus ühe mehe, kes pisut kare näitas olewat ja küsis, kas ma koobast näha soowiksin. Kui ma seda nimetasin, küsis ta edasi, kas ma ka üle jõe tahtsin wiidud saada ja nimetas ka pisukest raha-summa, mis ma selle eest pidin maksma. Kui ma kõigega rahul olin, siis manitses ta mind julge olla ja meie astusime seltsis koobasse.

Rural pool koopa suus oli üks ära raiutud puutüwi, kelle ümber altmaailma kaduwad lapsed mängiswad. See läks pika-misi madalamale, nõnda et päikese walguis, mis koopa august

sisse paistis, ämaruseks ära näitas raugewad. Aga oh imet, mis pidi mu film siia kõik ära nägema, kui meie mõned sammud edasi olime käinud! Paremalt pool koopa wõlwi all nägin ma terve maa-aluse küla, kus rahwas, et püha=päew oli, omast tööst puhkasiwad, ja oma lastega madala urtsikute ees mängisiwad. Waewalt oliwad need wäikesed maead meie selja taga maha jäänud, kui ma hulk laiali pillatud rattaid nägin, kelle pääl need maa-alused rahwas töö=päiwil kõisi keerutasiwad ja sel kombel ennaft elatafiwad. Kui meie ikka weel sügawamale alla läksime, näitas au, kust päikese walgus sisse paistis, ikka weiksemaks minewat ja pinedus enam wõinust wõtward, kuni wiimaks weel mõned üfsikud walguse kiired weikse prau läbi sisse langesiwad, kes suitsupilwesi, mis urtsikutest läbi ämarusse ülesse tõusiwad, mitne karwaliseks wärwisiwad.

Nüüd kummis ennaft korraga koopa wõlwis lagi madalamale, otsegu taewa sõrw maa külge näitab piirama ja ämarusest sai häätselt öö. Säääl tulime ühe weikese wärawa ette, keda minu teejuht lashti tegi, enne kui edasi astusime. Eginast urtsikust tuli üks wana naene kase põlewa küünlaga wälja, kellest ta ühe minu ja teise minu juhataja kätte andis, kellega meie wärawast läbi alla astusime ja päikese wiimist walgust jumalaga jättime. Siin oli kaljune koopa lagi nii madal, et meie läbi-pääsemise pärast mõni tükk maad küürakile pidime käima; aga kui suur oli mu imestus, kui meie kitsast urgas=teest pääsesime ja jälle endid püsti aasime: Siin nägin ma, nii kaugele kui film ulatas, otstatumat ruumi pikkust, laiust ja kõrgust, kelle wastu esimene suur wõlw, kust meie olime ära tulnud, mingiks ei tulnud arwata.

Selle järele, kui meie siin, kui keskööliste taewa all tüki maad edasi olime käinud, langes kalju jälle pikkamisi madalamale ja meie olime ühe kaunis laia jõe äärde jõudnud, mis maal jooksis ja kelle kaldale weike lootfik kinni oli seutud. Juhataja käsu pääle pidin ma ennaft seliti lootfikusse heitma; kui ma seda olin teinud, astus ta isi kuni poole kehani wette ja tõmbas lootfikku enese järele. Meie ümber walitses waikne rahu. Kui lootfik edasi liikus, langes kalju kui pilw ikka madalamale alla ja puutus wiimaks minu nina külge; waewalt wõisin ma enese ees weel tuld pidada. Mõnda olin jelles kitsas lootfikus nagu puusärgis

finni, kuni meie sest hirmulikuft kitsusest läbi olime pääsnud, kalju ennaft jälle kõrgendas ja teejuht mind tõise poole kaldale wälja lastis astuda.

Meie tee läks nüüd korraga laiaks ja kõrgeks ja siis jälle madalaks ja kitsaks. Rahel pool küljes nägin ma suure hulga kivistatud taimi ja elajaid, kelle juures meie ei tohtinud aega wiita, kui mitmeks päewaks koopasse ei tahtnud wiibida.

Nii tulime meie tõise jõe juure, mis pisut kitsam oli kui esimene ja kelle tõine poolt kallast meie köhe wõisime näha. Et lootikut jääl ei olnud, kandis mu juht mind oma üladel sellest läbi. Siit mõned sammud edasi jõudsimel jälle kitsa wee kaldale, kes meid kuni kooba otsani juhatas; pütkuti seda wee kallast kõndides oli tee väga libe ja kitsas, nõnda et ühte jalga wae-walt tõise ette wõis jääda. Siiski rändasin ma kindla meele ja rõõmsa südamega edasi, ja rõõmustasin ennaft alt maa jõe kaldal, neist ilu kujudest, kes pimeduses ja warju riigis koguni imelikud oliwad, kui korraga üks ilus muusiku helin minu kõrwa kestis. Mina jäin, täis imestust, seda laulu kuulma ja pärsin oma juhataja käest otsust, mis see pidi olema. Juhataja tähendas, et ma seda isi näha pean saama.

Kui mina nõnda tema kannul imeliku häälede ligistasin, siis kadusiwad hermoonie helinad ära, kohin jäi nõrgemaks ja rauges wiimaks maha langewa wihamatilgade sibiemiseks ära. Ja tõeste nägin ma wihma ülewelt kalju seest kui pakjust pilwest maha sadawat, kes meie tulewalgel wirwendas, hiilgas ja kuul-dut lauluhäälefi oli sünnitanud. Meie ei tohtinud oma küüna-l-dega wihma sau alla minna, sest et n'ad jääl kergeste oleksiwad ära kustunud, ja meie siis asjata tagasiminemise teed oleksime otsinud. Meie käisime jälle pikka wee kallast mööda edasi, kus ma sagedaste suuri õonestikkusi kabele poole kalju seinasisse nägin minewat, kes jälle uusi koopasi sünnitasiwad, sellest meie kõigest mööda läksime, kuna minu teejuht mind kõige ilusama waatusle ette walmistas, mis ma nüüd näha pidin saama. Natukesel aeg pärast astusime meie nagu ühe kuningliku templisse, kes ilusa wõlwidega ehitatud, ühe sammaste pääl seisiwad ja keda kõige targema kunstniku käsi näitas walmistanud olewat. See imelik alt-ilma tempel, kelle kallal ühegi sureliku käsi tööd ei ole teinud, näitas minu filmas oma korralikus olekus ja iluduses

kõigist templidest, mis ma enne päikese paistel olin näinud, kõige härrandlikum olewat ja kaugelt üle käimat.

Täis imestust ja hella tundmist nägin ma siin looduse sügawas põhjas Looja kuninglikku auu kaduwa ilma laste eest igaweste kinni kaetud olewat. Enne kui ma sellest paigast lahkusin ja seda ilusat paleed jumalaga jätsin, palwetasin mina ses pimedas ja pühas paigas ja tundsin ennast kõige suuremas õntsuses.

Meie ligistamine nüüd oma käigi lõpule. Wana tuttav jõgi juhatas meid jälle edasi, kuni kalju wiimist korda alla langeb, weepinnaga kofku waub ja nõnda koobast luffu paneb, et ühegi sureliku jalga ühte sammu enam edasi ei wõi astuda.

Mina arwasin, et meie nüüd jälle tultud teed tagasi pidime minema, aga ma pidin mitmeid raskendusi kannatama ja weel ilusamaid etendusi nägema. Minu juhataja pööris tagasi tulles teelt pahemat kät, kus ma temale ühe õonestikku pidin järele käima. Siin küsis ta minult, kas mul tahtmist oleks kaunis tükk maad ühe kalju all edasi roomata, kes peaaegu maa külge ulatada. Kui ma seda ihaldasin, käskis ta mind järele astuda, ja oma küünalt hoolega hoida. Nõnda ronisime meie nüüd krapakile nätske liiwa pääl edasi, aga meie tee oli wahel nii kitsas, et waewaga läbi wõis wingerdada.

Kui meie seda waewalist teed taga selja olime jätnud, nägin ma koopas wäga kõrget künka, kes lae kalju, kui pilwe sisse ära näitas kaduwat. Künkas oli nii libe, et ma koha tagasi langesin, kui esimest sammu ülesse tahtsin astuda.

Minu teejuht wõttis mind kae kõrwa ja ütles harjunud wiisil: mina pidada tema järele käima. Meie astusime nüüd nii kõrge — ja mõlemal pool oliwad kivistikud — et mu pea weel praegu ümber käib, kui ma selle pääle tagasi mõtlen. Kui wiimaks ladwale olime jõudnud, saadis juhataja mind nii-suguse koha pääle, kus ma kindlalt seista wõisin, kuna ta isi mäest alla rutas ja mind üksi jättis. Ta kadus nüüd tüki aegaks minu silmist ära, kuni ma wiimaks tema tuld all sügawuses jälle aimasin, kes kui hele täht minu filma paistis.

Kui ma tükk aega selle imeliku näituse ja ilu üle rõõmus-tasin, tuli mu juhataja jälle tagasi ja wiis mind häkilisest mäest alla. Kui ma all sügawas seisin, astus ta jälle mäest ülesse ja lastis oma küünla walguft ühe augu läbi alla wirmendada,

Kuna ma oma tulukese käega finni katsin ja nüüd oli see näha kui paistaks süsimustal öö-pimedusel selge öö-täht taewa paksemalt pilvedelt alla, üks nägemine, mis kõigist iludustest, mis ma iial olin näinud, üle käis.

Nüüd oli meie reis täieste lõppenud ja meie tulime suure waewaga oma kitsast teed jälle tagasi. Meie tulime tutwaid jõgesi kandu jälle kitsa wärawa ette, kus meie enne päewa walgust olime jumalaga jätnud, keda meie pika pimeduse järele jälle teretasime. Smelikü warjude segaduses näitas koobas kui uus maailm minu silmas. Päike nähti pikkamisi tõusewad, öö ja pimedus põgenesiwad peitu. Kui wiimaks purpuri punased taewa wiirud läbi koopa suu sisse hakkasiwad paistma, astusime meie koopast wälja ja parajaste läks päike läänes looja.

Sina ei pea muisutama!

„Tõho hullu!“, hüüab mõni kuuma were ja põksuwa südamega noor kalendri lugeja, „nüüd ta hakkab tõeste ühtetõistkümnnemat käsku juure tegema.“

Ease ma seletan enne, ütleb kalendri kirjutaja, küll sa siis näed, mis see keeldus tähendab; päälegi ei käi see keeldus üksi noorte armastajate kohta, waid palju enam laste wanematele, kuulge siis, mis üks õpetatud mees sellest asjast kirjutab; kiri aga on nõnda:

Kuida ta wintsleb, see waene wäikekene! Ta sipleb jalga-dega, ta rabeleb kätega, tema nägu on nutuline, ta kishendab — ei aita midagi: temale antakse muisu! Kareda habemega mees, sa õõrud ju lapse õrnad põsed weriseks. Sinu suust käib wänge tubaka ja wiina hais wälja, jäta laps rahule ja ära kihwtita tema ligidal olewat hingamise priiõhku ära. Sa sina noor neiu, mis sa rõhud sellest wingerdajast loomakesest nõnda oma rinda wastu, kuna kõik loodus sulle muisutuse kujukul rinda paisutab. Seda kõik ei tää laps mitte, aga ta tunneb ometi — tema tunneb alati sellest walu, jäledust ja kardab teie armu kaisutusi, mis temale piinalikud on. Lapsel on õigus ja et ta ennast isi kaitsta ei wõi, siis astuwad siin looduselikud käemehed temale

eeftkohtjaks. Laste wanemad peawad seda tähele panema, et laste muijutamine mitte lõbus asi ei ole, waid palju enam neile piina toob.

Wõib olla, et laste muijutamine üks asi on, kelle juures ka tulewiku pääle peaks mõeldama. Ehk sünnitab ta edespäidise aca sees, pääle filmapilkmise wastu tõrkumise, ka muid kannatusi. Eks wastutõrkumine, mis juuremal hulgal lastel muijutamise juures on, awalik tunnistus ei ole, et see nende noore ihule häda teeb. Kõige täielikumana ja ilusa habeme all wõiwad naha wigadused warjul olla, üks raske wigaduse sünnitaja haigus. Sõõja nahatõbi Lupus on üks iseäralik külge hakaw haigus. Et see-sugused haigused, kellega mitmed meie seast iga päew laste seas tallitawad, rohke armsa muisude läbi terwete laste külge lähawad, seda saab suurem osa arstisti tõeks tunnistama. Selle täaduse juures oleks wäga soowida, tõsise katsete läbi arstide poolest tõeks teha, kas nende tõbede külge hakkamine just nõnda peaks olema. Meie arwame aga, et iga isa enne ette saab mõtlema, kui ta oma last niisuguse kannatawa katse kätte annab.

Emad on selle juures rumalamad, nemad karistawad lõpetes weel waeft loomakest, kui ta wõõraste wastu mitte nii sõbralik ei ole. Wäga suur lust on neil sellest, kui nende lapsi wõõraste hästi riiga sõidatakse ja muijutatakse. Kawalamad ja mõistlikumad inimesed tunnawad seda naeste tahtmist ja püüawad seda võimalikult täita, kuna nad neile ära peaksiwad seletama, mis-sugused hädad muijutamise läbi wõiwad sündida.

Täiskaswanud inimestel ei ole palju tõbe külgehakkamist kannatada. Kui nad ka kurgutõbe, pääwalu ja kaelawalu see läbi saawad, siis on nad mõne päewa uimastuse järele jälle täitsa terwed. Lapse juures on aga lugu hoopis tõine. Üks terwisele kahjulik asi, kellest suur inimene midagi tähele ei pane, mille juures ta weel ikka tööd teeb, wiina joob, sigarit ehk piipu suitsutab, see võib kõik lapse külge hakata ja temale kahetõmmene nelja tunni sees surma tuua. Mida õrnem ihu ja tema liikmete-ehitus, seda usinamine wõtab ta kihwti jagusi enese sisse ja seda hirmusamine mõllawad nad tema sees.

Mees lähab kõrtsi ja toob õlle- ehk wiina-klaasi sõrwallt, kelle seeft enne tõine wigane inimene oli joonud, haiguse kodu

ja muisutab seda, ilma et ta seft isi midagi tääks ehk tunneks, lapse külge.

Kas ma neist kannatamistest veel pean kõnelema, mida kõik tunnewad, aga keegi nimetada ei taha. Kuida üks teha päält näha terwe, oma soonde sees kihwti warjul hoiab ja külge hakkawaid omandusi täis on? On lapse mokad weidike katki ehk muul wiisil wigased, siis võib muisutamise läbi kõige hirmsama tõbe külge hakkamine sunnitud saada, mis aasta pikkuse kiremise läbi wiimaks tõlise surmale saab wiima. Mõnda olen siis siin paari sõnaga nimetanud, mikspärast mitte muisutama ei pea ja laste emad võiwad seft hädä õpetust wõtta, enne kui nad oma lapsi lasewad haigeks muisutada, kus siis surma woodi juures kül weel kõik rohud ja abi ära tahetakse katsuda, aga mis hilja, see on hilja! „Hoia isi, siis hoiab Sumal ka!“ ütleb tark mõistujõna. Seda pea meeles, seft parem hoida, kui oata, ja ära pärast kahju ebauskliku wiisil jõledaste ohka: „Oli surmaks loodud.“ Muidugi on ka palju muid haigusi, mis mitte muisutamise läbi laste külge ei tule, sellepärast ära anna kalendri tegijale süüks, kui ja last muisutamise eest oled hoidnud ja ta siiski haigeks jääb ehk sureb.

Haarts.

Saksa mägestiku kõige põhja=poolsema lapsukesse nimi on Haarts. Ta elu=koht on praeguse Preisi, Braunschweigi ja Anhalt=Bernburgi piiride kokku=jooksul. See kõrge=, tina= ja raua=rikas mägestik on oma ilu ja olu poolest väga tähtjas. Seda ennemuiste kiideti teda kenaks ja kuulsaks kohaks Põhja=Saksamaal. Kui ka Riisni=mägestik oma ülemiste otsadega kõrgemasse õhu=hõlmadesse ulatab, siis tohib Haarts sellepoolest ometi kartuseta Türingi=metja ja Ertz=mägestiku wastu oma pääd tõsta. Ta pää=rõõnd, mis penikoormat nelitõistkümmend pik ja ligi wiis penikoormat lai on, kallab hommikust õhtu poole. Tõiste Saksa=mägestikkude rõõndud on enamiste pikad, üksteise otsa lülitud, ühte=nägu kõrgustikud; Haarts aga tõuseb priiste maa=pinnalt ülesse ja wahib oma ümarguse otsaga pilwedest alla ümberringi lahkest linnade ja kenade külade, walendawate

wilja=põldude ja rohu=rikaste aasade pääle maha, kust rändaja film teda jo kaugelt kui oma kaunist puhke=paika rõõmuga tere=tab. Selle suure kiwi=kantši ümber seisawad vähemad mäe=künkad ja =rünkad nagu wahi=soldatid ööd kui päewa platšil.

Haarts jaotatakse kolme jalku: Ülem-, Alam- ja Ges-Haarts. Ülem-Haarts on selle mägestiku keri ja koha. Siin paistawad maa=keri fondid mäe külje seest otša=pidi wälja. Need on puna=kast, roste=karwa kiwist waletud ja metalliga rohkestes segatud. Hiilgaw metall awadeleb inimesi wasaratega ja tuuradega oma kallale. Mitme kaewu=sügawuselt maa seest tuuakse see säraw warandus päikese paistusele, kus ta weel seda rohkem hiilgab.

Hele koit tuumas taewa serwas, kui meie Boodeeni orust mäe=külge mööda ülesse astusime. Tõe kohin ja kahin jäi ikka kaugemale meie jalgade alla. Salg=tee käis mööda mäe kiverdi kõrwerdi üles. Alkiste kaljude kallastel hoidwad tublid kiwist käsi=puud reisija jalga wääratamast. Kalju küngaste ja puie warjust wälja jõudes ulatab film kaugele mägedesse ja orgudesse. Ohk on jahe ja maha. Koidu=kaunid kannikesed, rõõmu=piisarad nagu hiilgwad kaste tilgad filmas, nikutawad wagusi pääga walguke=tooja poole. Ta kerkis praegu taewa serwa ja alustas oma hiilgawat reisi taewa wõlwil. See oli kaunis filma=pilk, sest siin wõis nõder filmakene loomuse määramata suurst ja määramata wägewust ligimalt aimata.

Meie tõtasime Brokkeni poole. See on Haartsi kõige kõr=gem nup. Seitse mäe=linna wahiwad hommikust õhtuni ta otša ülesse. Tali ei taha siit taganeda. Ka süda suwe ajal liiguwad siia jahedad tuuled. Põhja poolsed mäe küljed on pea poole=ni suweni lume ja jääga kaetud. Suwi on seepärast lühike; aga ta wihma=hood on raske ja sigitajad. Suured künse= ja mäenna=laaned tuletawad waatajale põhja=maa metsasid meelde. Need Kalewi=künjed on oma tubli tiuwe ja kahara ladwa pääle toredad; aga inimestele pakuwad nad oma jahedat warju kõrwe=taja päikese wastu ikka lahkestes ja linnukestele sirutawad nad alati sõbralikult oma haljaid oksti wastu. Weikesed kahar=sabad wõi orawad tantšiwad neid mööda siis ka õige kenaste, wahel üsna wallatuma kombel. Nähn pörutab waljuste nokaga wastu puud ja tõreleb neid kahar=sabalasi, et nad linna pesa kallale ei kipukšiwad. Meist suurst puist pean ma suurt lugu; sest neil

ei olnud suureks-kaswamine mitte mangu=asi. Selle kalju=mäe küljed ja seljad on nimelt suurte kiwi=pankadega kaetud; mõned tõusewad nagu müüri=kantsid wastu taewast üles, et hirm ligi astuda. Loodus istutas oma wägewa käega puud nende otja. Siit sirutasiwad nad mööda haljast ja paljast kalju=seina omad juured alla mulla sisse, kust nad toitu wõtawad. Mõned juured on pae=pragude wahel tunginud ja aja=hamba abil suured kiwi=rahnud purustanud, et aga elu üles=pidamist leiaks. Nii lehwit=sewad nad kiwi=kiltude ja pae=pankade otjas nagu uhked kiriku=tornid. Niisugusel kindlal kiwi=istmel ei karda nad tuult ega tormi, kuna nende poole=mehed mustal mullal iga õrna õhu ees kumardawad ja küürutawad.

Sagedaste leiame metsa=salkade wahel soo= ja raba=maad. Mida kõrgemale Brokkeni otja jõuame, seda kõhnemaks ja kõduramaks lähawad puud ja taimed. Mõni kümmekond sammusi allpool mäe=otja wiretsewad ja firetsewad weel härjapõlwelised kadakad. Aga suured kalju=pangad pistawad omad julged pään sed a kaudemale maa seest wälja. Need on wist need kiwid, mida Kalewi jarnased mehed üksteise wahel pildusiwad. Haljal mäe=harjal seisab wõõraste=maja wõi kõrts ja üks hoone=kõrgune torn, kust pääle saja wersta igale poole waadata wõib.

Kui ma siia wõõraste=majasse astusin, panin ma imeks, et palawal juwe ajal — see oli 24. Juulil 1876 — kahes raud=ahjus tuli lõkendas; muidu oleks külma=wärin wäsinud reisija warsti tagasi olla wõinud peletada. Siin oli ainult kolm kraadi sooja (R.), kuna all wammuse waral higistati. Egi kuus tundi ühte=järge mööda äkilist mäe üles ronida ei olnud jalga=del mitte liig kerge. Aga kui siit Brokkeni tornist näitemangu=näolise ilma pääle waata sin, kui siit kõue=kõrguselt kaljult Magde=burg, Leipzigi, Erfurt, Goota, Kassel, Göttingen, Hannover, Braunschweig, Stendali ja mitmed ligimad linnad oma tornidega selgeste näha oliwad: siis oli wäsinus otjas, siis oli reisi=waew udu=hõlma uinunud. Selget päewa tõusu juhtub reisija siin wäga armaste nägema, sest Brokken on hommikult enamiste ifka pilwede sees otja pidi. Ka meie wastu pidi ta oma kadestust näitama: tõisel hommikul, kui torni=kell reisijaid sulepatjade seest päikese tõusule kutsus, olime paksu wihma pilwe sees. Brokken on Haartsi kõige kõrgem, aga mitte kõige kaunim koht. Põldu

siin ei harita; aga kari-elajad on ilusad. Nad sööwad rammust rohtu mäe-kallastelt ja magawad kuuse- ja männa-offkade pääl; sest õlgi siin ei ole. Haartsi wõi ei oota turul ilmasgi kawa ostjat.

Suimesed, kes siin kõrgustikkudes elawad, on oma kodu-paiga sarnased: kanged ja karedad, julged ja jumedad, tüdimata töotegijad ja hää südamega, kannatlikud ja kasiinaga leppijad, uhked oma mägede pääle ja ainult nende pinnal õnnelikud. Mägi on nende töö ja tegu, mägi nende elu ja olu. Ühed kombinewad sügawas mäe südames kiwide küllest kallist metalli, teised sulatawad ja seletawad teda puhtaks, mõned põletawad süsi, mõned raiuwad puid j. n. e. Tuba tuhat aastat wõitleb see rahwakene siin kange-kaelse kaljuga ja toob iga aasta oma jao kallist warandust päewa walgele. Tga mäe-mehe pale tunnistab, kui töö-rikkad ja saagi-waesed ta päewad olnud. Eigi kolmkümmend tuhat inimest elawad siin kolmetoistkümmne ruutpenikoorma pääl. Ühed on nad oma mäe-peremehe pääle, keda nad ka Haarts-kuningaks kutsuwad, kes neid oma isesuguste säaduste järele walitseb, uhked oma eesõiguste, priiuse, elu-wiiside ja ka oma keele pääle, mis Lõune-Saksamaa murrakute wiisi ladusamine heliseb.

Niipea kui reisija Brokkeni otsast alla astub ja Alam-Haartsi mägestikudesse jõuab, lehwitseb talle mahedam ja lahedam õhk wastu. Brokkeni otsas udu ja pilwe sees arwas ta, et täna wihmane ilm on; aga mida alla poole ta jõuab, keda selgemaks lähäb ilm, keda arwemaks jääwad pilwerangad. Siin ja sääl rühmawad weel mõned kolli-sarnased udu-ühmaksud üle mäe harja ja põgenewad metsa-salga taga pakku, ning lahke juine päike paistab heledaste. Alam-Haartsi mäed on kui Brokkeni warbad ja sõrmed. Nendega walitseb ja talitseb ta oma walda. Luuletaja mõtted lendawad siin kenaste ja kergeste üle mägede ja läbi orgude. Maalija film leiab siin ikka uusi ja ilusaid kohti, mida ta sõawa käega paberi pääle kinnitab. Sellele mägestikule on loodus oma helle käega nii palju ilu ja elu andnud, kui palju üks põhja pooline maa-tükikene ial wastu wõtta jõuab ja uiles pidada jaksab. Teist nii kaunist kohta nii kaugele põhjas otsikseme ilma-asjata. Kui Alam-Haartsi mäed ka kasiinam hülgawat warandust oma põuue peidawad kui Ulem-Haarts, siis awaldawad nad keda rohkem oma pinnal loomuse lahkest, lõbudust ja küllust. Rikkad kuused kõiguwad siin lahkeste lehtpuie wahel, saja-aastased tammed

katawad oma kahara ladwaga jõe kaldaid, tala-jämedused jalakad ja künnapuud tõusewad pääle metsa ladwa üles, ning neiu-näolised kased paluwad lehtede lehwitusel tee-käijat hallika äärde oma offade warju puhkama. Höbedane hallikas nõrises mäe-külle alt wälja. Wistist on maa süda niisama puhas ja selge kui see hallika wesi. Päifene jahutab oma palawaid kiiresi tema lahkes laines. Taimed jutustawad ta kenal kaldal haljaid ja rohilisi juttusi. Mesilased ütlewad lillekestele jalakeste asja kõrwa sisse. Lahked pilwe-rangakesed heljuwad puhta õhu sees, ja kui nad pijaraid maha puistawad, siis naeratab diekene, sest ta sai kaunist karastust ja kosutust. Võllud jooksewad liigeti loogeti mööda mäe-külge üles. Lamba-karjad maitsewad orus haljast rohstu. Haljad puu-wilja aiad piirawad külade ümber, kui nende marjad ka hiljemine walmiwad kui lagedal maal.

Inimeste elu ja olu on siin enamiste niisamasugune kui nende wendadel ülemal mäel. Ka siin, kui igal pool Haartsi mägestikus, wõetakse wõõraid juure lahkussega wastu. Üleüldse on siitesed inimesed wäga seltslised ja üksteise wastu sõbralikud, mis meie ainult nende inimeste juurest leiame, kellel wabadus rinnus ja rahuline olef südamel elab. Tuba ennewanast, kus Haartsis weel kuskil korrallist teed ega õiget rada ei olnud, käis sõber sõbrale wõõrsil, kui ta ka läbi sügawa lume, üle kiwide ja kändude, üle äkiliste kalju-kallaste ja läbi paksu metsa-rahnu käis. Nüüd on siin kõik teed ja ra'ad tasandatud ja wõõrale reisijale tee juhatusse märgid ülesse säetud, nüüd toob raud-tee igast küllest inimesi Haartsi-mäe alla, kus posthobused ja ratsa-eeslid neid ootawad ja pool püsti-aetud teed mööda mägede pääle, kuni Broffeni otja sõidatawad, kust reisija traadi-pidi sõnumeid saada ja saada võib.

Kui palju südame-jahutust ja meele-lahutust iga reis niisuguses mägestikus igale tundjale inimesele toob, on kerge mõista. Iga mees võib siit midagi leida, mis tema meele järele on. Kes koledaid kothi armastab, kelle filmi saladuste sisse tungida püüab, kelle süda ainult juuruse ja wägewuse, sügawuse ja kõrguse läbi liigutatud saab: see seisab äkitselt taewasse tõusujate kalju-müüride wahel, mis talle kaela kuffuda ahwardawad, mis ta pääsemise teed igalt poolt finni katta tahawad, mille kolledaist pragudest hirmsad kollid wälja wahiwad, kelle ees ta wärises

ja wabises, kui wana-ema neid ennemuistesses jutus ta filma ette maalis. Papselikus rõõmus maitjab ta selle koleduise kenadust ja tormab siis kui torni treppi mööda kõige kõrgemale ja äkilisemale kalju-künkale, kust orgu waadates filmad kirjuks lähawad ja pää pöörlema hakkab. Kui siit üks kiwikene weerema hakkab, siis tuleb ta pisse-prafinal terve kiwi-karjaga alla orgu, ja häda igale puule ja luule, mis eest ei põgene! Sellest kartuse-kaljult edasi rännates juhtub ta ühe määratu kiwi-kantsi otsa ja kui ta siit üle mäe harja ja metsa ladwa alla waatab, arwab ta ennast ära hääwitamise ja hukatuse riigis olevat, mõtleb ta siin metsa ja maa wiimse-päewa pääle hakkawat, sest suur ära kuiwanud ja kõdunenud mets seisab kui leina-kuju ta ees, kus tuulel, enam lehkest liigutada ega kühemest kiigutada ei ole: lehe-mardikad ja puu-masjakad on terve metsa ära lagastanud, kõik kõrbe-koledaks teinud. See on loomuse kalnu-koht, ta furnu-aed, ja ehmatanud reisija pöörab omad filmad siit ära. Alga kõrgemal mäe-küllel näeb ta tõist koledat wõi weel koledamat pilti. Maru-tuul on suure uhke metsa ühe hooga mühatusse maha murdnud. Siin on tormi-sõda tapeluse-plats. Üks ainus wägew õhu-hoog jüninitas selle määratu rägastiku ja hukas ühe filma-pilguga, mis aasta-sajad ehitanud. Siit ja säält pistawad weske wõlli männad ära purustatud maa pinnast omad juured nagu furnu-luud hauast wälja. Et see ehmatuse-paik ja hirmu-pilt weel jäledamaks lähaks, tormab musta harjastega loom waatajast mööda, terawad läikiwad kihwad suus. Kihwtine rästik-madu äsib kuiwast samblast talle wastu. Laia tiibadega fullid keerlewad ta pää kohal ja kiiendawad wihafelt: nende wainu-hääl ütleb selge sõnaga, et palumata wõõrast siin ei sallita, ja hirmunud rändaja igatseb rahulist puhke-paika.

Alga ka see film, kes õrnemais ja õnnelikumais piltides rõõmu leiab, see süda, kes leplikumais ja lõbusamais paikades lahkemine tussub, ja see meel ja mõte, mis hää meelega loomuse kaunimais kohtades kiigub ja liigub: ka see leiab siin rohkel mõõdul kosutust ja kergitust, ka see saab siit rikkalikult nut jõudu oma elu-tiibadele. Haartsi-mäe arwamatad ajad ja orud pakuwad sellele õrnemat õhku, ja meie kuuleme teda waimustusega hüüdwat: „Siin on hää olla, siia ehitagem majasid!“ Ühe niisuguse armsa oruga sain ma tuttawaks, ja ta heljub ikka mu meeles. Sügawas

lilli-riffas orus keerleb wahutaja ojakene. Tema lahke laine karastab murest murtud südand ja fergitab kurnastusest kurnatud meelt. Wallatumas rõõmus hüppab ta wesi ühe kiwi päält tõise pääle, ühelt kaljult tõisele. Päikese paistus jahutab ennast ta üles-hüppawais pijarates ja maalib noore särawa wiferkaari meie filma ette. Eainekesed aga tõttawad lehkawate lehtede ja õitsewate õiekeste wahel peatamata edasi ja ifka edasi, ehk küll kõrged kaljud oma tubli kätega neid siin ja sääl finni hoida püüawad. Metsa-kõrgused pae-müürid seisawad selle halja templi ümber ja kaitsewad tema waiklikku pühadust. Rahara tamme kõrwalt tõuseb tõsijelt punakas kalju-kants nagu ohwri-altar üles pilwede poole. Lehtede lehwitusel, nagu õilmelinnas, hüüab ööpik kõigest südamest oma lōo-lōbust laulu, nii et tõistel lindudel lust kuulda. Rahulikud rõõmud wiidab siin rändaja ja kuulatab luule riffaid lugusi, mis lainete kōhin ja metsa kōhin üksteisele jutustawad.

Siit ilu ja elu-rikkast paigakesest edasi jõudes leiame meie jälle ifesugusid kenadusi. Laia metsa kääru pääl söõdawad ilusad hirwed oma tallekese. Kaugel metsas heljub nende waenlase jahifarm, mille hää l magedes ja orgudes kümnel keel wastu kōstab. Aga hirwikesed maitsewad noort rohtu ilma kartuseta, sest nad tunnewad oma kergeid jalgu ja parajaid põgenemise-radasid. Sündsaste kōffu jäetud kella hää heliseb meile waarikust kõrwu, ja meie arwame ennast kiriku-aia lähedal seiswat. Rohilise katusel alt lagedale astudes jõuame rohu-riffa karjamaale. Haljas rohi ulatab pea põlwini. Mahe tuule-õhk püüab lillikesi une hõlma uinutada; nad kiiguwad ja kõiguwad ta kões nagu armisa ema süles, ajawad aga omad nupud naeratates weel lahtimale. Meie oleme ühte karja-mõisa juhtunud, kus Helweetsia wiisi järele piima-tallitust peetakse. Tublid suurte sarwedega pullid, täie udaratega lehmad ja filedad ja sirged õhwakesed, igal oma kēna kel kaelas, on muusika-meistrid, ja karjane annab meile hää meelega oma maitsewat toitu, mis talle kari rõõjalt kodu kannab.

Ka laulikule ja luuletajale jooksewad siin mägestikus riffad ja rohked luuletuse hallikad. Gaarts kubiseb üsna ennemuistestest juttudest. Pea igal kaljul ja künkal, igal ojal ja orul, külal ja linnakesel on oma ifesugune jutt, mida sulle Gaartslane wäsi-mata ette jutustab, kui sul aga aega kuulatada on. Üks nii-

fugune jutt lafeb ühe kuninga tütre põgenedes ratsa hobusega ühe mäe otsast üle jõe tõise otsa hüpata, ja see on õige, sest kõrge mäe otsas on weel praegu pangi põhja suurune hobuse kabja ase suure kiwi sees, kuhu hobuse jalg hüpates puutus, ehk küll need mäed kolme nelja kiriku-torni kõrgused on ja pääle wersta üksteisest kaugel seisawad. Nende kaljude nimed on Herentanzplat ja Rosttrappe, see tähendab: Rõia-tantsu-plats ja Hobuse-jalg. Rõik Haartsi kui ka Tüüringi-metsa ennemuistest jütud näitawad meile osawaste selle rahwa waimu ja luule-wõimu. Tga õige Sakslane peab neist suurt lugu, sest nad on tema eeswanemate sünnitusel. (Kuda wiisi räägitakse Gesti laste maal Gesti wanust juttudest? Kas püütakse neid siin ülewel hoida ja kõigiti auu sees pidada?)

Kui meie Haartsburgis Burgbergi otsast mööda kõrget aida, kus põtru, hirwisid ja mitmesuguseid muud mets-loomi sees hoitakse, alla orgu jõudsime ja lahke mäe-külle pääle wälja astusime, oli päikene looja minemas. Weel wiimast korda lehwitasiwad puud oma lehti ta kuldseis kiiretes ja mäed ja metsad terwitelesiwad lahkujat õnne-toojat puna-palgel. Weel korra waatab päikene armuliste üle maa ja metsa ning astub siis kuninglikus suuruses ja kõrge-preestre tõsiduses mäe warju. Wagusemaks jääb kõik wälimine elu. Ka loomuse ilu ja olu muudab ennast tõiseks. Kaunis on selle silma-pilkmise waikus, mis pühalikult meie ümber heljub. Meie waatame pilwe-puna poole ja kuuleme waiksest orust taseast häält:

Päike weereb, õhk on õrn ja järe,
Kaste asub halja aasale;
Kostab kõrwu linnu-koor, nii mäh,
Kumardab nii tase lillike.

Waiksest, waiksest woolab wesi ojas,
Hilgwad tähed waatwad ülewest.
Süda, ärka taewa Tsa kajas:
Loodus peab palwust taseest'.

A. Piirikiwi.

Oh nuta parem!

Muiskud, salamahki wõetud,
Saladuses wastu antud,
Oh kui õnsad on neist hinged,
Kes ju ime paelu pantud.

Mäletates, ette nähes
Dunneb hing jääl mõnda fugu,
Mõnda mõõdaniku õnnest,
Tulewikust mõnda lugu.

Alga liiad mõtlemised,
Ei nad kõlba armu randa;
Nuta hing! oh nuta parem,
Sest et nutt on fergem kanda.

C. R. Linnutaja.

Ära küsi!

Oh ära küsi mitte
Miskpärašt leinan ma,
Ei wõi ma seda, neiu,
Sull' mitte ütelda!

Oh ära küsi mitte,
Mis filmi niiskeks teeb,
Mis minu rinna põhjas
Nii walusaste teeb!

Kui mina seda sulle,
Mu neiu, kõnelaks,
See teeks su noorus päiwi
Siis hirmus walusaks.

Las' südamesse jääda
Mu walud magama,
Ei pea minu uuled
Sest sõna rääkima!

Saan.

Gestlaste wahwus.

(Gesti wanema Glula tereetus Sigtuuna ärahäwitamiselt koju tagasi tulles.)

Diska Gestlaste hull, kes Taara soost
Sündin'd ismale kuulsas Raljuwallas;
Suurt ja wägewat tegu
Taara meid teha on lasn'd.

Rõõmust tammiku serw nüüd wastu kostku,
Kõla kõitide kõrw ka ära kuulgu,
Saatku waimustust kõigil
Südame ärkuse jaoks!

Kaua wäldanud küll, et lahju teinud
Wõerad Rootslaste wäed meil läänest tulles,
Salamahiti nad langen'd
Ühtiku pääl, kus saan'd.

Pidi Gestlaste waim niisugust lugu
Kauem rahuga tõest küll kannatama
Wälja? Pidi päält waatama?
Raernud siis oleks maailm!

Tarwis näidata, oh te Taaralased,
Oli ülesse teil tei' endist wahwust,
Keda ammu sest ajast
Kartsiwad rahwaste food.

Kätte jõudis meil päew, kus nenda sündis,
Sõna tõeks jälle läks, et nuhtlemata
Meie waenlane ühtki
Sialgi jääma ei pea.

Sõjalaewade arm, mis selle
Ettewõtmiseks sai m'ust panna lastud,
Kõige wähemalt tuhat
Oli meil kofku küll suur.

Kõige agaram hull seks õige kiirest
Wälja otsitud sai ja ligi wõetud;
Lääne meri on waewalt
Ühtemat hulka küll näin'd.

Taara taewalik õnn, see saatis meid, et
Saime sihile pea, ei näinud kuskil
Mingi õnnetust ega
Apardust kõigil sell teel.

Nii Sigtuuna tee meil käidud sai,
Aga tegemata töö, mispärast kottu wälja
Tuldi, oli weel. Seda toimetat'
Mõtles nüüd meel.

Ümber piiratud linn, mis rahwast rifas
Kiireste meitest nüüd sai, et kätte maksta
Kurja, Gesslasi panna
Uueste auustama neid.

Sulge Rootslaste salt, see küllalt agar
Oli sõdima, maad ei sammu annud;
Eigi kuu nad wastu
Paniwad kindlaste meil.

Aga midagi kõik see aita wõinud,
Taara oli mei' pool, ta kinkis meile
Rammu; lõwide kombel
Wõitluses olime töös.

Häda otsata suur Sigtuunas oli,
Rahwast pigistas nälg ja surma wikat;
Loogus langsid nad meie
Odade, mõõkade all.

Wiimaks kawalat nõuu neil wälja armas,
Kellega pääsemist saaks, nei' piiskopp Johann;
Wälja walli pääl' tuli,
Pettlikult rääkis ta suu.

Et saaks lõppema riid, me armu heidaks,
Nagu Sumala poeg nüüd nende pääle.
„Mis te maitsete,“ hüüdsin,
„Eks ole teenitud palk?”

„Müllal, jõledad te, meil armu annud
„Tial olete tääl? Et tulge mehed,
„Jõuuga kallale, linna
„Wõtame üks kord neil käest!”

Nagu marude ood, nii Taarlased
Linna tungisiwad kõik, ei üksti jõudnud
Enam wastu meil panna,
Korraga wõit meile jäi.

Gesti oda ja piik, need tuhandesi
Surma saatsiwad koos nüüd Rootsi poegi,
Dma käega panin
Piiskopi puhkama und.

Rätte tuli siis kord ka waesel linnal
Maitsta wõitjate kät; me teda maani
Maha kist'sime, tuhaks
Legime ühendud wäel.

Tühi õutu nüüd koht, kus enne õitses
Suur Sigtuuna; ta õnn on otsa saanud;
Mustad waremed üksi
Näitawad, kus on ta paik.

Üles uueste, õnn, on tunnistatud
Bahwus Gestlaste poolt mei' Kaljuwallas,
Hirmuks waenlastel, rõõmuks
Smastel päewal ja ööl.

Minu, Glula, nii ka minu armsa
Sõbra Wägewa töö ja kuulus nimi
Rahwa suhu ja meelde
Glama igawest jääb.

Wõidust ehitab pärg nüüd meie päid;
Meie wahwus, see on ka tulewasel
Põlwel eesmärgiks, et ta
Arfaks ka seefugusel' teul'.

Nii kui lugu läks nüüd Sigtuunal, nenda
Sündima kõikega peab, kes meie külge
Tah'wad puutuda; tuttav
Gestlastel werine mäng!

Diska rõõmuga maa seepärast waljust,
Diska Gestlaste hull ja kiida Daarat,
Kiidu lauluga ohwrit
Ranna tal wägewal käel.

Wana Kaljuwee auru on õits'mas jälle
Noorelt nooruse jõuul ja wõidu järjel;
Daara päike meil armsast
Kosutab rahwast ja maad!

M. J. E.

Maljatused.

Ladina keel.

Üks talupoeg wiis üht õppinud meest oma wankrega wäga halba teed mööda linna poole. Wanker jäi wiimaks muda ja jopa sisse kinni. „Kuulge härra,“ ütles talumees, „kas Teie mõistate ka Ladina keelt?“ „Mõistan kül,“ wastas õpetatud härra. „Noh siis saate sest mudast kül isigi wälja, sest minu koolmeister ütles alati: Ladina keelega saab kõigest ilma läbi.“ Nende sõnadega wõttis talumees hobuse lahti, istus selga ja sõitis oma teed.

Enne walelik.

Ühes seltskonnas kiitles üks mees, et ta wiie minutiga pool penikoormat ratsa ära sõitnud. Sääl küsiti ühe õpetatud ratsniku käest, mis ta sellest jutust pidi arwama? „Sõita ma kül niipalju ei wõi, aga waletada wõin kül,“ kostis küsitud mees.

Kurjus ja häädnus.

Üks õpetaja pidas alustuses oma kirikus suure häälega jutlust ja kurjustas alati koguduse üle, kui see ta tahtmise järele ei olnud. Pärast poole aga ütles ta tasase häälega ja armsa maheda sõnadega oma jutlust. Üks tema sõbradest küsis temalt, kust see tuleb. „Kui ma noorem olin,“ wastas õpetaja, „siis arwasin ma, et kõwa müristamine enam mõjub kui lahke päike, aga pärast sain ma aru, et häädnus ja lahkus enam mõjuwad kui kurjus ja waljus, seepärast olen ma oma häält muutnud.“

Tunnistuse kiri.

Kaupmees andis ajalehe läbi teada, et temale üht poisikest tarwis on. Selle kuulutuse pääle tuliwad tõisel hommilul 50 poisikest tema juure. Kui nad mõni filmapiik tema ees olivad,

walites ta ühe nende seast wälja. „Miks pärast walitete Teie seda poisikest, kell' ühtegi tunnistuse kirja kaahas ei ole?“ küsis üks kaupmehe sõber. „Sa eksid,“ ütles kaupmees, „sel poisil on mitu tunnistuse kirja ühes. Enne kui ta tuppast astus, puhastas ta omad jalad ja pani ilusti ukse kinni. See on üks täht, et ta hoolikas ja puhas on. Teretates wõttis ta mütsi maha ja kostis minu küsimiste pääle kärmaste ja mõistlikult, see tunnistab et ta terane ja auupakk on. Ilma järele mõtlemata tõusis ta istmelt ülesse ja pakkus seda ühe haige jalaga mehele; see tunnistab et tal hää süda ja suur tähelepanek on. Ta tõstis raamatu ülesse, mis ma meelega olin käest maha lastanud ja keda tõised jalgadega olivad ümber wedanud. Pääle selle seisis ta wagaste ja oli ka oma kuu, käed ja suu ilusaste puhtaks teinud. Kas Teie seda kõik ei pea tunnistuse kirjaks? — Mina pean sellest enam lugu, mis ma oma filmaga näen, kui sellest, mis ma tema kiitusest paberi päält loen.“

Nus kirjawiis.

Kallis armuke!

Ma mõtlen lues sinu pääle, kas wõid ja ikka weel nüüd 2ipidi arwata, et ma sind ei armasta? Sa oled mul alati südames. Ei leia ma teist, kell' nii taewa karwa filmad ja ilusad filma 3mud oleksiwad. 4pühiks tulen sind waatama, mil 5il ja minust lugu pead ja mind wastu wõtad, kas pärna wõi 6e puu all. 7uba 7 päewa kannan sind raskestes südames ja ruttan nüüd seda teed sinu poole, mis nende puude juures 8ruks lähäb. Ma loodan, et siis meie südamed sääl 9wad. See kord ei wõi ma enam kirjutada, sest kel lõõb juba 10 ja postimees ootab. Sumalaga, mu armuke, Sumalaga!

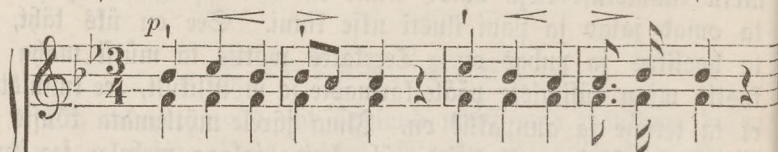
Sinu Peeter.

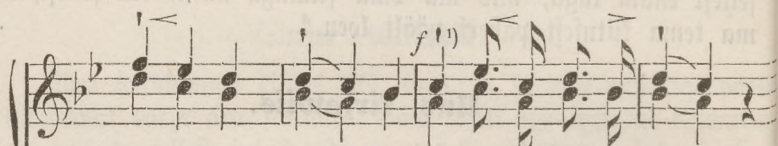
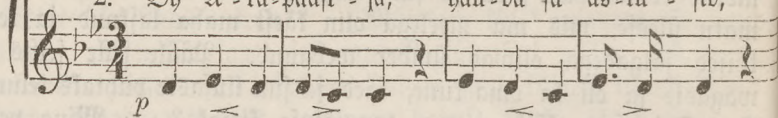
Rahu-aias.

Mahebašte.

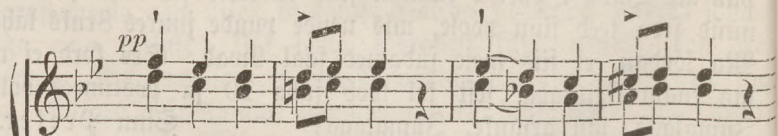
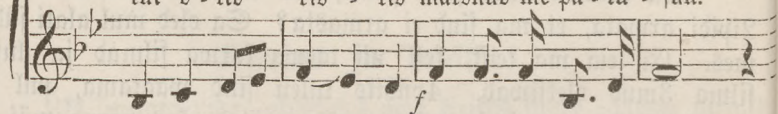
Reese.

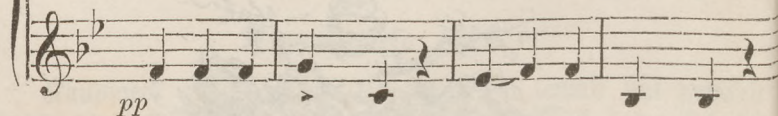
1. Kuis hingwad ra = hus, kes läi = nud ma = ga = ma!
2. Oh A = ra = pääst = ja, hau = da sa as = tu = fid,

ot = saš on mõit = lus ja tä = es on neil mõit.
fui o = lid ris = tis maksnud me pa = tu = jüü.

kuis hingwad ra = hus wail = ses hau = as,
šaudon nüüd pü = ha; šääl ma hin = gan

f *dim.*

fu = ni nad rōō = mu = le ūks ferd tōus = wad.
ja tōu = sen rōō = mus, kui kă = sib Is = sand.

f *dim.*

Pindu lilli.

Adagio.

C. M. v. Weber.

pp

1. Tā = hed hiilg = wad tae = wa wōl = wil,

pp

f *pp*

e = ha pu = nab lai = al nōl = = wil,

pp

p *poco cresc.*

fa = dus päi-te = ne lai = a lai-neš = fe,

p *poco cresc.*

f

faa = = tiš aa = šad a = = rud ra = = hu =

p

faa = tiš aa = = = šad a = rud ra =

pp

le, ra = hu = le.

pp

hu = le

2. Laial lainel laewad liikwad,
 Kaunid kased kalgul kiikwad,
 Laulab linnuke
 Dnne õhtule:
 Ninu, lillikene, rahusje!

3. Lilli uinub, lilli ärkab,
 Lindu mõtleb, lindu märkab:
 Kõrge kuningas
 Tuba tulemas,
 Eõidab loidu kullas säravas.

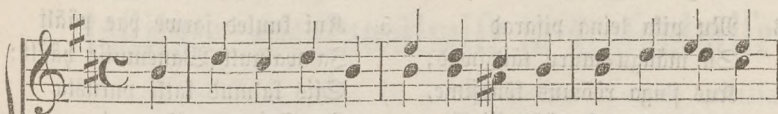
A. Piirikiwi.

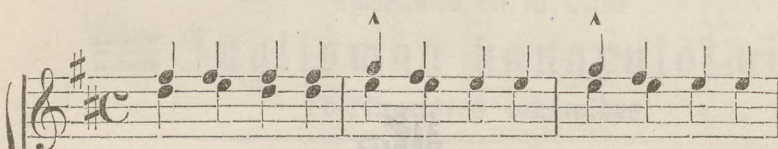
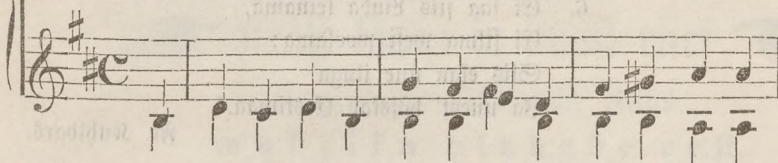
Pinda laul.

Kaunis ruttu.

A. Piirikivi.

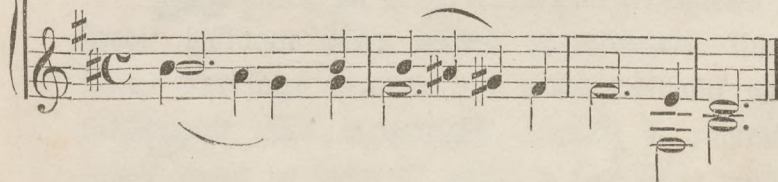
1. Säält Lää-ne-me-re kal-da päält on kuul-da Pin-da

lei-na-häält, ta oh-kab ras-keft fii-da-mest ja

lei = = nab kal = list kaa = ja = keft:

2. „Oh Kalew, et nii wara sa
So pidid surmas närtsima!
Ma olen üksi ilmas nüüd,
Ei olnud mul, ei finul süüd’.
3. Mu pika leina pisarad
Su mängu=muru täidawad;
Kus s’uga rõõmus kõndsime,
Sääal lainetab nüüd tiigike.
4. Oh Kalew, tule uuest sa
Weel tedre tütar kosima;
Kui laua, kallis, tahad sa
Kül kalmu=kambri wiibida?
5. Kui kuuled sarwe pae päält
Ja wainult Wanemuise häält:
Siis kalmud katti purusta
Ja tõuse uue jõuga!
6. Ei saa siis Linda leinama,
Ei filma wesi woolama:
Siis elan uue iluga
Ja uuest’ hõiskab Gestimaa.”

Fr. Kuhlbars.

R. John Hafferberg

R i i a s,

tallituse, wastuwõtmise ja ärasaatmise poes

Herrenstraße Nr. 12 — sisseminik ujumise uulitsast,

müüb kõiksugu

linast lõnga ja linast riiet

Kengeragge wabrikust Riias

w a b r i k u h i n d a d e e e s t.

Säälsamas on ka saada

Inglesmaa kangrulõimi

kõiksugustes wärwides.

Billandis

C. J. Kreuzdahl raamatupoodis

on alati uued raamatud, mis kuulutud saawad, kohe saada, nii kui kõik teised raamatud, kirjutuse materjali ja odawa hinna eest kõiksugused tekked ja kirjud paberid. — Kirjutamise paberi riisi kõige odawam hind on 1 rubla 30 kop. Lerasse-suled on 35 kopikast saadik kross ehk lastike saada.

Ka on C. J. Kreuzdahl minewa aastast saadik hakanud linu ostma ja maksetakse linade eest kõige paremad hinnad mis wäha wõimalik on. Kui wäljamaale wilja tarwitatakse ostetakse ka rohkestes tema juures wilja ja palutakse wilja ja linu sinna müüa tuua.

Uus saapa-kontor.

Uus saapa-kontor.

Moore-Möötuse

Uus saapa-kontor

Lartus, Peeterburgi mullitas Nr. 21

(Sifretär Georgensoni majas, Tallinna trakteri eht ka wana tuttawa nime all
"Lambi kõrvi" förwäl).

 Seal kontoris müüakse kõige suure
saapid, ülesostjatele ja ka paari wiisi wabrifu
hinmade eest.

Uus saapa-kontor.

Uus saapa-kontor.

Konstantin Malm'i

Wene-Ameerika gummitöö-wabrikute

gummifauba kontor ja ait

St. Peterburgis

Suures Morskoj nultsas, maja Nr. 36.

S u u r a i t

Kõike sugu gummiist fauba täis, mis odawal,
kindlal hinnal saada on.

Gummi-galossite (ülekingade) ja saabaste
Peawäljamüümine wabriku hinnal.

Gummi-palitod

meeste- ja naisterahwale ja lastele igat moodi.

Rutsari kummed ja kraed.

Nilbeksmine mise eest wastutab kontor.

Kõike sugu arsti asjad ja riistad.

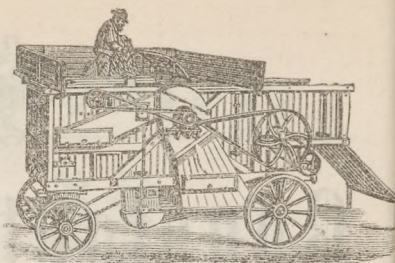
Kontor wõtab wabriku hinnal tellimisi hospidalitele, haigeiema-
jadelles, apteekidelle ja wastu.

Wabrikute, randteede ja aurulaewade tarwis on kindlal wab-
rifu hinnal ikka walmis ja tellida rattarihmad, torud,
tihendamiseplaadid, pufferõngad, tendertorud ja.

 Kõik saab suurel kui ka väikesel hulgal ja ikka kindlal
hinnal müütud.

Tellimised saawad ruttu ja täielikult ära tallitatud.

Pühapäiwil on kontor ja aitinni.

J. A. Grahmann, Riias.

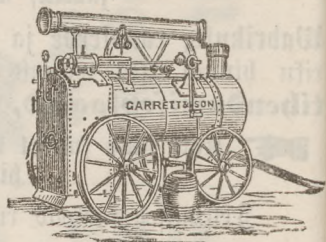
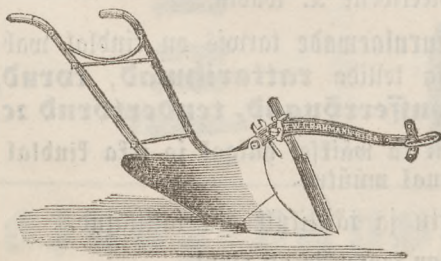
Täieline ait täis kõike sugu kõige paremine tehtud
põllutöö masinaid ja riistu.

Lokomobiilid, hobuse- ja aurumasinad, rehepeetmise masi-
nad, Göpel- ja käsi rehepeetmise masinad, wilja- ja heina-
niitmise masinad, heinarihad, külümise masinad, äkled,
rullid, Rootsi ja Saksa abrad, superfosfatid re., jahwata-
mise wesked, wiinawabriku riistad, wiljamasinad,
nahk-rattarihmad, kaalud, masinaõli re. re.

Kontor ja pood on ikka lahti.

Linna Kaarliuulits

Miitawi raudtee jaama wastu.

J. D. Schnakenburg & Co.

Tallitamise,

ärasaatmise, wastuwõtmise, rahamaksude

ja

tolli ja aksi toimetamise kontor

Riias,

Sakobi uulitsas Nr. 1, Börsje kõrwal.

Wõtab ja tallitab wõõrale maale kõik

hermiknastjade, kokospähklioli,

waigu, wee klaasi ja petrooleumi,

kõike sugu kiviõli, rana, wiinade, materiali kauba j. n. e.

tellimised ära.

Suur ait täis

Inglis ja Belgia riisitärklis

ja

Ida-India linast wabrikutõid

(nimelt wiljakotta).

➡ Kõige tellimiste tallitamine. ➡

J. Jaksch & Co. Riias

raekoja kõrwal

pakub oma tõeste hääd kaupa võimalikult odawalt ja kindlal hinnal
suurel ja väikesel hulgal müüa:

seina- ja lauakellu,

ärähõbetatud, hõbedast ja kullast taskukellu või nurga, terasest, walgest
metallist, uuest kullast, hõbedast ja kullast nuri ketta ja wõtmeid,

kiriku kroonlühtrid,

Petroleumi-, kääsi-, lae-, laua- ja seinalampa, talli- ja torni lat-
reid, lambiklaasa ja tohta, wõõra maa sajangsi- (kalli sawi) ja
portsellani kaupa, kõike sugu klaasikaupa, lakitud teebretta ja
leiwakorwa, siis teemafinaid, lauauuge ja kähwleid, Alfenide ja
Bretannia metallikaupa

ja wõtab kõike sugu nuri parandamise töid kõige
odawamal hinnal wastu ning teeb kõik hästi.

Esimene

Muusika-kool Riias

Marstalli uulitsas Nr. 4.

Alutatud 1864 aastal.

Paraeguse kindral-kuberneeri, kõrge effellentsi baron W. von
Liewen'i härra kõige kõrgema kaitsmise ja hoidmise all.

Sgal 1. Aprillil ja 1. Oktobril hakkawad uued õpetusekursid
(ajad) pääle.

Sissekirjutamised selle koolisse peawad mõni päew enne kooli ha-
latust tallitatud saama.

Kooli püüdmine on: võimalikult üleüldine, igapidine,

põhjalik tundmine ja osawus muusikas.

Õpetuse eest igas isearalise õpetuseasjas on werand aastas 8 rubla
makssta.

Õtewalmistamise kooli sisseastumiseks ei nõuta muusikatundmist
sugugi.

Lähemat teadust annab kooli õpetuseplaan ja

Emil Siegert,

Muusika-kooli direktor.

Ferd. Wassermann

raamatu-, nootide- ja kunsti-pood,

laenuraamatukogu

ja

nootide-laenupood

Tallinnas.

Kõike sugu raamatute ja kirjade täieline ma-
gasin.

Rohkeste on saada kõike sugu
pildiraamatuid, lasteraamatuid, kooliraamatuid,
odawaid ja kalleid klassika kirju, ehtesraamatuid, palwe-
raamatuid, piibleid, maakaarda, kaardiraamatuid, seina-
kaarda ja maakerafid (gloobifid).

Kõik klassika noota

flaweri, wiinuli, paswiinuli rc. jauks, kui ka tuttawaid
uusi muusikatükka on ikka saada ning saawad nad,
kui tarwis ruttu muretssetud.

Wiinuli ja paswiinuli keela, poognaajõhwa.

Kõike sugu pääwapilta ja õlitrüki-pilta
igas suuruses ja hinnas, raamis ja ilma.

Tellimisi

kõige oma ja wõõra maa seitungide, ajalehtede, jutu-
tubade rc. jauks wõetakse wasta ja tallitakse kõik
ruttu ja odawalt ära.

Oma kulu päile wõtab tolmistada Tallinna päewaila.

A. H. Haller'i kulu pääl: Iga viihapäewa jutlused.

Lukussepp M. Fren,

Tallinnas,

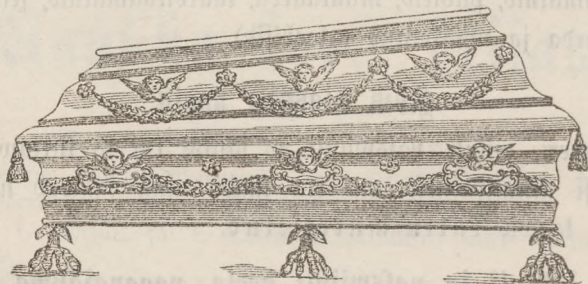
lühikesel Doomemäel Nr. 243/8,

wõtab kõike sugu lukussepa töid ehituste juures wasta, siis müüb ta: piksewardaid, nummerdamise raudu, kohwiweskeid, leiwalõikamise masinaid j. n. e.; ka on tal suur pood täis

✝ **separanaft surnurista.** ✝

Tellimised

aidade, wõrede balkonite ja ahelate, kui ka ristiplaatide, ukse nimekilpide w. graveerimise ärafuldamise ja hõbetamise jaoks saawad ruttu ära tallitatud.

C. H. Dunckel,

Tislarmeister

Tallinnas, pitkas uulitsas Nr. 116.

Surnukirstude magasinini omanik

müüb kõike sugu surnukirstu igal ajal ja teeb igal tellijal paraja hinna eest hää töö. Temal on hulk kirstusi walmis, ka kõige waesem leiab sääl omale puusärgi.

Wabrikutöö-, kalewi-, linase riide, püüda riide
ja

meesterahwa riiete pood

J. Kraft,

Kühni uulitsas Nr. 6.
wastu Karowit.

Tartus

N. Umblija majas,
enne Th. Hoppe.

kutsub oma poodi ülewal nimetatud kaupade ostma

Tellimised hääde meesterahwa riiete jaoks tallitatakse
osawa rätsepa ja wäljalõikaja juhatusel täielikult ära.

 Kui tarwis, võib tellimise päale tervet, täis
ülikond 12 tunni aegus walmis tehtud saada.

Singeri wabrikutöö kompanii

eht Ameerika

 õmbluse-masinaad

Reinhold Jorgis.

Uued perekonna masinaad

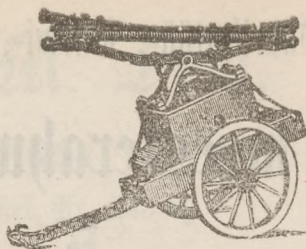
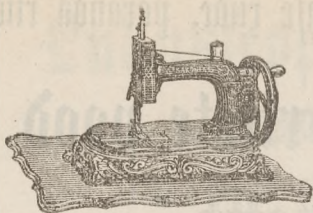
käe ja jala ajamiseks.

Mitmesugused rätsepa ja kingsepa masinaad

on suurel hulgal saada

Tartu ja ümberkaudse maa ainu Singeri kompanii tallitaja

Brock'i poes Tartus.

Eduard Friedrich'i tallituse, wastuwõtmise ja ärasaatmise poes

Tartus, omas majas, mis enne Thun'i päralt oli,
on rohkesti saada:

õmblemise masinaid

kõige paremaid wabrikuteft rätseppadelle, kingisseppadelle ja kodu
tarwiduseks, siis

rauaft, tule ja warga eest kindlaid **raha kappi**
iseäranis wallamajadelle sündjad, siis

põllutöö masinaid,

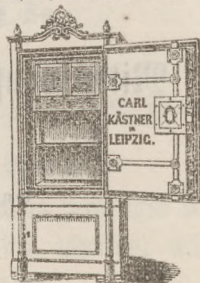
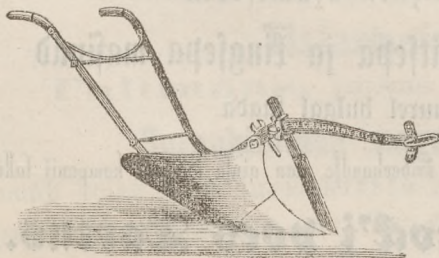
nii kui: atru, äkkeid, külimise ja niitmise masinaid, heina-
rihasid, rehepeksmise masinaid, Göbel- ja lokomobilid, hobuse
ja aurumasinaid, puhastamise masinaid, jahwatamise weskeid,
kõlkamasinaid 2c. 2c.,

Ameerika heina- ja sõnnikuharka 2c.,

Glaja- ja wiljakäala, pritsa igas suuruses,
aiapritsa, pumpasid, sõõtmisemasinaid 2c.

Wene kapitalide ja rentide kinnitamise seltsi wolinik,
wõtab kunni 10,000 rubla suurused elukinnitusi wasta.

Wene, St. Peterburgi tulekassa wolinik,
asutatud 1867 aastal, wõtab majasid 2c. tulekassasse wasta.

Tartus,

Rüütli nultsas, Echarte majas № 1,

L. Höflinger'i

täielises

kirjutuse materiali,

ilu ja ehte asjade

ning

puudukauba poes

on ikka saada:

kõike seltsi kirjutuse raamatuid ja muud kooli-
asju, Gesti keeli iluskirjutuse raamatuid ees-
kirjadega (kirjutuse raamat Nr. 1 ja 2).

Ka kutsub ta oma

teki ja willaste asjade poodi,

☞ Alessandri nultsas omas majas, ☜

kus ka kõike moodi ilu ja ehte ning wõõra
maa mängu asju re. saada on.

☞ Müüjad saavad kauba odavamalt ☜

Raua=, terase=, flaaši=, wärwi 2c. ja
pudukauba pood

P. Bokownew.

Raua kangide ja farra, terase, wase, messingi
ja muu metalli

I a a g e r.

Traati, randketta ja kõisa,
akna= ja peegli flaaši,
wärwa, öli ja kõiksugust lakki 2c.

Kõik majariistad,
köögi ja tuaasjad,

kui ka kõik raudraam ehituste tarwis, nii kui:
lufud, hinged, naelad, kruwid 2c.

Kiia linna, Richard Pohle
masina ja rauawalamise wabriku wolinik.

St. Peterburgi Inglis-Wene gummikauba wabriku
gummi-rattarihmade laager.

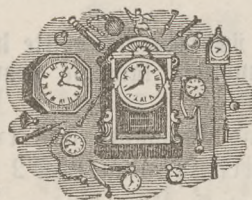
R. Hermann
kullassepp Tartus,
uue turn ulitsa nurga pääl № 1

müüb kõike moodi

kuld- ja hõbeasju
ja tallitab kõik tellimised hästi
ja täielikult.

Uurmaafre
J. D. Berthold'i
juures

Tartus,
wastu Saani
on rohkesti ja
kuld- ja hõbe-

Rüütli ulitsas,
kirikut
kõike moodi saada:
tasku-uura

naeste- ja meesterahwale,

fui ka

laua- ja seinakellu

wõimalikult odawal hinnal, ka seistakse selle eest, et kaup hää on.

Schnakenburg'i nootide-laenukogu Cartus,

kus 10,000 pilli- ja laulu-muusikatükki wälja
laenatakse.

Lainamise hind ühe noodiraamatu eest on nädalas 10 kop.,
ühes päewas 2 kop., kuna iga ooperitükk selles-samas ajas
15 kop. ja 4 kop. maksab.

Lainamise hind.	1 kuus.	3 kuus.	6 kuus.	12 kuus.
1 raamatu eest	40 kop.	1 rubl. — kop.	1 rubl. 75 kop.	3 rubl. — kop.
2 " "	70 "	1 " 75 "	2 " 80 "	4 " 80 "
3 " "	90 "	2 " 30 "	2 " 75 "	6 " 50 "
4 " "	1 rubl. — "	2 " 70 "	4 " 70 "	8 " 40 "
5 " "	1 " 20 "	3 " — "	5 " 40 "	10 rubl.

Need hinnad peawad ikka ette ära maksetud saama.

Maal elawad lainajad saawad kahetordse arwu raamatuid
ühe korraga, niisugune lainamine hakkab aga 4 raamatuga pääle,
kelle eest ülewäl tähendatud tabeli järele 2 raamatu hind
makssta tuleb.

Cartus elawad ja ümberkaudsed mitte kindla koha pidajad ja
laenukogu omanikul tundmata lainajad peawad 2 rubla ette sisse
maksma.

Sga päew wõiwad raamatud üks kord wahetatud saada,
palutakse aga, neid mitte kauem kui 2 nädalat hoida.

Ooperitükkidest antakse ühe korraga aga üks ainus ühe
lainajalle.

Kes ühe raamatu ära kantab ehk ära lõhub, peab tema
eest täie poehinna wälja maksma.

Nootide kofumurdmine ja rullimine rikub nad ära, mis-
pärast seda mitte teha ei tohi.

Nootide registrid on igas tahes laenukogus näha.

Schnakenburg'i Laenuamatufoogu

kuus 16,000 Saksa, Prantsuse ja Inglise keeli raamatut
lugeda laenatakse.

Raamatukogu

on iga päew, üksi pühapäiwil mitte, hommiku tella 8^{ja} kuni õhtu
tella 8ⁿⁱ lahti.

Mitte kindla koha pidajad Tartus ja ümberkaudu kui ka raamatu-
fogul tundmata inimesed peawad iga kütuse eest 1 rubl. hõb. sisse maksma.
Lainamise hinnad, mis ikka ette tulewad ära maksta, on järgmised:

1 raamatu eest, olgu tal 1 ehk mitu kütust, kuus 60 kop., weerand
aastas 1 rubla 60 kop., pooles aastas 3 rubla, aastas 5 rubla,
jelle woliga, iga päew raamatut teise wasta wahetada.

2 raamatu eest, kuus 1 rubla, weerand aastas 2 rubla 80 kop.,
pooles aastas 5 rubla, aastas 8 rubla, jelle woliga, iga päew
wahetada.

1 kütus päewas maksab 2 kop.,

1 raamat päewas 3 kop.

Schnakenburg'i laenuamaja
Tartus.

Minu hoowi pääl
Tartus turu-wulitsja
otsjas on ikka saada: **palka, tala-
sid, landu** igas pikkuses, **latta**
ja pinda, niisama ka **tellisikiwa**
ja katusekiwa.

C. F. Falckenberg.

Tartus

teeb ja müüb kõige paremaid jeltja baieri laagri-õlut, pudel- wõi langhalji-õlut,
mõdu ja teisi peenikese jeltja õlut.

Wina-wa-berif

kõige uuema riistadega kõige paremate tegemise viiside järele fiske seadud, teeb ja müüb kõige peenemaid seltsi nappi ja täieste puhast ja pehmet **atšhisinat**.

Täieline

Wüirtsikauba-, wiina-, sigari- &
himnasjade-pood,

miüüb kõike sugu kōhwi, suhkrut, kōnnalaid ja muid maha tarwitusi, sigarid, oma ja wõõralt maalt, paberossa odawal ja kallil hinnal, niisama kõike sugu marja-
wiinu, nii kui: Keini, Vordoo, Konjaki, Malaga, Mabeira, Portugali, Hispaania
ja Ängli wiinad. Kõik on kõige paremates sortides ja mitmesugustes hindades;
pääle selle on hinnaasjade hulk suur. Siis

Kölni-wet (Eau de Cologne) ja mitmed sellisi hää-haisu andjaid asju, mis on a s wabrikus tehtud ja mitmel häädufel ja hinnal saada on.

Kaukasuse mineraalivete

ia

Essentia pastillide pood.

Kõige parema, kaks korda puhastatud

Pensilvaani petroolenmi

(Standart white)

ja kõige parema, prima Marke

Вене petroleni pod.

(Waadi ja naela faupa faada.)

Sement, humalad, prnulpigi.

Schnakenburgi

Raamatu- ja kiwitrüki koda

Tartus ja Riias.

Kõiksuguste trükkiasjade

vastuvõtmine ja äratoimetamine, nii kui:

aktšad, obligatsioonid (num.
merdatud kupongipoonatega),
kirjad, wormularid,
perforeeritud kassakirjad
2c. 2c.

Kanbaraamatud
kaupmeestele ja muile.

Kassa-tähed,
prahikirjad, wekslid,
kwittungid, reßnungipaberid,
wiinapudeli-pilbid ja kirjad,
apteegi-tähed, söögi-kaardid
2c. 2c.

Ära-tarwituseks:

nimekaardid, kihluse-kaardid,
wõõrsille palumise lehed,
hüüri-kwittungid,

gummeeritud oblaadid
(kirjaga ja wärvitud).

Üllesannete raamatud.

Maakaardid ja kohakaardid
maamõõtjadelle.

Wene, Saksa, Läti ning Ladina ja Greeka keeli raamatute,
kui ka

kooliraamatute, rahwalikkude raamatute ja kalendrite
oma kulu pääl trükkimine.

Kõike sugu kirjad ja raamatud wõetakse oma kulu
pääle trükkida.

„Kirikliku teadaandja Tartu linnale“,
kui ka Läti kirikulehe „Latweeschu tautas breedis“
väljaandmine.

Schnakenburgi Raamatupoodis Tartus

on kõik siin alamaal nimetatud, tema juures trükitud eestikeeli raamatud, ka kõigis muial paikus, kus nendega kaubeldakse, saada:

I. Waimulikud raamatud.

Arakadunud poeg. Wiis jutlust Saksa keelest ümbertõlgitud. Hind 25 kop.

Agapäiwane kodune Jumalateenistus. Hind 5 kop.

Küsimised ja kostmised wannast ja uest Testamentist. H. 20 kop.

Piibli salmid katekismuse seletuseks. Hind 12 kop.

Sioni meetilgad ehk Südame toidus. Hind 40 kop.

Sioni teäia pegel, ehk üks väga armas ja halle jut wannematte ja lastele. Hind 12 kop.

Üht asja on tarwis. Uus jutluse raamat. Hind köitmata 1 rubla 60 kop., köidetud 2 rubla.

Uus teäiaja raamat, kus sees on ilmalikud nägemised aga waimulikud tähendamised. Endise Wändra õpetaja K. Körber'i kirjutud. Hind 20 kop.

Trükitud saab:

Undris, Uu õpetuse raamat, Lutteruse katekismuse järel Gesti rahwa-koolidele ja rahwale.

II. Õpetlikud raamatud koolile ja kodule.

Gesti, Liwi ja Kuura maa ajalugu. Muistselt ajast meie ajani. Kõigile isamaa armastajatele üles pannud ja wälja annud M. S. Eifen. Hind köidetud 60 kop.

Kodu-kool. Õpetlikud tükid teaduse riigist igale õpetust otsijale. Rahwalikult üles pannud ja wälja annud M. Sürmann. Esimene raamat, hind 25 kop.; kõine raamat, hind 25 kop.

Kooli laulmise raamat. Kuues jaos kirjapannud A. Grenzstein. Hind 1. jagu 10 kop., 2. ja 3. jagu à 12 kop., 4.—6. jagu à 16 kop.

Kooli-kaart. Liwi, Gesti ja Kuura maa. Saksa, Gesti ja Läti keeli. Hind 20 kop.

Kooli-seina-kaart. Liwi, Gesti ja Kuura maa. Saksa, Gesti ja Läti keeli. Laseeritud ja rulli pandud. Hind 5 rubla 50 kop. Linase riide pääl mapil sees. Hind 4 rubla 50 kop.

Kooli-teadus. Kirjutanud W. A. Hansen. Hind 30 kop.

Koduse õpetus. Koolmeistritele ja koolidele kirja pannud S. Kunder. Esimene raamat: Elajate riik, piltidega. Hind köidetud 80 kop.

Loomise saladused. Mõni sõna maa saamisest ja loomisest. Wälja annud M. S. Eifen. Hind 8 kop.

Maakera elu ja olu. Spetlik raamat koolile ja kodule. Toimetanud J. Kunder. Hind 32 kop.

Mõistlik majapidaja ja laste kaswataja. Üks nõuandmise raamat peremeestele, perenaestele, koolmeistritele ja kes weel seks saada soowivad. Kirja pannud J. Pärn. Hind 32 kop.

Saksa keele õpetaja Gesti kooli lastele. Kofku pannud ja wälja annud M. Grenzstein. I. kooli aasta. Hind köidetud 50 kop. II. kooli aasta. Hind köidetud 50 kop.

Saksakeele õppimise juhatamine Gesticrahwa kasuks kirjutud. Neljat korda trükitud. Hind köidetud 25 kop.

Uus saksakeele õppimise-raamat maarahwale. Endise Wändra õpetaja K. Kõrber'i kirjutud. 1. jagu. Hind köidetud 30 kop.

Uus A B D raamat. Esimeseks õppimiseks, õige-ristsu lastele. (Tallinna keeli.) Hind 15 kop.

Weike maakeele sanaraamat, endise Wändra õpetaja K. Kõrber'i kirjutud. Hind köidetud 90 kop.

Wene-Saksa-Gesti keeli kõneajud, nende keelte rutuseks lättesaamiseks. Hind köidetud 60 kop.

Trükitud saawad:

Bergmann, Üleüldine ajalugu. I.: Wana aeg.

Eisen, Elust ja loodusest. Spetlikud tükid noorele ja wanale. 2 jagu.

Kunder, Looduse õpetus. Koolmeistritele ja koolidele. II. raamat: Laine riik, piltidega.

Kunder, Weikene looduse õpetus Gesti rahwa koolidele.

Kurrik, Arwuwald. Algebra — oma algus-õpetustega.

Kurrik, Turnimise raamat.

Pärn, Palästina ehk tõutatud maa.

Pärn, Kirjalikud tööd koolis ja kodu.

Tülk, Geometria õpetused. Rahwa koolide kasuks.

Weske, Gesti keele healte õpetus.

III. Juturaamatud.

Abelliino, suur bandiit ehk eluwõtja. Üks tõeste sündinud hirmus lugu, mis kuuetõistkümnemal aastajajal Weneediku linnas on olnud. Rahwa õpetuseks jutustanud J. Permann. Hind 16 kop.

Alfonso ja Rosa, ehk armastus ja lättemaksmine. Üks hale lugu, mis Spania maal on sündinud. Ümberpannud H. Thuberg. Hind 16 kop.

Ameerika metsades. Pilt elust uues maailmas. Wäljaannud J. Mõttus. Hind 18 kop.

Gesticrahwa õhtone jutustaja. Esimene õhto. Wälja antud Perno mänge sõbradest. Hind 12 kop.

- Siimene noor juttomees.** Armsa maarahwale armsaks ajawiitets kirjotud. Wälja annud M. Kirjel. Hind 25 kop.
- Ilus Mageloone.** Wäga armas ja hale jutt noore ja wanale jutustanud J. Permann. Hind 10 kop.
- Josep Saideni elukaik.** Üks ilus jut, kirjotud A. Jakobsonist. Hind 20 kop.
- Jutustrused Wenemaalt.** Kõrku korjanud ja wälja annud M. J. Eisen. Hind 20 kop.
- Kaks sõjawangi.** Üks jutustus Inglis-Prantsuse sõjast. Wälja annud M. J. Eisen. Hind 20 kop.
- Kulla wõimus.** Üks jutt wana ja noore rahwale. Hind 20 kop.
- Kuues Gesti jututooja.** Ennemuistestel jutud. Kirja pannud M. Sohberg. Hind 16 kop.
- Liina.** Ühe Gesti tütarlapse elulugu, temast enesest jutustatud. Raamatuks pununud ja oma rahwale wälja annud Lilli Suburg. Hind 30 kop.
- Maisterahwa kolm elu-iga.** Dtsa Anne maenitsuse kiri ja Tõlle Tiunutulaul. Hind 10 kop.
- Neegri kuningas Kambuda.** Wälja annud W. Eikgreim. Hind 12 kop.
- Neljas Gesti jututooja.** Ennemuistestel jutud ja wanad sõnad. Kirja pannud M. Sohberg. Hind 18 kop.
- Neli Wene Robinsoni.** Tõeste sündinud lugu mõõda läinud aasta sajast. Wälja annud M. J. Eisen. Hind 5 kop.
- Oberon ehk see wägew waimukuningas.** Maakeelde säädnud J. Mõttus. Hind 20 kop.
- Seitsmes Gesti jututooja.** Maa ja linna noore rahwale lõbusaks ajawiitets. Kirja pannud M. Sohberg. Hind 16 kop.
- Sõja sõnumid.** Kirja pannud M. J. Eisen. Pildiga. Kaks jagu. Hind 10 kop.
- Türklaste hirmsad teud** Bulgaaria maal Türgi-Serbia sõja ajal aastal 1876. Ümber pannud J. Leilow. Hind 16 kop.
- Üks raamat wanast rahwast.** Wälja annud K. A. Kuhstein. Hind 5 kop.
- Wabaduse wõitlused.** Histoorialis jutustus Hispaania maa kahetsamast aastasajast. Wälja annud M. J. Eisen. Hind 24 kop.
- Waga Zeenowewa ajalik eluaeg.** Kirja pannud Fr. M. Kreuzwald. Pildiga. 4. trükk. Hind 10 kop.
- Weike jutto raamat,** kus sees on neli kentsakat juttu. Wäljaannud K. A. Kuhstein. Hind 10 kop.
- Weike külwimees,** ehk õpetlik lugemise-raamat lastele. Hind köidetud 40 kop.

- Beške, Aleksandri I. elu ja olu.** Pildiga. Hind 25 kop.
- Billandi juttupuhuja.** Neli imeliku tõeste sündinud lugu. Kõrku võtnud S. Vermann. Hind 12 kop.
- Willi.** Tutustus Ameerika maalt. Välja annud M. S. Eisen. Hind 24 kop.
- Woitlemised Plewna linna ümber ja Plewna ärawõtmine.** Ühe kaardi ja kuue pildiga. Välja annud M. S. Eisen. H. 40 kop.

Trükitud saamad:

- Grenzstein, Looduse nõuud ja jõuud.** Mitmes andes.
- Järw, Agnes Bernauer,** waene abeme ajaja tütar ja Baieri maa hertsogiina, ehk armastuse ja hariduse wägi. 2 jagu.
- Louise,** ehk ühe nõdra kae läbi võib Sumal ka surmast päästa.
- Pärn, Johan ja Adele,** ehk armastus ei küsi seisuse järele.
- Pärn, Oma tuba, oma luba.**
- Pödder, Üks pilgatud inimene.** Üks jutt noorele ja wanale rahwale.

IV. Näitemängud.

- Abwokat tohtri ametis.** Lustmäng neljas waatuses. Hind 25 kop.
- Särane Mul'k** ehk sada wakka tangusoola. „Saarema Dnupoja“ kirjutajast. Hind 40 kop.
- Tuletorn.** Üks kurblik näitemäng kahes waatuses. Välja annud Fr. R. Kreugwald. Hind 50 kop.
- Wanne ja õnnistus.** Kurblik näitemäng kahes waatuses. Välja annud Fr. R. Kreugwald. Hind 30 kop.
- Wirrwarr.** Lustmäng viies järkus. Sassa keelest Kopebue järel ümber teinud A. Rißberg. Hind 24 kop.

V. Laulu- ja Noodiraamatud.

- Kalewi poeg.** Üks ennemuistene Eesti jut. Kaheskümnes laulus. Kolmas trüff. Hind köidetud 1 rubla 20 kop.
- Kooli laulmise raamat.** Kirja pannud A. Grenzstein. Noodidega. 6 jagu. Hind 82 kop.
- Eagle Reno Paul.** Hind 3 kop.
- Lehekun öied.** Puuletanud ja väljaannud M. S. Eisen. H. 18 kop.
- Lustilikud Märdi-õhtu laulud ja lõned.** Hind 5 kop.
- Lille põõsas** ehk elu ja armastus. Hind 10 kop.
- Metsa roosid.** Lille põõsa ehk elu ja armastuse tõine jagu. Hind 8 kop.
- Mo isamaa on minu arm.** Hind 15 kop.

Neljas Gesti laulutooja. Maa ja linna noore rahwa rõõmuks. 66 laulu. Kirja pannud M. Sohberg. Hind 18 kop.

Siit Si õpik ehk naljakad laulud, noorte poiste ja neiuks. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. Hind 8 kop.

Piirikiwi esimesed luuletused. Hind 12 kop.

Sõa sanum ja teretamine ehk 10 kaunist laulu sõa ajal. Hind 7 kop.

Willandi laulik. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. Hind 25 kop.

Willandi laulik. Luuletanud ja wälja annud A. Reinwald. 3. raamat. Hind 18 kop.

Trükitud saab:

Redlich, Oh rõõmuks ja laula! Eile pöösa III. jagu.

VI. Spetlikud ning tulustad raamatud.

Bosko kunstikid. Seltskondlikuks armsaks ajawiiteks ja õpetuseks kokkupanud S. Hermann. Hind 15 kop.

Kasuline kõõgi- ja majapidamise raamat, keda wälja andnud on Liida Panch. Selle raamatu sees on üks täitsa kõõgi-sebel ja 1168 õpetused. Hind köidetud 1 rubla 20 kop.

Liiv, Heinamaa tegija, ehk õpetus, kuidas keige alama soodest keige paremat heinamaad teha. Hind 12 kop.

Põbus Täpi tark. Hind 12 kop.

Mesilastest ning nende pidamisest. Spetlik juhatus iga linnu- ehk mesipuu pidajale. Saksa keelest Gesti keelde ümber kirjutatud S. Pärn. Hind 30 kop.

Nalja sõber. Noore rahwale armsaks ajawiiteks. Hind 18 kop.

Noore rahwa Mängu tuba lustimängu ja lauludest. Wälja annud S. Liiv. Hind 20 kop.

Õpetus kuidas sa wõid rikkaks jääda. Hind 12 kop.

Unenägude seletaja. Kõik õõsiste nägemiste, wiirastuste ja unenäude proowitud seletused. Hind 15 kop.

Talurahwa Kalender 1879. Piltidega. Hind 10 kop.

Isamaa Kalender 1879. Piltidega. Hind 35 kop.

Sakala Kalender 1879. Piltidega. Hind 32 kop.

Trükitud saawad:

Krickmann, Wana kuub, uus paik, ehk kümme lühikest koduõpetust.

Tükk, Maamöötmise-Juhatus iga Gesti põllumehele.

1879. Seina-Kalender. 1879.

Jaauuar.		Febbruar.		Märts.		April.		Mai.		Juuni.	
*1	Es. Määri p. (1. n.)	1	Neljapäev	1	Neljapäev	*1	Pühap. I. Lihaw. püha (14. n.)	1	Teisipäev	1	Reede
2	Teisipäev	*2	Reede Künla päev	2	Reede			2	Kesknädal	2	Laupäev
3	Kesknädal	3	Laupäev	3	Laupäev	*2	Es. II. Lihaw. p.	3	Nelj. + leidmise p.	3	Pühap. (23. näd.)
4	Neljapäev	4	Pühap. (6. nädal)	4	Pühap. (11. näd.)	3	Teisipäev	4	Reede	4	Esmapäev
5	Reede	5	Esmapäev	5	Esmapäev	4	Kesknädal	5	Laupäev	5	Teisipäev
*6	Laup. 3. Kuninga p.	6	Teisipäev	6	Teisipäev	5	Neljapäev	6	Pühap. (19. näd.)	6	Kesknädal
7	Pühap. (2. näd.)	7	Kesknädal	7	Kesknädal	6	Reede	7	Esmapäev	7	Neljapäev
8	Esmapäev	8	Neljapäev	8	Neljapäev	7	Laupäev	8	Teisipäev	8	Reede
9	Teisipäev	*9	Reede	9	Reede	8	Pühap. (15. näd.)	*9	Keskn. Nigula p.	9	Laupäev
10	Kesknädal	*10	Laup. 5. nädal	10	Laupäev	9	Esmapäev	*10	Nelj. Laewamin. p.	10	Pühap. (24. näd.)
11	Neljapäev	11	Pühap. (7. nädal)	11	Pühap. (11. näd.)	10	Teisipäev	11	Reede	11	Esmapäev
12	Reede	12	Esmapäev	12	Esmapäev	11	Kesknädal	12	Laupäev	12	Teisipäev
13	Laupäev	*13	Teisip. Wastla p.	13	Teisipäev	12	Neljapäev	13	Pühap. (20. näd.)	13	Kesknädal
14	Pühap. (3. nädal)	14	Kesknäd. Lühja p.	14	Kesknädal	13	Reede	14	Esmapäev	14	Neljapäev
15	Esmapäev	15	Neljapäev	15	Neljapäev	14	Laupäev	15	Teisipäev	15	Reede
16	Teisipäev	16	Reede	16	Reede	15	Pühap. (16. näd.)	16	Kesknädal	16	Laupäev
17	Kesknädal Tõnise p.	17	Laupäev	17	Laupäev	16	Esmapäev	17	Neljapäev	17	Pühap. (25. näd.)
18	Neljapäev	18	Pühap. (8. nädal)	18	Pühap. (12. näd.)	*17	I. Keisri sünnip. p.	18	Reede	18	Esmapäev
19	Reede	*19	Es. Keisri troon. p.	19	Esmapäev	18	Kesknädal	19	Laupäev	19	Teisipäev
20	Laupäev	20	Teisipäev	20	Teisipäev	19	Neljapäev	*20	P. Neli-pühi (21. n.)	20	Kesknädal
21	Pühap. (4. nädal)	21	Keskn. Pälwe püü	21	Kesknädal	20	Reede	*21	Es. Teine K. p. p.	21	Neljapäev
22	Esmapäev	22	Neljap. Peetri p.	22	Neljapäev	21	Laupäev	22	Teisipäev	22	Reede
23	Teisipäev	23	Reede	23	Reede	22	Pühap. (17. näd.)	23	Kesknädal	23	Laupäev
24	Kesknädal	24	Laup. Madise p.	24	Laupäev	23	Esmap. Jüri päev	24	Neljapäev	*24	P. Jaani p. (26. n.)
25	Neljapäev	25	Pühap. (9. nädal)	*25	P. P. Mj. J. p. p.	24	Teisipäev	25	Reede	25	Esmapäev
26	Reede	*26	Es. Troonip. ind. p.	26	Esmap. (13 n.)	25	Kesknädal	26	Laupäev	26	Teisipäev
27	Laupäev	27	Teisipäev	27	Teisipäev	26	Neljapäev	27	P. Kolm. J. p. (22 n.)	27	Keskn. 7 magaja p.
28	Pühap. (5. nädal)	28	Kesknädal	28	Kesknädal	27	Reede	28	Esmapäev	28	Neljapäev
29	Esmapäev			*29	Suur Neljapäev	28	Laupäev	29	Teisipäev	*29	K. Peetri Pauli p.
30	Teisipäev			*30	Suur Reede	30	Pühap. (18. näd.)	30	Kesknädal	30	Laupäev
31	Kesknädal			*31	Laupäev	31	Esmapäev	31	Neljapäev		

1879. Seina-Kalender. 1879.

Juuli.	August.	September.	Oktoober.	November.	Detsember.
1 Pühap. (27. näd.)	1 Keisnädal	1 Laupäev	*1 Es. Maarja kait. p.	1 Neljap. Pühade p.	1 Laupäev
*2 E. Seina Maarja p.	2 Neljapäev	2 Pühap. (36. näd.)	2 Teisipäev	2 R. Söngede p.	2 P. I. Krist. tul. p.
3 Teisipäev	3 Reede	3 Esmaspäev	3 Keisnädal	3 Laupäev	3 Esmasp. (49. n.)
4 Keisnädal	4 Laupäev	4 Teisipäev	4 Neljapäev	4 Pühap. (45. näd.)	4 Teisipäev
5 Neljapäev	5 Pühap. (32. n.)	5 Keisnädal	5 Reede	5 Esmaspäev	5 Keisnädal
6 Reede	*6 Esm. Krist. ära p.	6 Neljapäev	6 Laupäev	6 Teisipäev	*6 Neljap. Nigula p.
7 Laupäev	7 Teisipäev	7 Reede	7 Pühap. (41. näd.)	7 Keisnädal	7 Reede
8 Pühap. (28. näd.)	8 Keisnädal	*8 E. Maarja sünn. p.	8 Esmaspäev	8 Neljapäev	8 Laupäev
9 Esmaspäev	9 Neljapäev	9 Pühap. (37. näd.)	9 Teisipäev	9 Reede	9 Pühap. (52. näd.)
10 Teisip. 7. wenna p.	10 Reede Lauritsa p.	10 Esmaspäev	10 Keisnädal	*10 Laup. Mardi päev	10 Esmaspäev
11 Keisnädal	11 Laupäev	11 Teisipäev	11 Neljapäev	11 Pühap. (46. näd.)	11 Teisipäev
12 Neljapäev	12 Pühap. (33. n.)	12 Keisnädal	12 Reede	12 Esmaspäev	12 Keisnädal
13 Reede Mareti p.	13 Esmapäev	13 Neljapäev	13 Laupäev	13 Teisipäev	13 Neljapäev
14 Laupäev	14 Teisipäev	*14 Reede + ülenbuse p.	14 Pühap. (42. näd.)	*14 R. Troonipär. sünd. p.	14 Reede
15 Pühap. (29. näd.)	*15 R. Ruffi Maarja p.	15 Laupäev	15 Esmaspäev	15 Neljapäev	15 Laupäev
16 Esmaspäev	16 Neljapäev	16 Pühap. (38. näd.)	16 Teisipäev	16 Reede	16 Pühap. (51. n.)
17 Teisipäev	17 Reede	17 Esmapäev	17 Keisnädal	17 Laupäev	17 Esmapäev
18 Keisnädal	18 Laupäev	18 Teisipäev	18 Neljapäev	18 Pühap. (47. näd.)	18 Teisipäev
19 Neljapäev	19 Pühap. (34. n.)	19 Keisnädal	19 Reede	19 Esmapäev	19 Keisnädal
20 Reede	20 Esmapäev	20 Neljapäev	20 Laupäev	20 Teisipäev	20 Neljapäev
21 Laupäev	21 Teisipäev	21 Reede	*21 P. Lut. õ. u. ü. l. (43n)	*21 R. Maarja ohwri p.	21 Reede Tooma p.
*22 P. Keiserina nim. p.	22 Keisnädal	22 Laupäev	*22 E. Raf. Maarja p.	22 Neljapäev	22 Laupäev
23 Esmap. (30. n.)	23 Neljapäev	23 Pühap. (39. näd.)	23 Teisipäev	23 Reede	23 Pühap. (52. näd.)
24 Teisipäev	24 Reede Pärtli päev	24 Esmapäev	24 Keisnädal	24 Laupäev	24 Esmapäev
25 Keisn. Jakob p.	25 Laupäev	25 Teisipäev	25 Neljapäev	*25 P. Surn. p. Kadri p.	25 Teis. I. Jõulu pühap.
26 Neljapäev	*26 P. Keisri kroon. p.	*26 R. Joannese õp. p.	26 Reede	26 Esmap. (48. n.)	26 Keisn. II. Jõulu p.
27 R. Keiserina sünd. p.	27 Esmap. E (35. n.)	27 Neljapäev	27 Laupäev	27 Teisipäev	27 Neljapäev
28 Laupäev	28 Teisipäev	28 Reede	28 Pühap. (44. näd.)	28 Keisnädal	28 Reede
29 Püh. (31. näd.)	*29 Keis. Joannese p. m.	29 Laup. Mihkli päev	29 Esmapäev	29 Neljapäev	29 Laupäev
30 Esmapäev	*30 Nelj. Keisri nime p.	*30 P. Lõik. ph. (40. n.)	30 Teisipäev	30 Reede Andrese p.	30 Pühap. (53. näd.)
31 Teisipäev	31 Reede		31 Keisnädal		31 Esmapäev

